non passuros pro sua in Baiethem pietate quem
regulorum anteq̃ ille uita excedat pro regis sui
rege habere, nec propterea se ad obtinionem sa-
cramenti procedere: quandoquidem non regem,
sed ducem sibi dari postulent, ut est barbarici
moris, malum animum mitiore uoce plerunq̃
tegere. Porro praetoriani, qui obsunum in Baie-
them studium putabant sibi Achimathem mal-
de infensum esse, et plane malum eis consulte mi-
natum fuisse dicunt, cum alias satis esset mo-
destus, eius comoditate necessario cepere consilium,
auctore, ut fama est, Mustapha Macedone ami-
corum regis precipuo. Sane Mustapha, ut plerunq̃
fit, metu praetorianorum fidem, qua regi astric-
tus erat, mutauerat, saluti, atque fortunis suis
magis, quam regia consulens amicitia, cum re-
gem, tirum, et inter Machomethanos iustitia,
atq̃ humanitate insignem ue periculo uitae tue,
ei oporteret. Baethes, quanq̃ praetorianorum
sermoni quantum sceleris subesset eum non late,
ret, uetamen subita attonitus nihil salubris
consilij expedire potuit, quo suorum sceleri obuia
ret. Itaq̃ erecta, undetidine, amicorum pa-
uor, confusione, paetmi consternatione permotus

Mustapha Macedo ex Baia: Vetus amicis praecipuus, metu praetorianorum mutat fidē, quam dnō suo dixerat

ac suorum militum perfidia circumuentus (iuxta, Bajazetes mihi me suos per-
nerant enim prætoriani, se uiuo rege nihil noui fidos fir-
consilij captiuos) uoluntati eorum assensus est. cum militis,
Fgitiue duobus cum aliquot centurionibus, prætoria-
et magna gregarij militis parte, ex sententia nos uolun-
tamen cæterorum, ad Selymnem Constantinopolim tati assen-
deducendum proficiscuntur, quo ad Odessum, qua litur.
Lamisus in Pontum cadit, mouento: Iam enim
hiteus Mustapha Turcisij Dalmata Achaiæ præ-
fecti e Taurica Chersonesso reuocatus, eo perue- Nonnulli
nerat: exercitum reparare coeperat, spe repe- ex prætoria-
tendi regni paterni prætorianorum nomine hor- nis ad Se-
tantus, Constantinopolim accederet, atq; assump- lymū profi-
to paterno exercitu aduersus Achimathem ex- ciscuntur,
peditionem susciperet. Ille uero promigenia cal- qui cum
liditate ita perplexe respondit, ut appareret, im- Constanti-
perandi solum causa se pietatem reiecturum, alio- nopolim
qui ab honestate neq; aliquam discessurum. ait declinat.
enim se non nisi regem, atq; in patria sede collo-
catum, ob communem Turcaici nominis uti- Selymis im-
litatem cum parente, ne dum cum fratre di- perandi cu-
micaturum. etenim nefas esse, cum nulla eius pidineas.
modi subsit causa, ni coniunctum sanguine hos-
tilia agere. Prætoriani, agrestes homines, im-

gnig ingenio (et sunt fere omnes ex Illyrico, pue-
ri admodum parentibus ui ablati: qui ubi sa-
cris Machometicis imbuti, cumq; Turcaica
eruditi adoleuerint, praetoriani adscribuntur)
existimantes Selymis orationem, quia ex ipsorum
uoto mitteba tur, honestati haud repugnare, cuq;
recte sentire, atq; regna postulare, odio ni Achi-
matidem animos eorum depeuauante, pollicen-
tur, se cum primum Constantinopolim peruenis-
set, deiecto Bajazete sedem ei auitam occupan
dam permissuros. Dum haec cum praetoria-
nis Selymes agit, Corguthes ratus cum odium
praetorianorum in Achimatidem, tum Selymis
hostilem in communem parentem animum
gradum sibi ad imperium fecisse, materiamq;
crescendi dedisse, una solum triremi, quo inuidia
ciuitata commiseratione magis moueret,
simul ut ostenderet tenui cultu, quod nulgo
gratissimum est, se esse contentum, ex Lydia
Constantinopolim aduectus patrem adit eum,
ut ad se regnum deferret, uaria fatigat oratio,
ne ostendit demum, regnum auitum nulli
magis, quam sibi conuenire: quippe, quod, ut
ante demonstrauimus, ipse patri dedisset.

praetorianis a Selymo persuasis, pollicentibus sese permissuros sedem auitam occupare.

Corguthes una triremi ex Lydia aduectus, Constantinopolim ad patrem uenit: ut ad se regnum deferret, ab eo contenditur.

sane supra docuimus, Corgutiem, si quid uetus eaues
in regni successione acquirenda sibi comparare potuit,
ab Cauto Mechmete in Asiam proficiscente Constan-
tinopoli relictum fuisse: unde ibi extincto eorum
regium tenuisse, quoad pater Bajazethes ex Amasya
Constantinopolim accesit. Qui quidem animad-
uertens parentem nimiū iam parum esse potен-
tem, conuersus ad Ptorianos, qui regis creandi to-
tum iis sibi uendicauerant (duis enim exomni-
bus Turcis una uiuere, ac uel rege nimio magno
numero coire licet) conatus est eorum studia ad
se traherе. Sed cum percepisset, illorum fidem se,
qui obtrectam esse, omissa tandem regni petitione
de salute paranda cœpit cogitare. Hanc existimauit
Selymem, cuius perfidiam nondum norat, Constan-
tinopolim expectandum a quo fidem per se præsens
acciperet, ut sibi per illum liceret, in sua Satra-
pia sine metu ætatem agere. Selymes Constan-
tinopolim deductus duces prætorianorum ad se
uocat, promissa sibi præstari deposcit. illi quasi sig-
no tuba dato confestim nigenti tumultu ad
regiam accedentes, regios iubent consiliarios se,
ginuntiare, ut eligat sibi extra Constantinopo-
lim, ubicunq; libuerit, secessum, eoq; se annis
simul et regendo imperio fessum, priuatam
uitam, ut iam constituisset, acturus, conferat.

Corgutis studia prætorianorum ad se tra-hendi conatus infructuosus.

Omissa regni petitione de salute cogitare cœpit.

Selymis Constantinopolim deductus prætorianorum duces promissa sibi præstari deposcit.

Prætoriani a Bajazeto postulant, ut Selym regi declaratio, aut in simili se conferat, ei tam priuatæ ac hu-
rus

Selÿne rege declarato. Quod ubi Bajethes audiuit cognouitq; ptorianos a bello consiliō dimouere non posse: nec ad contrahendos prouinciarum pfectos spacium temporis sibi dari, accusata filij impietate ptorianorumq; nefaria proditione, multo auro mulos onerari, ac pra se agi, Dimamq; oppidum ad Hebrum amnem situm deponi iubet. mox et ipse uehiculo à spadonibus regis casum misi, rantibus impositus eodem Achmathis causa mi, nitus, gemensq; proficiscitur. maluerat enim Achi, mathe rege substituto sese ultro in quietem reci, pere, et quia ille et ætate cæteris statibus prae, stendus erat: et speciem dederat moderati regis: uidebatur q; uelle patrijs uestigijs insistere. Cæte, rum Selÿnes uetitus, ne pater rei in dignitatem ageferens prouinciarum praefectos (nempe quos ipse ad praefecturas prouexisset) concitaret: Bellūq; sibi eodem tempore à patre, simul et ab Achima, the oriretur, opera Jona, cuius supra memini, mus, et erat illi idoneus fallendi locus, quia Ba, jethes ei maxime fidebat, patrem iter Dÿmam uersus facientem uenenо clam dato sustulit: auctuq; Byzantio exportatum ad se referri ex templo iubet, eo lętior, quia neminem sibi pa, tris mortem scelere datum, sed eius ætati, ad agritudinē adscriptum credebat: Sū scilicet

Bajethes uitricus, cum filij impietate, tum praetorianorum proditione, ex urbe, praemittens thesauris, Dimam oppidū munitum.

Selymes, opera Jonæ, patrem in itinere, ueneno clam dato sustulit.

humanæ mentis immensa regnandi cupiditas illudit. Funus regium regendo paricidio magis, quam filij charitate Constantinopoli: ibi enim se, funebrem sibi Baiazethes constituxerat: sit celebre. Tunc finem habuit Baiazethes regem ætate sua iustissimus. et si virtus, ac religio extra Christi nam ecclesiam inueniri posset, cultu erga deum, quem tametsi finium turca nondum cœlitus illuminati haud existimant, authorem tamen rerum fatentur, innocentia, humanitate, pro, missi fide, ac constantia, alienæ rei continentia admirandus. In hac tamen fere sola re valde, nec immerito culpatur: quia cum optaret iu, dices, ac subiectos suos quam optimos esse: cæteros enim eos iustitiæ admonebat: grauabatque mi eorum uitam, ac mores riguitere. Inde cum esset na, tura humaniorem, a ditig pleter illius gen, tis superbiam facillimus: fraude tamen dili, gorum, deferentibus querelas nullus fere adi, tus patebat. Quo facto sicut ipse per se nihil peccabat, ita ad uindicanda suorum peccata haud satis animi habebat. et licet omnes ante se Othomanos reges ciuilitate, ac pacis artibus facile superarit, eorum tamen bellandi studi, um haud magnopere imitatus est. nam con, tentus gloria, ac opibus a maioribus suis partis

Funus Baiazethis Constantinopoli celebratum.

Laudes Baiazethis.

magis tutandis, quam proferendis regni finibus
intendit. Regnauit annis et septuaginta duos, uixit
annos nonaginta. Iustis exequiis factis, Selymes
Corgutthem fratrem fide data, quam mox Turcarum
ab religione destitit, in colurnem conseruatorem
ad Satrapeam suam in Lydiam dimisit, additâ
illi Lesbo insula, quo munificentiâ delinitum
incautum, et nihil de se timentem facilius op-
primeret, non ausus fuit occidere, ne nondum
in regno stabilitus tot parricidijs sese nimis in-
fame redderet. quanq; apud Turcas magis neces-
sarium quam crudele ducitur, eos tolli, qui reg-
num occupanti spem dubiam, ac sollicitam eo-
dem successionis iure possent facere. Dimisso Cor-
gutthe bellum cum Achimathe gesturus, om-
nes Europeos praefectos, qui Turcaico imperio
parebant, in Asiam contendere, imperat, a quo
consilio cum Mustaphas Iurisperitus amicorum
princeps, et rei militaris, utpote vetus dux,
simulq; animorum multitudini peritus dis-
sentiret, suadereq; expeditionem tantisper
differendam, quoad illum Europea pronin-
cia beneficijs cognoscerent, studiaq; in se pra-
fectorum excitaret: affirmauit, Mustaphā
recte quidem sentire: quis enim neget, reg-
na populi benivolentia stabiliri? Sed consilia

Baiazethis uixit annos 72: regnauit 33.

Selymus Corgutthem fidem data in Lydiā dimisit adhuc illi Lesbo insula, ut postea facilius incautum opprimeret.

Achimathis inclinatus ut imminentis mortis sui metus: ita pirat.

Mustaphat Iurisperitus. Selymi suadet, ut expeditionem contra Achimathem differat.

ordinaria id tempus non pati. nam festinatione
sibi, moram hosti utiliorem esse. Propterea quod
cum Achimathes non modo ætatis ordine, sed
etiam parentis iudicio in regni successione potior
esset, sola in dubia, et efficaci ad illam diem ne,
gocij conficiendi celeritate sibi mitendum esse.
Itaq; cum Europeis copijs in Asiam contestim trans-
gressus, magnis itineribus in Bithiniam profi-
ciscitur. Inde transmisso Sangario amne, quem
ponte raptim iunxerat, in Paphlagoniam, Gal-
catiamq; pergens, Angiram petit. mox Amysum
usq; peruenit. Sed nusq; hoste inuento. Achima-
thes enim non ausus æquo loco se committere, ad-
tissimos et pene inuictos mortalis subierat: Pru-
sam, circa ea loca hyberna ttens, exercitum re-
duxit, relicta copiarum parte, qua hosti oppos-
ta, ex illius conatibus consilia caperet. Achi-
mathes ratus Selymi discessu, occasionem sibi
rei bene gerendæ oblatam, iubet suos e montibus
descendere, ac hostilem exercitum inuadere.
Itaq; fortuna consilium adiuuante, hostes de
improuiso aggressus, ex his multos interfecit:
quosdam etiam una cum duce Mysia uiuos
capit. quos cum incolumes conseruasset (erat
enim ut minime sanguinarius uictor) ga-
uisus, an apud se uellent permanere. Sepe

Selymis contra Achimathi bellum Europæis copijs in Asiam profiscitur: Amysum usq; peruenit nusq; hoste inuento.

Achimathes in absentia mus ut inimicus manibus suis interficiat.

Selymis Prusam reuertitur reducens hyberna, in hostico relicta copiarum parte.

Achimathes ex montibus suis descendere in suos hostiles exercitus iubet, multis interfectis, quosdam cum Duce Mysia uiuos capit, fide eorum pignoribus sibi obligat, ac in amicitia recipit.

uelle apud eum esse respondent, cuius beneficio uictrici essent. Itaq; ubi omnes fidei pignore ob, ligati sunt, quam nox nefaria proditione secel, serunt, militibus adscripti sunt: dux in cohor, tem etiam amicorum receptus. Quo tempore haec in Asia gerebantur, erat apud Selymem uic dignitate primus Mustaphas nomine, flacc, donatione, auaritiae vita deditus, ut nihil se, re esset apud ullam gentem tam sanctum, quod ille oblato precio non contemneret. Qui cum animaduertisset, Selymem suis haudqu sensum esse, qui in magistratu constituti pecu, niae minimum studerent: nec posset cupiditati suae (nempe quae longo usu altissimas miserat radices) imperare, ueritus, ne quod ipse mul, tis annis, malis etiam artibus congessisset, uni, us horae spatio una cum uita amitteret, uir cautus, et satis prudens, uictus auaritia, teme rarium, ac siti pernicioſum capit consilium, ut Selymi dolo necato Achimathem in regnum uoca, ret. Consilij autem exequendi haec illi obuenit oc, casio. Audierat Selymem dedisse quibusdam ex suis negocium, ut puerum elegantem, consortia artis peritum quererent, cuius ministerio, ip, se apte uteretur. Itaque ratus consortis operam ad Selymem necandum peridoneam fore, dat

Mustaphas apud Selymi dignitate primus, auaritiae deditus.

Mustaphae consilium, de Selymi dolo necando.

ad Achimethem Othomanum literas cuidam ex intimis seruorum, quibus consilium suum illi modumq; rei agendæ significauit. Achimathes nactus talem interficiendi Selymi occasionem utendum ea statuit. Igitur tonsore exuoto Selymi iuuento, eum Mustaphæ Macedoni clam donomisit. Hunc autem puerum ita alieno omine, atq; opera emerat Achimathes, ut ne suspicari quidem puer ipse posset, se esse ab Achimathe emptum. Macedo confecta pila e sapone, quo partes corporis radendas tonsores illinunt, eam omnibus inscientibus ueneno aromatibus commixto infectam, quod crebro attritu morte inferret, theca Cornea includit: puerog; seruandam dedit. quem, priusquam ad Selymem perduceret, docet consilij sui omnino inscium, illa sola pila, qua radenda essent in regis illinire: Turcæ autem caput et magna ex parte corpus reliquum, præter superius labrum, radunt. Rebus in modum compositis, hortatur Achimathem missis ad eum literis plumbea pila inclusis, ut cum exercitu propius Prusam accedat, occasionique sue non desit; iisdemq; literis ei cuncta, quæ parabat, ordine prescribit: mandatq; insuper ut lectis literis tabellarium extemplo interficiat, ne, si consilium parum procederet, certo ei,

Mustaphas consilium suum literis Achimathi significat: eumq; a quo ipse adiutus est tonsore misso.

Mustaphas pilam e sapone confectam unguento imbuit.

Mustaphas ad Achimathem literis inclusis missis hortatur ut cum exercitu propius Prusam accedat occasionique non desit.

Nuntius Mathaphe, amoto inuolucro, literas aperuit, alij omisso itinere ipse insidiatus, ad Selymum clam pernenit, dum sui mandatorum literas secretas ordinem exponit.

us uitæ periculo emanaret. Nuntius ad Achimathem profectus conspecta epistola, præter usitatum modum plumbo inclusa, re insolita permotus, ueritus ne (ut est in his suspicax mens humana, quæ ad propriam salutem pertinere putat) res sibi ipsi illis literis perniciem portaret, confracto plumbo, amotoq; involucro eas aperit: et ubi, quod suspicatus erat, exempta dubitatione comperit, anicipiti malo consternatus, cœpit cogitare, quid consilij in tali casu sibi esset capiendum. quidquid aut metus, aut spes subiecerat, diligenti æstimatione pensabat: pergam ne, quo missus sum rex, et cœlesti domini exequar mandatum: atq; ne immerito quidem me opprimi patiar? Porro, si regressus Pruſsam, rem Selymi indicaro, nullam indicio, non fide, sed necessitate expresso, gratiam initurus sum. Tandem animo diu in diuersa uersato, futilis uisum est, et eo ultro, atq; tyranni dominum non immerito concepta impelleret, ut rem ad Selymum deferret, existimans, uel non omnino integra fide salutare indicium sibi apud Selymum, si non emolumento, at certe sa, lutifuturum. Itaq; omisso instituto itinere Pruſsam repetens noctu ad Selymum clam pernenit. ostendit, se ad salutem regis pertinen

tia afferre. Admissus in tabernaculum, quæ in
capit regis Macedo moliebatur, omnia ordine ex-
ponere indicauit: prolatisq; literis manu prodito-
ris exaratis indicium confirmauit. Selymes, cu-
ius animo lectis literis ingens incussa est solicitu-
do, iudice uinci, atq; in cæstinum diem asser-
uari iussu, periculum suum animo uoluendo
noctem uigilijs extraxit: primaq; luce prodito-
rem accersit. Reus arbitratus neminem facile
perfugam uti, fortunam suam nouarum re-
rum studio idoneam, crimen inficiatur, licet
eum uultus oationi dispar satis prodoret, tepi-
dationem conscientiam indicante; et cum neq;
minis, neq; tormentorum aspectu ad sceleris
confessionem cogi posset, iudicis admonitu puer
tonsor accitur. interrogatur unde ad Macedo-
nem peruenisset. Ille nulla fauoris signa pre
se ferens, fatetur, se a quodam priuato quidem
homine ad Mustaphan Macedonem missum:
sed nullius maleficij mandatum a quoquam
accepisse: nec se conscium ullius noxæ in regem
esse: et re uera pilam illam tonsoriam, de qua
paulo ante retuli, ueneno imbutam fuisse, ue-
rum omnino latebat. Futilius enim parricidæ
nunquam fuerat, a tonsore sceleris imprudente
potius, quam a consciò tantum facinus perpe-

Mustaphes prima luce a Selymi accersitus, crimen inficiatur

trauci. Itaq; reus ueneficij manifestus, regi enim quo nihil in dicio deesset, ni cane uenenum exepe
rici placuerat, carnifici traditur: cuius uoci
gula laqueo fracta est, liberi etiam confestim ne
cati sunt: bonaq; omnia in fiscum relata. mox
de tonsore quoq; supplicium sumptum. qui sane
non ut conscius, sed æque ac instrumentum sce
leris ultricis iussus est, Indici uita solum con
cessa, premium nullum datum: quandoquidem
coruptæ procul dubio fide tanto post, quæ sci
uerat, detulisset: et id, suo, non regis periculo
motus fecisset. Casus huius uxori, prudentia, si
calliditas eo nomine appellanda est, dignitijs, ac
dignitate apud Turcas insignis declarauit,
mortales durci nimium quidos non modo sapi
entes esse non posse, uerum etiam dementissimos esse. Se
ipsum enim tanto uitæ periculo functus, existimans
belli dilationem, ac moram non solum externis
hostibus occasionem iniuriæ inferendæ oblatu
ram; sed etiam domesticis insidijs maiorem in
dies materiam subituram: nec semper de tegen
da intestina fraude eandem fortunam fore, sta
tuit, ex quo hostis in aciem se non committeret
consilio, si posset bellum conficere. Itaq; primū
omnium ui securitatem suam, atq; ut belli

Abus Capigas ueneficij reus, gula laqueo fracta interficitur: liberi eius necantur, bonis eius in fiscum relatis.

Tonsor supplicio afficitur.

Indici uita concessa.

Sechyn is se cum tabis causa ui regia stirpis propinquos comprehendi atq; in custodiā iubet.

nitestini semina extinguerel, quos regia stirps propinquos apud se habebat, comprehendi, atq; in, tersici iubet. Erant autem apud Selymem sexe statum, qui iam decesserant, liberi. quiq uide ni fidem eius sese permittentes, acceptis inde fidelatis ad uictum, cultumq; agris, perinde ac ceteri regis amici, ac purpurati eum fide satis in, tegra, et obid secuti comitabantur. Horum domos, milites regis eodem tempore uita complexi sunt, ut nemo inde elabi posset. Itaq; comprehensi omnes eodem temporis momento iugulantur: regioq; funere honestati, Druse otho, manocium sepulchreis illati sunt. et quoniam hoc quoq; non omittendum putarunt, qui rei gesta interfuerunt, ferunt Cichamis filium, ad quem uite gentium regnum spectabat, nempe Cichanes Bajazetis liberorum natu maximus fuit; cum ad illum carnifex accessisset, Selymis perfidia accusata, dixisse circumstantibus, se male credidisse salutem suam illi, qui, dum sibi regnum parat, ne patenti quidem moribo, et aetati confecto paucorum dierum usura ad uiuendum concessisset. et cum carnifex manus eius, ne obmitti posset, loco uincire uellet, accusatus carnificem, simulq; tam segnem mo-

Tonsor supplicio afficitur.

Iudicium mirum.

Cichamis filius, ad supplicium producitus, non passus, se carnifici ad se adire.

tem, acrepto acinace, vix quamtimoti propter multis vulneribus confectus tandē manu pugnans cecidit: Selymes enim simul ac accepit, Soliman filium non pati, ad se carnificem adire, missa centurione cum suis manipularibus, eum interfici iubet, collaudata adolescentis animi magnitudine: qui sane ne in ultimi supplicij memoria decoris immemor maluerit militari ferro ut dignum esset othomana gente, quam carnificis manu perire. Suis adiecit, dignum fuisse cum tanta indole sua fortuna successione, misi amor patrius filium potiore duxisset. Atq; cum horum casum quos dam militari audisset, et ipse non modo ingemuit; sed etiam lugubri veste sumpta, vetus, an fictis lachrymis, incertum, large fleuit, adijciens, se fratrum filios nullo odio, sed bono publico ac si partem aliquam viscerum suorum necessario abrupisset, occidisse: cum nulli dubium sit, regum multitudinem imperio perniciosam esse. Caterum fidei religione, iureq; consanguinitatis propinquorum nece, non solum impune, sed etiam vix adverso famorum rumore semel violatis. Solent enim plerisq; hominum vitiosis facinoribus, licet ea culpent, facile ig-

Selymes filium carnificem amissa centurione cum suis manipularibus interfici iubet.

noscere

ignoscere, existimantes regnum societatis minã, tiens) misit admodum iam suorum de se opinio, nem ueritus, ad referendam Corguthi morte animum adiecit, accusata prius falso apud Turcaicarum legum peritos fratris in se perfidia ne & sine legitima causa suum ius iurandum, quo nicolgmitatem fratri promiserat, contemp, sisse uideretur, et aliquam pertinacij latebram inueniret. ementitur igitur, se ad Corgutsem tentandi eius animi causa Stozianorum nomi, ne scripsisse; ut quia Selimes crudelitate sua omnibus odio esset, illius absentia fretus, peti, geret. Constantinopolim, sedemq; regiam occu, pare occuparet. secuturos eum non solum Stozianos, sed etiam omnes Europaeos Turcas mitesq; ingenium fero praelaturos. fingit in, super prolatis falsis literis, signo Corgutsis adulterino signatis. Corgutsem ita in sum, mam rescripsisse, ut facile eius ambitio, ac reg, nandi cupiditas deprehendi posset. Stag tum Turcaici iuris consultos, apud quos crimi nibus suis fidem faciebat, suspitionis in Corgutsem implesset, illisq; in eius gratiam, ut sunt hu, mana ingenia fortuna obsequentia, Corgutsis morti debitum constituerit; est autem horum hominum maxima apud Turcas auctoritas

Selymus, ad inferendam Corguthi mortem animum adiecit.

Crimen in fratrem fingitur a Selymo.

Corgutsis in gratiam Selymi a Turcicis iurisconsultis damnatur ad mortem.

omniaq; ex eorum fere præscripto aguntur, mi-
Selymes Mustaphæ genero suo attributis multis Lembis mandat, vt omnia Asiæ littora circueat, ne Corgutbes elabatur.
tuctis multis lembis, atq; Mustaphæ gene-
ro suo attributis, iubet eum omnia Asiæ litto-
ra circumire, diligenterq; curare, ne Corgu-
thes mari elaberetur: ipse assumpta parte
exercitus magnis itineribus Pusa mi lydi-
am ad Tmolum proficiscitur, vbi Corguthes
patrij regni oblitus, et obid de Selyne nihil ti-
mens, quieti solum, et literis vacabat. Ad
quem cum Selymis aduentus perlatus esset, fra-
tris vt erat, fratrem ad se opprimendum ueni-
re, conuocat familiam, seruisq; nigenti pe-
cunia cum libertate donatis, cum tribus fa-
Corguthes vbi Selymen fratrem in Lydiam per-uenisse ad se opprimendum intellexisset, tri-bus tantum comitibus Tmolo aufugit.
tum comitibus reliquis omnibus nescienti,
bus aufugit: et dum per cauas montes, ac in-
cos situs, et squallore obsitus, et obid ignotus ui-
gatur, satis gnarus, littora, et portus frater-
narum natiuum custodijs teneri, labore con-
tinuo, ac rerum necessariarum inopia in gra-
uem incidit morbum: agergq; apud quendã
Corguthes morbo afflictatus apud colonum quendam in paruo uiculo aliquandiu delituit.
colonum in paruo uiculo aliquandiu deli-
tuit. Sed regum cura nihil diu occultari
patitur, quod inuestigari uolunt, multis in
obsequium propter ingentia præmia paratis.
Igitur sicuti in modum Corguthes sese occul

tans repertus est, equus ipsius Corguthis forma eximius, cum alterius copia non esset, hospiti datus est, ut eo Alicarnassum uectus, conduceret nauim, qua in Rhodiorum insulam ueheretur. Corguthes. Colonus equo insidens conspicuo quibusdam Selymi militibus admiratis, fugandum Corguthem missis fit forte obuiam. Interrogatus quis esset? unde uenisset? quo ue tenderet? et cuius ille esset equus agricola, tali fortuna minime conueniens? ille interpide cum se rusticum parui uici incolam esse, et sua negocia tantum curare asseueraret: equumq; esse, quo uehebatur, cuiusdam hospitis, quem et ipse haud satis nosset: interrogantibus suspectus factus, iniectis manibus comprehenditur: atq; ad spectum turmae pectus ictus cogitur metu tormentorum admoto Corguthem indicare. Sed cum Selymi milites minicum, in quo Corguthes diuersabatur, colono perducti, illum non inuenissent, nam regulus conspectis procul equitibus ratus se prodictum esse, mortem uito proximum petierat, seq; in quadam specu abdiderat, ore ipsius specus repibus obstructo) omnia circa secreta loca, forte animaduertunt ad os specus,

Quo modo et ubi Corguthes a Selymis militibus repertus est.

ni quo Corgutiones latebat, congestas uepres re-
cens succisas: suspicati id, quod erat, ibi quip-
piam nuper a uicanis abditum esse, quod
a conspectu suo dedita opera submotum esset
studio, ut fit, inquirendi, amotis uepribus
reperiunt regulum ueste obsoleta ex subcoac-
ta inductum, humi, ut Turcis mos
est, contractis cruribus sedentem: quem cum
hortarentur, ut ad Selynem impauidus ac-
ederet, beneq; de fratre speraret, respondit
se probe scire, morti esse destinatum, fatumq;
suum iam dei arbitratu, cuius nutu omnia
moderantur, impleturum. Itaq; deductus
in uicum, unde aufugerat, poscit papyrum,
conscriptisq; ad Selynem codicillis, rogat, ut
libros suos, quorum ingens numerus fuit,
cum omni supellectile quibusdam in ista
sacerdotibus tribueret: familiamq; suam
in columnem esse pateretur. Ferunt Selyne
lectis Corguthis codicillis Cacheynis non tem-
perasse, quin q; iussisse, ut eum mitissima mor-
te, et citra ullum doloris sensum, si id fieri
posset, necarent. Itaq; milites, quibus necan-
di Corguthis negocium datum erat, misere-

Corguthis capiti ad fratrem litteræ

Selymes mitissima morte iubet fratrem necari

cto conuiuio large epulati cum regulo, eius mentem uino, quantum potuerant alienarunt: mox sopitum aggressi, iniectis tapetibus in caput, fauces q3, spiritum illius intercluserunt. Corpus Leusam deiectum, regio q3 more magnifice funeratum sacerdotes sepulchro se, pulchro constructo, intra tamen septa Othomanorum tumulis dicata intulerunt. Iam solus Achimathes Othomanus cum liberis suis reliquus erat, qui Selymem ambiguum regem posset facere. Itaq3 ut illum quoq3 in fidijs circumuentum in aequum locum el- ceret: neq3 enim se, ut dictum est, in aciem committebat; huius ce fraudem commentus est. Dimissa Constantinopolim maiore praetorianorum parte, perinde ac longinquam, diuturnam militiam detrectarent, nec essent ipse bene animati, conscribit ad fratrem literas nomine Achimathis Ossicij Dalmatae purpuratorum suorum nobilissimi, ratus fratrem dolum haud perceptaeum, eo quod Ossicio cum Achimathe Othomano iuuenculo Basethe necessitudinem intercessisse satis constabat. ad hoc, cum Ossicius esset, ut plerique nobiles, ingenij simplicitate satis notus, regu

interitus Corguesis.

Selymes circumueniendi Achimathis causa fraude cõmiscitur.

Achimahs Cossicij nomine consimilare Turcę sententiã.

lum eius literis facile creditur um putauit. Literarum autem sententiam hanc fuisse memorant. Achimathes Cossicius, Regi Achimathi Othomano salutem. Aduersarium tuum patriam sedem occupare iccirco deus uidetur permisisse, quo et ille grauiore lapsu acerbiores, profligatis suis poenas lueret, et tu dignitatem tuam, ac patrium regnum, a quo modestia, ac pietate in parentem, decidisse iussus es, maiore gloria mox recuperares. Ita non posses a Deo nec honestiorem, nec tutiorem uiam ad repetendum patrium regnum optare, quam quae tibi nunc oblata est. nam non solum humanitate tua, ac iustitia, quae te dignum imperio facit: sed etiam odio aduersarij, quod illum de regno dejecit, tibi parentis sortem restituitur. cuius mite imperium, regio, ac innocentia, dum uiuit, aeque ac regiam egregiae Turcis parum probabantur; eo magis, quia bellicosae genti ita uirtutes ignauiae proximae uidebantur esse. Amissi Bajazethis mores nunc uehementer desiderantur. Iam didicerunt Turcae ex collatione utriusq; regis, quantum inter crudelitatem, et clementiam distaret. Hac immanis bellua fratris amicos

ac propinquorum cade efferata, ita occursu, visuq; terribilis effecta est, ut omnes existiment, Turcarum nihil interesse, uter eum sub hoc rege uiuant, an pestilentia, et cotidiani funeribus absumantur. Scito igitur, si copias tuas Persam admoueris, Selymem a suis relictum uix: teq; omnes in patria sede, prout dignus es eo fastigio, collocaturus. et quia nos malumus uideri acie superati, quam famam subire de sertorum, cum conflexeris Selymis exercitum ex aduerso mox uenire, perinde ac profligati cedes, tum dabimus, tu, ac si uictor aduersarios tum maiore gloria regnum inibis. Hac epistola lecta Achimathes uehementer letus et ciu delitas Selymis omnibus nota fidem literis faciebat fraudemq; tegebat, Persam uersus extemplo mouit. Orient ubi Selymes sex circiter millibus passuu ab castris suis abesse cognouit, et ipse obuiam hosti acie instructa proficiscitur. Postq; eo uentum est, unde prelium committi posset; Mussias, qui captum atq; in amicorum numerum receptum ab Achimate supra demonstrauimus, cum tribus aliis insignibus uiris, equis admissis, auersisq; tergis, fugarum ritu lancearum cuspidibus ad Selymem transfugiunt; eo consilio repente ne capto an ex composito, parum compertum. Transfugae ad

Achimates fictis literis nomine Persarum scriptis, Persas uersus cum exercitu mouit.

Selymes acie instructa, Achimati obuiam proficiscitur.

Mussias cum tribus insignibus uiris ab exercitu Achimathis ad Selymum transfugit.

audaciter proelium committes tergа nos consulto

Sebyne benigne excepti, monent, iubeat suos cla-
morem tollere, pugnamq; confestim inire, affir-
mantes, nihil roboris esse in Achimatibus exerci-
tu: utpote qui sperarent, ipsum desertum vri
a suis. Quod ubi Achimathes Othomanus
conspexit, tatus, ut erat se proditum, atq; in insi-
dias precipitatum esse animo statim concidit:
metuq; consternatus, et erat ad bellum geren-
dum ingenio minime idoneus, non tempus
pugnæ eligere potuit, non aciem instruere, non
subsidijs firmare, non illum imperatoris moris
obire, nec demq; matura saltem fuga salutem si-
bi parare. Itaq; uix tentato quidem certamine
primo statim hostium impetu in fugam conij ci-
tur. Pauci ex eius exercitu, pugnantes, cæ-
tum in fuga ad quinq; milia interfecti. Achi-
mathes animaduertens, res perditas esse, ne fu-
giens agnosci posset, uestem suam cum gregarij
militis ueste permutat. Quam dum induit a
Cidalpi Dracagino hostilis turme præfecto agni-
tus uiuus capitur. Animo per desidiam cor-
rupto nulla uis inerat, quæ perculsorem eui-
taret, seq; ut regem deceat, ad uoluntariam
firmaret mortem, ne ex alieno arbitrio, quod
apud Ethnicos turpissimum est, Spiritus eius
unq; pependisse diceretur. misi forte fugitiuo

Achimates in fugam conijcitur.

Achimates fugiens ui-
uus capitur

sum putauit, quod et Christiani existimant, legibusq; recte prohibitum est sibi ipsi manus inferre. Itaq; eo adductus, ubi a Selyne è proximo conspici, atq; agnosci posset, rogauit ut liceret ei fratrem adire. Quod ubi Selymi nuntiatum est, non est minùt colloquio; attributum illi digna regis filio satrapea: id enim signum illius necandi conuenerat. Quibus re gocium interficiendi eum datum erat, paulùm a conspectu fraterno abductum, nervio ex ar cu proximi militis dempto, collo; iniecto strangulauerunt. Corpus examine turcaico extu ratum Prusæ sepultum est. Ita Achmā thes Othomanus periit, quem paternum solum dignum imperio iudicauerat: sed etiam omnibus liberis præfatum regem designarat. Cuius profecto interitu, ut sæpe alias, declaratum est, innocentiam laudari quidem: audaciam uero, ac celeritatem rebus gerendis aptissima esse. Dum hæc apud Turcas geruntur anno humanæ salutis. D. XIII. supra millesimum, Iulius secundus pontifex Romanus moritur, cum decem annos in pontificatu uixisset. Qui ubi sensit, se supremis appropinquare, iam mortalitatem expletueum, conuocatis cardinalibus, qui id temporis Romæ aderant, hortatur eos, ut patrimonium ecclesiasticum

Achmates strangulatur

Iulius ij Pont. Rom. moritur.

cura habeant; de corruptissimis sacerdotum mo-
ribus emendandis nullam prorsus faciens men-
tionem; quasi magis opibus; quam sacerdotum
sanctimonia res Christiana staret: nec satis
constaret, sacerdotum nomen, cùm ob multa
alia scelera, tùm maxime ob inexplebilem
auaritiam adeo inuisum esse praesertim apud
Boemos, quos à nostris haereticos uocari dixi-
mus, ut eos omnium gentium latrones appellent;
asserentes, siue quis Christianorum Romam
ueniae expediendae causa petierit, exhaustum
pecuniis domum inde reuerti. Pontifex enim
Ro: etiam minimi sacerdotij tàm collationem,
quàm confirmationem studio pecuniae gerendae
sibi uendicauit: siue legatus a sede apostolica
in aliquam regionem missus fuerit, onustum
auro peromne nefas quaesito regredi. Fate-
tur praeterea nanus homo, infestorem suum,
quotantum Christiani sanguinis in Lauenna-
ti agro effusum est, excusaret, si nulla alia
causa Gallis hostem fuisse, quam utrebus
Italicis consuleret: cum neminem fugeret,
Italiam sine rege armis, ac magnis opibus in
statuto negotio posse felicem esse. atq; ob id
maxime crebro turbari, ac pluribus tyran-
nis uexari, quia in multos esset praeci-

patris diuisa. Vnde recte Plato regem Homeri
co more pastorem, atq; curatorem nominans
totius, si fieri posset, summam generis quasi
unius ouilis unum esse pastorem debere designat.
Nihil enim paci, ac priuatæ, publicæq; utilita
ti magis aduersatur, quam principum mul
titudo: quippe quam merito bellua multo
rum capitum exuditi appellant.

LODOVICI TVB. DAL. ABB. COMMENTARI OR DE TEMPORIBVS SVIS LIBER DECIMVS.

SElymes Othomanus fratribus, ac promi
gnis, ut demonstratum est interfectis, Con
stantinopolim reuertitur. Inde filium
Solomonem decem et octo annos natum Satra
pem Amysinum declaratum in destinatam di
misit prouinciam: est enim mos apud Turcas
hanc regionem attribuere, qui patri in regnum
est succesurus. Mox et cæteros prouinciarum
præfectos suam quemq; regionem obtinere iussit.
est autem totum regnum Turcaicum, præter Sy
riam, et Ægyptum, minorem q; Armeniam,
quas regiones Selymes imperio suo nuper adiunxit
in Lxx fere Satrapias diuisum. et quoniam

Selymes, Solomonē filiū satrapē Amysinū declarat.

imperium Turcicum in Lxx satrapias diuisum, excepta Syria, Ægypto minore, et Armenia

Selynes naui exstrui do, materiam in Bithynia cædi iubet.

imperij uiribus multum deesse compertum est, si ea nauali rei auxilio destituta sunt, ea quoq; parte regni uires adaugere instituit. Itaq; duocentis longis nauibus centum onerariis ædificandis materiam in Bithynia cædi atq; in aquemarina proximis litori uadis dimitti imperat. nempe usu repertum est, ligna, præsertim roborea, e quibus carina, ac interiora pars nauis, costæ, casa, si prius, quam contexantur, naues, aqua marina salsugine macerata sint, utiliora reddi. Cæterum, ut confecta quoq; naues uim cæli tectis arcerent, diutius incorrupta durarent, simul quo nauticus apparatus occultius instrui posset, cum deciendis hostibus opus esset, naualia ædificare instituit, qua sinus Constantinopolitanam urbem ab oppido dirimit, quod uulgo pecam Genuensium coloniam dicunt. ibi campus oppido subiectus, sinuq; commode adiacens, nauibus simul et armamentario construendo electus est. Eodem tempus quidam Turcarum præfecti finibus Hungaricis appositi, bis ultra Istrum pdatim profecti, magnacde accepta, domum reuersi sunt. Alij item Turcæ: cum aliquot prosperis populationibus Dalmatarum agros incessissent, Valdarum amne, sese pdæ transmittunt: ibi quoq; ab inco-

Locus electus naualibus et armamentario ædificandis.

Valdarnus amnis

bis regionum, adiunctis Hungaricis auxiliis populatores oppressi sunt. ex bellis millionis equitum uix dimidia pars effugere; caeteri partim casi sunt, partim quaestibus dapsti, dum uicinis pulta consternatione acti, in regressu Valdauis amnis uadis aberrant, nihil praeter hostem caeli fauore metuentes. Nec in Italia interim Gallysq; res quieta erant. Quae ut suis temporibus reddantur, his rebus coniungenda sunt. et ita quam diuersis Christiani praesertim orbis regionibus gesta sunt, commemoro, modo ea digna cognitu uideantur, ac si uniuersalitatis rem perscriberem. Ludouicus duodecimus Francorum rex existimans Iulio pontifici morte multum de hostium uiribus in Italia demptum esse, decem millia peditum cum quadringentis frenatis equitibus in Italiam Mediolanense imperium recuperatum misit, prius cum Venetis non modo pace composita, sed etiam societate inita: itaque illorum auxiliis sibi adiunctis, Alemanos, atq; Hispanos e circumpadana Italia pelli posse. et quo Venetis exemplo et dubitationem, se de pace, ac societate cum fide agere, eis Bartholomeum Aluianum strenuum, ac nobile ex Regina gente uirum, et Andream Greatium, ciuem quidem Venetum, at merca

Turcae populatoris, ab Vngaris et Dalmatis profligantur.

Ludouicus xij. mortuo Iulio, cum Venetis societate inita, decem millia peditum cum quadringentis equitibus in Italiam circumpadanam mittit.

Bartholomeum Aluianum, et Andreā Gritti Venetos simpleno restituit.

torem atq; ob id belli autrium eudem, sed ani-
mi magnitudine cuilibet summa fortuna ui-
ro parem, suis precio dimissos restituit. Alterum
alter, ut supra demonstratum est, ui receptione
Brixiæ, cum ad Venetos defecit, a Gallis cap-
tis fuerat: alter ui prælio ad Adduam cum
hoc ipso rege infeliciter commisso, quippe quo
Venetorum opes fracta sunt, in hostium uene-
rat potestatem. Itaq; Galli, Italiam ingressi
cum accepissent Maximilianum, Lodouici
Mauri filium, Lonatia moenibus cum
ualido Alemanorum præsidio inclusum, eos
hiem aduentum operiri, rati in illo corpore
uictoriam suam positam esse, eo cum omni
oppugnandæ urbis apparatu contendunt.
potius tamen quam uim ullam inferrent
tentarunt rem consilio peragere, alias ad
uersus huius adolescentis parentem latis pro-
pere initio. Itaq; hortati sunt Alemanos,
ut precio ingenti accepto, Lodouici Mauri
filium regi Francorum traderent. Sed
ubi Germanos flagitium aspernari uidet,
oppidi oppidum constituunt. Tamq; deie-
cant aliquantum muri tormentis, cum subi-
to Alemani ex oppido eruumpentes Gallum
nihil minus, quam eruptionem hostium
timentem inuadunt, et cum multum

Galli Italiam ingressi, nouam ad oppugnandā, cum omni apparatu contendunt.

Germani Nouaria eruumpentes hostem inuadūt, et carnificina facta, Gallos plurimis cæsis, reliquos in fugam conuertūt, omnibus hostium tormentis potiuntur.

terrores, ac tumultus in aciem hostium quæ aduersus erumpentes opponi cæperat, intulissent, multis ex Gallis primo congressu cecidissent, cæteris omni ex parte pellerentur, et grauis aduersariorum trepidatione crescerent animi, terga Galli celeris hostibus omnibus tormentis vix dedere, ut nusquam eis alpes consistere. Huius certaminis fortuna elati Alemani, vi gratiam Maximiliani cæsaris arma in Venetos conuertunt. Quos cum æquo campo aggredi non ausi, Patauinis muris inclusos cognouissent, adiunctis sibi Hispanis socijs urbem obsidere instituunt. et quia ea urbs, utpote nalido fundo, ac operibus, ut supra demonstratum est, munita, difficilis oppugnatu visa est, relicta obsidione Hispani universi in ad populationem Veneti agri conuersi sunt, quem adeo per triennium fere euastarunt, ut licentia nobili eius regionis vrbe ab omnibus principibus, qui Venere, ac diuitijs clarioribus erant, exutum sit: partim Venetias se receperint: partim Veronam abierint. Eo tempore hi maxime profecti sunt, qui et Venetorum imperium nobilitati aduersum auersati sunt: et eorum fidejussum credebant. id autem tempore Veronam Maximilianus fundo tenebat. Ita Isaiorum clades Bartholomeum Aluianū

Germani in Venetos arma conuertunt.

Veneti agrū per triennium euastarunt.

Bartholomæus Aluianus Veneti exercitus Dux, Patauio in ho: stes profectus sæpius uictus profligatusq; est.

Veneti exercitus ducem Patauio militem ex-
traxere; atq; cum manu, qua urbem tutabatur,
hostibus iam ire coegerunt. Itaq; cum multis
ſuis inter se factis, non modo Hispanus nusq;
inferior extitisset, uerum etiam Aluianus sæ-
pius uictus, atq; profligatus abisset, Veneti
tandem tot aduersis infracti, consiliis belli depo-
sitis ad pacem petendam animum adiecerunt:
statuuntq; Maximilianum graeuem finibus
suis acerbam aureo, quando armis nihil prospe-
re cederet, aggredi. nec consilio fortuna defuit.
quanq; Maximilianus non tam auidus, q;
indigus pecunia erat: quippe quam ni consul-
tis sumptibus uita absumebat, ut ei stipendium
militibus dandum nunq; fere suppeteret. In-
de expeditiones magno conatu susceptas, inopia
stipendij sæpius omitti coegerat. Hos Maxi-
miliani mores Veneti in consilio habentes, rege
Gallo pacificatore adhibito, inducias primo
impetrant, mox numerata Maximiliano
Veneti summa ducentorum millium nu-
mum aureorum: pactiq; item, ut quinq; et
uiginti millia in singulos annos Romano
imperatori tributi nomine perpetuo pen-
derent, uoluntate ipsius. Veronam ita re-
cepere, ut magis apparere, se inducias
potius, quam pacem domum retulisse:
quippe præterq; quod Verona suis adiectis con-

Veneti aduersis rebus fracti, ad petendam pacem à Maximiliano animum adiiciunt.

Gallia rege pacificatore, inducias Veneti à Maximiliano impetrant.

pecuniam numerat Maximiliano

tributo in singulos annos Maximiliano promisso, Veronam recipiunt, acceptis conditionibus.

ditionibus restituta est, ut scilicet omnibus Sezonensibus, qui Maximiliani partes secuti essent, tuto domi esse liceret, foederi adscriptum est, ne per inducias ullum urbi nouum munimentum inuisu ipsius Maximiliani addereture. quæ quidem res argumento est, inter Maximilianum, et Venetos eum de pace haudquaquam conuenisse: inducias q3 ut dictum est, factas, non autem certam pacem compositam fuisse: quo scilicet Maximilianus, aut cum ei uideretur bellum instaurandum, sublatis inducijs libera fide illud cum Venetis gereret, utpote fanè socijs, hostibus q3 imbellibus, aut metu belli de integro inferendi eos in officio contineret. Solent enim plerig3 regum creberis seruonibus terre, populos urbibus inclusos, suisq3 legibus, non regum arbitrio ætatem agentes, nisi æque ac agrestes metu coerceas, facile obsequium exuere, fidem mutare, regumq3 imperia contemnere. Porro reges eodem loco urbium cultores, ac rusticos habendos esse censent: utpote qui ab utrisq3 pari iure tributum exigunt. Neque enim putant mercatorem et opificem abterre gradu, aut dignitate, agricultorem cum illos eadem seruilia officia pares efficiant, nec ordine distinguant. Inde Italis nihil fere nobilitatis inesse gentes extra Italiam positæ, quas uulgo Transmontanas appellant, existimant,

urbium cultores, eodem loco habendos ac rusticos.

Cur transmontanæ nobiles, Italis nihil fere nobilitatis inesse existimat.

Propterea quod Itali, Senatorij etiam ordinis homines, urbes promiscue cum opificibus incolunt: mercaturamq; exceptis Neapolitanis patritijs ut plurimum exercent: nec plebem, cultoresq; agrorum in potestate habent: sed operis faciendis colonos mercede conducunt: cum e contrario transmontana nobilitas procul ab urbibus in suis prædijs uicatim habitet, solius regis sui dicto audiens. Atq; hanc puto, caussam regi Mathiæ Hunniadi Coruino extitisse, ut Venetos, quoties in eos ira accenderetur, non ignobiles modo, plebeosq; sed etiam rusticos uocitaret, asserens fortunam genus haud quaq; mutare: cum præsertim Veneti nulla ex parte nobiliores essent adæquandi, et quia omnes mercaturæ studerent: et quia militia, quia est potissima, quod satis constat, nobilium res, operam navare non solent. Propterea autem seruorum, atq; infimæ conditionis hominum esse rex Mathias arbitrabatur, regium nomen, quod apud omnes gentes tam sanctum, quam necessarium esse, aiunt. Nihil autem ambigitur, apud Venetos reges minus esse: eo quod eorum cupiditati, quæ illi in proximis finibus sequuntur, semper obuiam eunt, existimantes, mercatoribus nauticam magis, quam imperium con

Mathias Coruinus, Venetos, ignobiles, plebeos atq; etiam rusticos, ira accensus uocare solebat.

uenire: quippe quæ conuehendis mercibus uel de commoda est: cum imperium sine armis, ac uiribus, et his quidem, ut supra demonstratum est, non externis aut mercede conductis, sed ut ita dixerim, domi natis, neq; parari, neq; conseruari possit. Cæterum quom nihil æque hominum animos disiungat, ac ordinum diuersitas; sub ipsam fere Maximiliani, ac Venetorum impetum excorta est in Hungaria inter plebeos, et nobiles non modo discordia, uerum etiam atrox bellum: cuius quidem auctorem ferunt extitisse tum Thomæ Cardinalis imprudentiam, ne dicam calliditatem: nam et ipse e corpore plebeorum erat: tum cuiusdam Georgij cognomento Scythæ improbitatem. Qui dum Taurinum in præsidio egues satis strenuus agit: est autem id oppidum in confluentibus Sali, et Danubij, ut supra demonstratum est situm: Nanderalbam ætas mea appellat; forte una Turcarum equitum turma Samandria egressa prædandi studio agrum Taurinensem ingressa est: distant autem hæc duo inter se oppida uix octo milia passuum: atq; utrung in ripis Danubij conditum, alterum Turcicos limites alterum Hungaricos finit. nam quicquid agri in medio iacet cultoribus uacuum solibi,

In Vngaria inter nobiles et plebem atrox bellum, Thomæ Card. imprudentia, et Georgy Scythæ improbitate exortum.

Taurinum Nanderalba

Samandria Sic's Turcarum agrum Taurinensem prædatum eunt.

do obtinet. Hungari quin præsidio Tauruni oppidi erant, conspicati Turcas, extemplo conscendis equis obviam illis erunt, vestis maxime, et equorum Turcaicorum cupidine incitati, et quoniam fit, concursando inter se certamen edorent, quidam inter Turcas cæteris et nobilitate, et virtute præstantior, equo eximio insidens, paulo extra suos prouectus, præfectum Turcæ Hungarice nomine compellans, quid inquit frustra, nullo proposito præmio inter nos digladiamur? quorum nullas nos ex agro nostro dejecto, et per bellum continuum cultoribus destituto maneat præda? quin potius, quando ex populationibus emolumentum nequit acquiri, gloria bellica quæratur? quare si quis vestrum Hungari laudis studiosior est, et animi fidens, prodeat in medium, ac mecum singulari certamine congrediatur. Moverunt tam elata Turcæ verba iram Georgio Scythæ: et præterquam quod Hungari alienam insolentiam haud facile patiuntur, ni equum etiam illum, quem provocator insidebat, oculos conjecerat, cujus potiundi cupidine ardebat. itaq; equo calcaribus immisso infesta hasta Turcam sibi imprudentem petit: pectoreq; Machometi lamina per vestimenta transfixo, atq; hasta e

Tauruni oppidi Equites, Turcis obviam eunt.

Quidam ex Turcis, nescitum tur: mi Hungaro ad singulare certamen provocat unum ex Hungaris.

Georgius Scytha cum Turca congressus, cum hasta transfixit, ex equo dejecit.

ulnere emissa ex equo moribundum manu impellens deiecit, capiendo hostili equo miles. Sed dum iacentem spoliat, equus turca fugam Tauruni uersus accipit. qui quidē ab Hungaris captus, ad pfectum adductus est. Hoi quom Scytha uictor equum hostis ad se mitteret, sibi restitui, ut pactum erat, contendē, tandem acceptis a pfecto trecentis aureis nummis equum pfectum habere permisit. Scytha ratus sibi apud regem Vladislaum, tam pugnam honorii, simul et emolumen tō futurum, petit à praefecto Tauruensis bre sidij literas ad regem, commeatumq habendi. Qui ubi cum praefecti literis ad regem peruenit: rexq; rem uti gesta erat cognouit, quo uiri uirtutem praemio aliquo afficisse uide retur, iussit illi pagum unum quadragīta circiter colonis inhabitatum: itemq; uineis, ac arruo satis instructum attribui. Per idem fere tempus Thomas Cardinalis, ac Strigoniensium Antistes Roma in Hungariā redierat: quo profectus fuerat sub extremum tempus pontificatus Julij secundi pontificis. Re: spē fere tota ob migentes diuitias Julio in pontificatum Romanū succedendi. eo enim

Georgio Scythæ, rex tandem donat pagum.

Thomas Cardinalis, spe potiundi Pontificatus mortuo Julio ij. Romam profectus fuerat

mores Romanæ ecclesiæ deuenere, vt qui Cardinalium opibus instructior est, is ad pontificatus munus obeundum magis idoneus existimetur. quod qui dem argumento est. Romæ integritati, ac doctrinæ nullum fere locum esse.

Et quo Thomas Cardinalis pecuniam, quam Roma absumpserat, in Hungaria resarciret: nempe dum Romanum pontificatum ambit, atq; splendori ac magnificentiæ commendatiui esset, sine ingenti sumptu ibi agere nequiuerat: impetrata a Pontifice Romano Leone decimo legatione Apostolica, ve nunc non quæstuosa, et lucrosa, regressus in Pannoniam coepit Hungaros hortari pollicendo peccatorum purgationem ad expeditionem in Turcas suscipiendam, credens nec Hungaros id negatum fore: et nullum inde timendum, aut periculum ortum iri. Quod quum per totum Hungariæ regnum fama vulgatum esset, Georgius Scytha genere, ac otij impatiens accedit ad Cardinalem, profitetur se breui magna Hungarorum manu contracta Turcis bellum illaturum, modo nobilitas Hungarica aut suis opibus huic expeditioni auxilio foret: aut saltem moram tam

Thomas Card. impetrata a Pont. legatione Apostolica, in Vn: garia reuersus, coepit Vngaros ad expeditionem contra Turcas suscipienda hortari, pollicendo expiationem peccatorum.

egregio facto non miscere. Cardinalis homi-
ne collaudato ignarus futuri euentus, dat ei
literas, quibus fidem faceret, arma in Tur-
cas sumentibus expiationem omnium admis-
sum sedem Apostolicam pollicere. Itaq; ut
sunt Hungari religioni dediti, paucis diebus
ad octuaginta millia agrestium duntaxat
virorum conuenere. Nobilitas, et primi
pes Hungariæ, qui præsertim cæteras prouin-
cias anteibant, rei nouitate permoti, rogi-
runt, quid id licentiæ esset? quid sibi vellet
agrestium cultura rebita, rusticoq; cojcio?
cuiusue iussu coirent? atq; alius existimans
alium scire, quod ipse ignorabat, per cunc-
tatus, quis dedisset rusticis arma? quo au-
dore tantum audaciæ sibi assumpsissent?
Dumq; singuli fere nobilium conuentus
fere se magis admirantur agrestium au-
daciam, q; his ob oculos erant, rusticum
genti sui corporis hominum multitudine
nullo obsistente coacta, referunt ad ma-
res natu, quonam modo coepta exequeren-
tur. et quum multa de inferendo Turcis
bello inter se disseruissent, tandem ani
maduertens se tenuisse arma aduersum

Georgius Scytha, im
perator in:
dulgentijs a Cardinale
ad colligi
da millia
agrestium
Egregit, ad
cum Turcis
dimicandum.

potentissimum hostem cepisse: nec se ulla re
tante expeditioni idonea instructos, bellum
ciuile excitant, ne frustra una coisse uiderentur. Est autem ingenitum prope odium
inter plebem et nobilitatem. plerig; enim no-
bilium humanitatis oblisi, plebi, ut seruis do-
minantur. Itag; plebes nulla beniuolentia,
sed solo metu, qui quidem malus concordię
custos est, suis principibus parent. Vnde plebs
freta sua coitione, ac multitudine, permideac
equus domitis frenis sessorem contemnens, arma
in Turcas parata aduersum principes suos conuer-
tit, auctore ut dictum est, Georgio Scythia: quam
omnes fere plebei generis antistites haec conur-
batio miscenia asperserit: eo quod rusticis illos
utpote sui corporis homines, nulla iniuria, ac
malefico affecerant: quom è contrario no-
bilitati maxime miserij extitissent. qui qui-
dem Scythia ubi animaduertit multitudinis
animum in nobilitatem accensum, addit
ultro efferatis oratione furorem, ut scilicet ex-
uso seruitij iugo, non modo in libertatem se
se uindicent: sed etiam suis principibus domi-
nentur, ratus sibi quog; ea uia imperium
accessurum. est autem proprium multitudinis
misil modeste

Plebs, arma in Turcas parata, auctore Georgio Scythia, in suos principes conuertit.

nihil modeste agere: sed aut libertate abuti, aut humiliter, et abiecto animo sese alterius imperio subijcere. Ferunt autem Scythiam huiusce modi oratione rusticos in nobilitatem concitasse. Sacrarum literarum monimentis traditum est, iuri Hungari, Deum obt: Max: miseretum esse quondam grauissime Iudeorum seruitutis, et populum, ex quo ciuitatem suam constituere destinarat, ab Egyptia tyranni de, iugo regio, ac ingentibus erumnis exemptum, non modo libertate donasse, sed etiam ac colarum uictores, hostiumq; suorum dominos fecisse. nec immerito. nihil enim magis auersatur deus summus rerum omnium, parens ac dominus, quam hominum in homines impotentem dominatum. nam quom non natura, sed fortuna iniuria, et humana cupiditate seruitus sit constituta, nulli mortalium maius scelus suscipiunt, quam qui propria auctoritate abutentes, sue pretextim nationis homines miserimenti, et dura adligunt seruitute. quid enim referet, seruitutibus obrutos premi, et seruum esse aere paratum, aut bello captum. nempe fortuna haudquaq; hec inter se differunt: quanuis

cum oratione Georgius Scytha rusticos in nobilitatem concitauit.

nomine tantum distinguantur. neq; enim hun-
garica nobilitas uos colonos suos ciuium loco
habet, sed ut mancipijs dominatur; aqueat
belli iure liceret in uos hostilia exercet. immo
uix luce ista qua promiscue homines cum pe-
coribus utuntur, uos dignos censet. Cæteraom-
nia quæ uobis cum nobilitate communia esse
debent, sibi ipsi nobilitas segregum uendicat. quin etiam ne miseram animam uobis
superbissima gens relinqueret, nisi uita uestra
ei usui foret. nam quicquid agri fertur
labore, ac industria uestra excolitur: quicquid
pecora uera adunt, nobilitati in præda
cedit: illis# greges, et armenta educantur.
uobis cum seruitute omnium rerum egestas
relicta est. quod eo grauius tolerat uestis:
quia sui opulentiæ causa sunt, si maxi-
me nonnihil sentiunt, tam sane inexhausta
est nobilitatis rapacitas. Nec quicq; du-
bium inter nicolas regni Hungariæ reste-
ro: quandoquidem nemo ignorat, quæmi-
seris suis quotidie dominis uestem
experitur. Quis enim nobilium tem-
tam instituit, siue ea magni operis sit, siue
facili facilis, sine uestra opera, et impensa?

terra aratur; illis uineæ ponuntur; illis

nam si quis nobiliũ ædificat: si uxorem du-
cit: si filiam collocat: si hospitẽ accipit: si nas-
citur: si uita excedit: si ad regem aut negoci
causa proficiscitur, uos mulctamini: nihil
rei usq; ab illis geritur sine gratii uestro decre-
mento. Quis hoc ferat, cui aliquid humā-
næ mẽtis? nihil nobilibus neque pro-
spere, neque aduersi euenire pose, quod uobis
aliquam non afferat calamitatem. Si illi di-
em festum, celebratumq; agunt, uobis luctū
indicunt, tributum exigendo, quo habe-
ant pecuniam in luxuria absumendam. Si
ipsi lugent, funus ducunt, uestris im-
pensis exequias faciunt: uobisq; uectas la-
chrimas eliciunt. neq; liberalitate, neq; mag-
nificentia, maximis, atq; gratissimis uẽ-
tibus electi homines sine ulla pernicie
utuntur. Si uero pecunia, cuius mortales
auidissimi sunt, student, de uestro rapien-
do arcas suas replent: uestrisq; spoliis mag-
ni, atque opulenti incedunt. Laudem maxi-
mam inter suos ferentes qui plura colonis
suis per nefas ademerunt. O uosq; hac
fam indignapatiemini uiri Hungari!
Adeone nos Attila rex ille exercuimus, et
uictor Europæ ab Hyperboreis montibus

eduxit, ut paucorum superbiæ ludibrio esse-
ut seruitute, et eruminis uestris auaritissimis
hominum opes, ac nobilitas quæreretur: ut
scelestissimus ciuium uestrorum magistra-
tus, imperia, sacerdotia, paterent: uobis uero
ne libertatis unq̃ spes, ne dum honoris,
locus ullus esset? sequimini igitur deum li-
bertatis uestræ auctorem: qui stipendiis ad
uersarijs uestris uos und cortraxit, atq̃ ar-
mis imdidit. neque enim sine dei nutu unq̃
armati nullo nobilium obsistente conueniistis. Itaq̃ dii
metu torpent aggredimini hostes uestros. om-
mi cede, ac fuga conflabitis. nihil minus pe-
rant luxu sui perditi homines, q̃ uobis ani-
mos esse excutiendi iugum seruitutis. Do-
cete insolentes bellua ex æquo cum suis colo-
nis ac ciuibus uiuere: non autem per in-
tolerabilem fastum, atq̃ impotentiam nefa-
rie dominari. Nolite prætermittere occasio-
nem hanc uindicandi uos in libertatem. oc-
casionis opportunitas, si eam statim non ar-
ripueris, præteruolat, eodem loci post hac
nunq̃ rediturea. Prudentum est præben-
tem fortunam segui, et suis, qua ultro
offeruntur, consilium accommodare. onare

cauendum est uobis, ne deo irato hanc reipu-
blicæ faciendam omittatis. Nulla in-
consulta formido audaciam uestram minu-
at. Vana spes uenia animos uestros non
decipiat. Nec spectate pœnitentia incep-
ti clementiores uos aduersarios habituros
uel innoxia hæc deliberatio, et coitio fraudi
uobis futura est. Existimabit nobilitas uos
diui animis uoluisse hanc fortunam, ac
diuino instinctu factam coniurationem:
et ob id perinde ac inimici aduersus nobilita-
tem coniuij, ac sceleris perpetrati pœnas lue-
tis. Inde nihil meditum est; aut nobilitas
extinguenda est: aut sanguine uestro, gra-
uique ac perpetua seruitute superbissimis
simis hostibus satisfaciendum. Non
potuistis innocentes, et officiosi nobilium
tyrannidem pati, quid noxij passuri estis
considerate, si noxij appellandi sunt, qui
libertatem, et iura sua sibi restitui postu-
lant. et ne putetis uobis in discrimen con-
iectis, me extra periculum fore, ni asse-
renda libertate uestra profiteor me du-
cem esse: recipio, modo deus cœptis fa-
ueat, mihi ni laboribus ac periculis sube-

undis neque animum, neque fidem defutu-
ra. Vos, quod nomen imperij assertori uestro
imposuerit is, eo ad uos fugandos, atq; aduer-
sarios oppugnandos utar. Vix hæc fimerat
nefarius homo, quom uniuersi simulcla-
more ingenti sublato regem eum appella-
runt. Ille uero hoc nomine insignitus
statim multitudinem, quo facilius regi pos-
set, atq; imperata facere, in ordines distinxit,
cuiq; ordini sua signa attribuens. et quia
uetus miles erat, pro temporis angustia
aliquantum signa secus, et ordines serua-
re docuit. Sed ne dum ipse suos militari-
bus institutis assuefacit, nobilitas collectis
uiribus agrestes impetu facto adoriretur,
priusq; eos dissiparet, quam illi militaria
facere coepissent, aduersus Stephanum
Bathorem uiuorem Thibiscensium pre-
fectum cum copijs suis proficiscitur, ratus
illo duce superato totam nobilitatem con-
sternatum iri. Porro Stephanus idem,
postquam parua manu in Thibiscensi agro
ad uicum Nadlacum agens haud pro-
cul aberat ab agrestium castris, ob speciem,

Plebs Georgium Scy-
thum, regi, ingenti sublato clamore appellat.

Georgius Scythes, aduersus Stephanum Bathori, ciuitatem, cum suis copijs proficiscitur.

batura, quid illi in tanto motu animi haberent, consiliaq; caperent, non misi lacessitus pugnam mituus. Itaq; ubi animadvertit Scythas sublatis signis in se progredi, uix tentato certamine, utpote uiribus impar, in oppidum Thibiscense se recepit, paucis ex suis amissis: confestimq; metu obsidionis ad Ioannem Septisiensem Transylvanum profectum nuntium misit: qui illi indicaret ut in oppidum Thibiscense ab agrestibus esset compulsus: quanto q; in discrimine uersaretur, ni ille subsidio accederet. Septisiensis cognito tanti uiri periculo, non tam sui uincendi studio: honoris enim, ut fit, emulatio eorum animos disiunxerat: quam ne gloriæ occasionem praetermitteret: non in publicam utilitatem uel aduersarios opem ferre amplum sibi fore existimabat: coactis quom suis, tum provinciæ suæ uiribus, magnis itineribus Thibiscum contendit. Et quom haud procul a castris agrestium esset, turmam equitum, quibus Scythes cum suis rusticis molirentur, explorandi gratia misit. Rustici conspecta turma equitum, cum ut erat, Septisiensem cum magna manu aduentare, extemplo

Stephanus Batorij, in Thibiscense oppidum ab agrestib. compulsus.

A Ioanne Scepusiensi transibunia Prætecto subsidium petit.

Scepusiensis coactis copijs magnis itineribus Thibiscū contendit.

turmam equitū quid rustici moliantur explorandi gratia misit.

turbantur, atq; ad ducem suum trepidi con-
ueniunt. Ille aduentu hostium nihil ter-
ritus arma induit, conscẽsoq; equo hostem
in se uementem certamen haud detrectatu-
rus opperitur. Praerat Sepusien turmæ
Petrus Petreius ex ea regione Dalmatiæ
oriundus, quæ inter Sauum, et Drauum
amnes sita ætate nostra Posega appellatur,
patre Michaële Petreio uiro longe fortissi-
mo natus: qui cernens Scythàm ad pugnã
per se ineundam haud imparatum, admisso
equo eum inuadit: speculumq; lanceæ for-
te in latus Scythæ, qua thorax ferreus
inter se non coierat (non enim suis, sed rap-
tis armis utebatur) adegit: delapsumq;
ex equo semianimem uinciri iubet. Du-
ce amisso agrestes, iam enim et Joannes Sepu-
siensis cum exercitu aduenerat, partim
fugæ se mandare, partim errori uenia
petere. partim neq; prælij, neq; precum,
neque fugæ meminisse: sed metu percubi
derent. Quos ita consternatos, atq; ani-
mi incertos Sepusien nactus, magna ex
parte concidit, nulla quidẽ ira, aut in-

Petrius Petreius, turmæ Sepusien præfectus, admisso equo Georgium Scythàm inuadit, speculũ lanceæ in latus eius adegit, ituri ex equo semianimis delaberetur.

Rustici duce amisso conturbantur.

geris crudelitate, sed quo cæteros rusticos terrore
incusso ad officium reuocaret. Satis enim explo-
ratum habet nobilitas, rusticos, ac seruiles ani-
mos nonisi metu in officio continerei. Præfec-
tus Transyluanus adducto ad se uiuo Geor-
gio Scytha, licet grauiter, ut dictum est,
uulnerato, coronam e ferreo fabricatam can-
dentem eius capiti imponi iussit: atq; ita
per ludibrium quasi rusticorum regem in-
terfecit, quo eo supplicio agrestes discerent,
ad nobilium officium pertinere militiam ex-
ercere: rusticorum uero esse agrum colere, et
ex fructibus laboreq; suo partis nobilitati ali-
menta suppeditare. quippe qui armis suis
ipsos rusticos tuerentur. Nec ob tam atro-
cem poenam uisus est Hungaris Ioannes
inhumana in Scythas usus crudelitate, eo
quod rustici, ipsius Scythæ instinctu nobi-
lissimos Hungariæ uiros fide interposita
euocatos crudeli, ac fœda morte affecerat
quendam ex Caicia familia Canadinen-
sium Episcopum, Georgium docium, Pe-
trum Rhauaschum, Nicolaum Torne-
um: ex quibus Caicium præsulem, palam
uiscera eius ad ictto, trucidarunt. quarū

Georgij Scythæ adducti uiui, capiti corona ferrea candens, iussu Sepusiensis imponitur

Crudelissima morte nobilissimos quosq; rustici afficerat, in his Canadiensem epum

ferunt hunc antistitem ob libidines, et stupra
feminis per uim illata meritas dedisse poe-
nas. Eisdem temporibus Joannes abstemius
Tolnensis ciuis, a rege Vladislao titulis, ac
fortunis admodum auctus aliquot millia
rusticorum in agro Pestensi magis arte, et
consilio, quam uiribus profligauit, nam quo
assumptis secum quingentis equitibus e Bu-
da Danubium traiecisset: atq; intra mu-
ros Pestensis oppidi se contineret, perinde
ac pacificator, non hostis eo uenisset, misit
nuntium ad rusticos, quibus Ambrosius Sa-
lexesius Pestensis ciuis praerat, qui regis no-
mine hunc in modum eos est allocutus. Ce-
to scire regem, neq; Ambrosium Salexesium:
neq; colonos omnes, qui eum sequuntur, ma-
lem regem esse animatos: quippe quibus ex
nullam unq; iniuriam intulisset; sed
per speciem, immo consilio expeditionis ad-
uersus Turcas suscipiendae: cui quidem
expeditioni ex ipse nullam afferret mo-
ram, si tanto bello capescendo tempus ido-
neum foret. Quare, qui regi, et nomini
Hungarico hostes non essent, se se a fla-

Joannes Abstemius Tolnensis, in agro Pestensi, aliquot millia rusticorum profligauit

Ambrosius Salexesius rusticorum in agro pestesi praefectus.

gitiosis et noxijs hominibus decernerent, atq; in dexteram transirent partem. Magna eorum pars una cum Ambrosio transiere, metuma, gis pugnæ instantis, quam coniurationis poe, nitentia, et quia proprium rusticorum est, in dimicatione ferocia magis, quam fortitudi, ne uti, et quia putabant, iustum exercitum ese, cum Ioanne Absemio Pestensibus in, clusum muris. Itaq; extemplo in incertos sententiæ signa illata; omnesq; pariter non fine cede in fugam coniecti. Eodem quoq; astu, ac fortuna coniuratio Antonij cogno, mento Longi in agro Colocien si dissecta est. de quo quidem, quom uiuus captus esset supplicium Budæ in regia ciuitate sumptu, est. Hoc nobilitatis successu cæteri coniu, rati a perniciosis consilijs deterreti ultro dissipantur. Equeis Martinus quidam, et Laurentius, uterq; religione sacri, quom et ipsi colonos in nobilitatem conci, tasset; nempe alter in agerensi, alter in Varadinensi agro oppressi mendo nobilitatis consilium cœperant, aut morte uoluntaria, aut fuga occulta sese e manibus no, bilium eripuere. neq; enim ignorabant, se crudelissimam mortem manere, si

Antonius Longus in agro Colocensi captus, Buda supplicio afficitur.

mi manus nobilium micidissent. Siquidem perditissimi sacerdotum inter cetera scelera, quæ admiserant, virum illustrem Nicolaum Solomium cum tribus fratribus germanis crudelissime interfecerant: ædibusq; eorum, ablatis prius omnibus rebus, quæ asportari potuerunt, ignem miserant. Compositis Hungariæ rebus ingenti Joannis Sepusiensis gloria: is enim in comprimendo rusticorum, ut demonstratum est, tumultu optimam nauauerat operam, suboritur regi suspitio, ne Sepusiensis gloriam suam, ac populi fauorem in perniciem regiæ domus conuerteret, abutendo quorundam regis senectute, cum liberorum eius ætate, erant autem regi duo filii, mas et fœmina: quorum alter nondum decimum annum attigerat: altera triennio maior erat. Porro Sepusiensis etiam ante, quam regi filius nasceretur, fretus suæ factionis hominibus molitus erat spe in regnum Vladislao succedendi affinitatem cum ipso rege contrahere, uxore regis id aperte improbante: quæ sane malebat propter

Nicolaus Solomius cum trib. fratribus germanis crudeliter à rusticis interfectus.

Regis Ladislai suspitio in Joannem Sepusiensem

Liberi

Sepusiensis motus est affinitatē contrahere cū rege, uxore regis id maximē improbante.

generis nobilitatem unum ex Maximiliani Cæsaris nepotibus sibi genetum adsciscere, tametsi ea re Hungarorum huic affinitatione regnum ad Alemannum perueniret, haud dubie aduersarentur. Igitur Vladislaus (neq; enim erat adeo hebeti ingenio, quin interdum prospiceret, qua in re sua essent) communicato cum amicis suis consilio, his maxime, qui sepulcrum supra modum crescere nolebant, misit ad Maximiliani legatos, qui postularent, ut in confinibus utriusq; imperij locum colloquio delegerent: uelle se de summis rebus ad utriusq; pertinentibus cum eo agere. Qui cum non abnuisset colloquium, rex extemplo Posnianum cum liberis, ac amicis profectus est: ibiq; aliquandiu moratus est, dum et Sigismundus frater Vladislai Polono, rum rex eo accederet: nempe illum quoq; huic colloquio # destinarant. Hæc reges congressi adeo magnifice à Maximiliano habiti sunt, ut in eorum cautitiam ad centum millia nummum aureorum paucis diebus absumpta sint. nemo enim

Ladislaus legatos ad Maximilia: num misit, ut de loco, quo conuenire possent, cum eo agerent

Rex Posnia: profiscitur

Sigismundus Polonia: Rex Posnianum ad fratrē uenit.

Vrema: re: ges a Maximiliano Lauti: ssimi habiti sunt

interesse placuerat, et Maximilianū Vrien: nam appropinquare allatum essit. sanè eam urbem colloquio

regum ætate sua Maximilianum pecuniæ con-
tempsu superavit. Eo colloquio quom mul-
ta, reges inter se egissent, quæ in vulgus pariũ
sunt enuntiata. Futura tamen affinitas
ut fuit fama ferebatur, inter ipsos inita
est. Quæ quidem fama ex eo maxime
increbuit, quia Vladislaus, filia, quæ
uni ex Maximiliani nepotibus despon san-
da esset, potius in potestatem Maximilia-
ni, quam Sigismundi fratris tradita, eo quod
Sigismundus sororem Sepusiensis, qui ut dic-
tum est, regi suspectus erat, in matrimo-
nio habebat, in Hungariam regressus
est, paucisq; post mensibus Buda mori-
tur. Qui profecto, præterq; quod regiam
prolem Hungaris, at Boemis et Se-
tam reliquit, nobilissimum regem egit; eo
maxime quod vitus est nulla nobilis proc-
sus gloriæ cupidine duci; quom proprium
regum sit, omnia ad gloriam referre. Dum
Vladislaus cum Maximiliano hiems
na agit, Joannes Sepusiensis Transylua-
nus præfectus, ratus per Selymi Turcia
regis absentiam sibi ingentis gloriæ occasio

Inter regias affinitatem inita.

Ladislaus à re-
dita suo, pau-
cis post men-
sib. moritur Bu-
dæ.

nem oblatam; id enim temporis Selymes ex
Europa cum magnis copijs profectus ultra
Quadrigatem bellum, ut suo loco memorabi-
mus, gerebat, statuit Turcas, qui limiti-
bus Hungaricis appositi erant, armis iu-
gere: quandoquidem intima regni Turcici,
ci cum suis copijs quæ parua admodum erant,
penetrare haud quaq; tutum uidebatur.
nempe Selymes Europæas regiones nondeo
nactas exercitu reliquerat, quin essent, qui
a circumiectis hostibus fines Turcaicos tuta-
ri possent. Arx est in tumulo satis decliui,
ab Illyricis regibus, antequ Turcæ in Euro-
pam trans gressi essent, extructa, incolæ Ca-
ualam uocant, inter Samandriam, et
Tauruum posita, paulo minus a Tau-
runo, quam a Samandria distans: præ-
fluenti Istro: inde enim Danubius
in Istri nomen abit, imminet: situ simul
et operibus ac præsidio Turcarum locus satis
munitus est. Inde Turcæ perinde ac è
specula quicquid Tauruni ab Hunga-
ris incipitur speculantur, suisq; Saman-
driæ agentibus renuntiant. Hanc
arcem Hungari, æque ac Tauruni

Arx Chanula Vngarii Sarno, inter Tauruum et Samandriã

Danubius quo loco in Istri nomen abit.

cervicibus impositam, aut muralibus tor-
mentis funditus evertere; aut deiectis in-
de Turcis praesidio Hungarico firmare
optabant. Flag Transylvanus praefec-
tus contractis circiter quingue millibus
equitum, peditumq; it locum oppugnatu.
Jam Hungari dereceran tormentis di-
quantum nuvei: Turcaeque, qui in praesi-
dio erant, coeperant inter se de deditione
agitare: identidem tamen Samandria
dam noctu nuntios mittebat, qui Balÿdi
Jachio praefecto Samandriano indicarent,
quanto ipsi in periculo essent: orarentq; ne
Chaualam sua cunctatione hostibus prode-
ret: simul ne paterentur Turcaico nomi-
ni per absentiam Selÿmis tantam ignomi-
niam inferret: admonerentq; idem sup-
plicij, quod eum arce amissa a Selÿme ma-
neret. Balys simul periculo eorum, qui
Chaualae obsidebantur solicitus: simulsci-
ens se Selÿmis viam non euitaturum, si
totus expugnaretur, omnibus Turcis, pa-
riter et Christianis suae ditionis, quicun-
que subito potuerunt, coactis, se sequi ad
solvendā Chaualae obsidionem iubet.

Joannes Sepu-
sienſis oppugnat
Sarno arcem,
seu Chaualā

Chaualenses
a Babyla
Jachio, praefe-
cto Samandria
no auxilia im-
plorant.

Balys Turcis
pariter et Chris-
tianis suae ditionis coactis
Chaualae auxilio
proficiscitur.

Sed quia magna pars exercitus eius mi-
erat: utpote qui ex Illyricis pastoribus Tur-
cis interemptis constabat: et sicut numero
hominum Hungaricis copijs præstabat,
ita genere militum, ac robore inferior erat,
statuit Hungaros arte aggredi. itaq; Balijs quendã
quosdam Christianos Turcaica ditione spe- Christianorum
cie transfugarum misit ad Sepusienſem, opera, per
qui dicerent, ingentes Turcarum copias speciem transfu-
in subsidium Budæ aduentare: atq; ubi gæ ad Sepu-
primum Hungarorum agmen conspex- siensẽ missos,
issent, manum conserturos. Hungari Vngaros, ter-
hoc nuncio accepto consci paucitatis exer- rore iniecto,
citus sui usq; adeo metu consternati sunt, ab obsidione
vt perturbatione statim omiserint fuerint abducere
obsidionem fuga effusa, minus animo, et for- conatur.
titudine insignis Michaël Paxius tantũ
flagitium admitti magis distulisset, quam
mox prohibere voluisset. itaq; adhortatus Michael
Hungaros, vt eodem loci manerent, nec Paxius Vn-
hostem formidarent, de quo nihil certi habe- garos trepi-
rent: castra stationibus firmat: exercitumq; dantes hor-
ad pugnam paratum esse iubet, absentes q; tatu suo in
senem transfugarum temere nihil esse obsidione con-
credendum. Eo die Turcæ conatus hosti- tinent.

um expectantes nihil mouerunt: sed sese cæs=
sis quieti continuere. nocte insecuta Babys
ad hostem terrendum (sæpe enim leuia, et
uana in bello haud parcum momentum
faciunt) magna exercitus parti faces, gua=
rum ium nigrentem collectam secum attule=
rat, distribuit: quibus accensis, ad muros
Chaualæ omnes, qui faces portabant, suc=
cedere iubet, Hungaris reluentis flam=
mæ conspectu attonitis. Igitur cura rati,
ut erat hostes metu quietos esse, quosdam
ex suis Chaualam, et ita his a duce mis=
satum erat, intromittunt, reliqui partem
hostium, qui secreti a cætero exercitu ad
tormenta ænea, quibus arx Chaualæ
defendebatur, excubabant, adoriuntur,
quosdam ex suis repugnantes interficiunt,
alios uiuos capiunt: plures in fugam auer=
tunt. Qui refugientes ad suos Turcarum
manus euaserant, tanto terrore Hunga=
rorum castra compleuerunt, ut uix ducis, et
cæterorum principum auctoritate ad ar=
morum in castris continere potuerint. Mi=
chaël Laxius cælo iam albente ægre fe=
rens tantum suæ gentis dedecus cum his

Babydis Stra: tagema cum farib. uictis.

Turcæ parti Vngarorum ad tormenta ænea excubias agen: tium, adoriuntur

Vngaroꝝ castra terrori complen: tur.

quibus ipse praerat, ad tormenta saluanda, seruandaq; reparanda, ne ab hostibus occupata asportarentur, accedit: indeq; Turcis seruipre, ro submotis, dum ea uehiculis imponi eu, rant, ictus pila lapidea e tormento ab arcesso, re emissa concidit, cuius infelici, ac miserabi, li casu tam sua cohors, quam reliquus ex, ercitus relictis tormentis fuga seruullo hosti, um insequente mandarunt. Turca enim, utpote apud quos non plus animorum erat, nihil magis cupiebant, quam Hungaros omissa Chaxala oppugnatione citra dimi, cationem abire. Sepsiensis, quantum glo, ria aliquot ante mensibus in terra Hunga, ria ex tumultu agrestium compresso ade, ptus erat, tantum ignominiæ, te, forsan non sua, sed aliena culpa, aduersus Tur, cas male gesta domum reportauit. Sunt enim, qui suspicentur, Hungaros haud quidem Turcarum metu fugam confeisse: quippe qui sepe alias maximas Turcarii copias paruis manu fuderint: sed mi regis Vladislai gratiam hanc expeditionem turpi fuga consulto dedecorasse. quandoqui,

Michael Paxius, dum tormenta eripere, ac uehiculis imponeri studet, ictus pila ex arce missa cõcidit.

Vngaricus exercitus, re, lictis tormentis turpi si fuga mandat.

Sepsiensis re male gesta cũ ignominia domum rediit.

Sepusiensis opes nimium eminere rex noluerit:
quippe quem cogendum equo iure cum ca-
teris principibus uiuere censeret. Ego aũte
uix adducor, ut credam, Iuladislaum
regem tanta suorum clade, ac ignominia
noluisse Tamem Sepusiensem in ordinẽ
cogi: qui sane ille magis suspectus erat, q3
ullius sceleris compertus: nisi forte tam
abiecti animi rex fuerit, ut maluerit se,
ciuitati suæ, quam regno, et gloriæ, famæq3
consultum esse. Per idem fere tempus Se-
lymes Othomanus coacto, ut paulo ante
dictum est, ingenti exercitu in Asiam ad
uersus Ismaelem Sophenum Armeniæ,
ac multarum aliarum gentium, quæ ui-
cer Hircanum, et Persicum mare iacent,
regem profectus est. Causam belli inter ip-
sos contracti haud extitisse ferebant. Ismael
quom se crederet uerum illorum regum
progeniem, qui septingentos abhinc annos,
ex ultimis Scythiæ Asiaticæ oris profecti
in maiore Armenia sedes posuissent, to-
tamq3 minorem Asiam imperio obtinuissent
agrè ferebat, Othomani stirpem Asiæ domi-
nari, quandoquidẽ Othomanus ex pastore

Selymis in Asia aduersus Ismaelem Sophenum regi expedito

Causa belli Persici; consentio de dignitate et multitudine generis.

satelles proximi regis Asiæ fuerit, a quo ipse Ismael originem duceret. Selymes uero existimans se satis nobilem esse, ut pote decimus ab Othomano rege, imperio autem ita auctum, ut omnibus ætatis suæ regibus præstaret, æquum censebat, Ismaelem quoq; sibi cedere legere: et secundum, non parem sibi uelle haberi: nec autem nobilitate, aut uiribus secum progenie Othomani conferre: quam plane deus Machometanis omnibus anteposuisset. His stimulis utrq; agitato res ad æma deducta est. Itaq; Selymes Asiæ longitudinem cum suis copijs emensus, inter Euphratem, et Moschicos montes aliquandiu iter fecit, ubi quum hostem obuium non inuenisset, ad Persicos montes, qua hi septentrionem spectant, prope accesit, inopia commeatus uehementer laborans: propterea quod Ismael quo Turcam uentrem pati posset esse partim corruperat; partim denia et munitio ea loca aspectarat, quo fame ac omnium rerum inopia Turcam uexatum adoriretur: et ob id differebat pug-

Turca in deserto solitudine omnium rerum inopia uexatur.

lium, existimans sibi mora opus esse. Iuda uero festinatione, nam Ioab Ismael egregios equites habebat: Selymes tamen militum multitudine longe illum superabat: unde paucitas arte et consilio adiuuanda erat. Iuda quom neque hostem certamen detrectantem consequi: neq; inopiam rerum pati posset; animum hostis uetustate generis tumentem contumeliosis uerbis insectando ad proelium concitare statuit. Itaq; misit ad Ismaelem nuntium, qui mandata ferox citer edidit, nec illi lingua libertas, minus potius asperitas fraudi apud Sophenum fuit. Eis autem uerbis nuntius usus esse dicitur.

Selymis, hostis certamen declinantem, misso nuntio uerbis contumeliosis ad pugnam concitat.

Putauit Selymes se adnersus uiros arma mouisse, minus, quam foeminas inuenit. Quae enim gens adeo in bellis, et ignaua fore posset hostem regiones suas impune peragrare! Tu uero lingue Ismael uerbis potius, quam re nobilis, non modo obuia hosti pectora non audes, et nera uirtute bellum gerere: sed etiam uicos, et urbes tuas diripi atq; incendi: in denig; refugiendo uim, contium pregnia uictris corrumpis. Vide

non immerito te omnes sacerdotem magis, quam exercitus imperatorem existimare: qui sane conspectum hostium sustinere ne, queas. Quare si quid tibi animi genero, si alterius virium est, elige locum, in quo cum selyne congressurus es: quique vbi æquo campo collatis signis dimicare cæperitis, faci, le decreturus sit, Turca, an Persenius bello sit præstantior, alioqui si in pugnam prodi, re non audes, in due in animum, melio, ri parere, ac stipendium pendere. Ad hæc Sophenus subridens respondit, se non eo, quo hostis vocaret, sed quo ipse constituisset ven, turum: Ismaelem enim solere suo ipsius arbitratu, ac consilio, non alieno præscrip, to omnia agere: nec se prælium detrectare, sed tempus pugnæ mutandæ idoneum ex, spectare, quandoquidem Sophenis vitæ honesta victoria futura est, quæ ex servis repor, tanda sit, quippe præterquam quod omnes Turcæ mancipia sunt, ipsi quoque Othoma, ni reges ex ancillis, et captivis mulieri, bus nascuntur. Nemo enim ex finitimis regibus cum Othomanis nouis nomi,

Responsum Ismaelis Sophemi.

nibus, sanguinem, ac genus miscere dig-
natur. Itaq; misi uelit Selymes Armeniæ
campos cadaueribus Turcaicis oppleri, ex-
cederet aliena terra, ac sese legitimo do-
minii imperio, a quo Othomanus agru
ac fugitiuus seruus nefarie defecit, sub-
jiceret. Hæc ubi dixit, nuntium q; ad
Turcam remisit, retulit ad amicos, an tem-
pus pugnæ iam committendæ his uide-
retur? omnes consuere extemplo pugnan-
dum esse, impetu quodam magis, quam
consilio: nam exploratum habebant, tur-
cas nisi quam celeriter necessariam uic-
toriam tollerare, multos q; hostium una cum
mentis fame erectos esse; et obid Turcam
in hostili terra plures dies haud q̃aq;
manserum. Igitur Ismael, ne suorum
animos, quos uidebat dimicationis mora
amplius non passuros, detrectando cer-
tamen ab se alienaret; simul uisa su-
perbia, ne fame magis, quam armis,
si uincere contigisset, hostis uictus esse
uideretur, Turcaicis castris sua tandē
conferens castra octauo Sextilium calen-

Ismael, Turcicis castris sua con-
fert.

dazum subsolis occasum haud procul a seli
ne consedit, posteadiegz eius diei quom iam pran
sissent sui signum pugnæ proposuit, prius hu
iusce modi apud suos habita oratione. Non
me præterit, uiri fortissimi, Turcas Europæ
os famam eximiæ uirtutis in bello obti
nere: eo quod hi ex Illyricis, Thracibus, ac
Macedonibus magna ex parte constent; quæ
sane gentes fortitudinis laudem semper
retinuerunt. Sed nolite fama cedere: so
let illa multo maiora uero prædicare, et
ob id nunq ad liquidum quærentes per
ducit, rebus ipsis credite. Satis enim con
stat, Asiam suis gentibus Europæis, quas
modo commemorauimus, bello superatis,
ad Hungaros usq imperium protulisse.
et id circo credibile non esse, Europam ui
ctam Asia uictrice bello potiorem. Itaq
ne uobis uanitas mentientium impo
suisse sit, quæ comperta habemus, uos ig
norare non sinam. Non fugit uos mi
lites totius robur Machomethani exer
citus ætate nostra ex equitibus constare:
equites uero ex sola deligi nobilitate; quæ

Ismael suos oratione ad pugnam hortatur

quidem apud Turcas nulla est, nempe om-
nes Turcæ aut ex captiuis, aut ex emptis man-
cipijs fiunt. Nec ignoratis, ipsos Turcas nul-
las unq3 terras, nisi quas prius crebris incur-
sionibus uastando solitudinem fecerunt, oc-
cupasse: atq3 omni nobilitate extincta in-
ferioribus adiunxisse. Vnde hac tempestate
neq3 Thraciã, neq3 Illyricum, neq3 Illaci
domi ullum Turcico imperio militem da-
re potest: quippe omnes hæ regiones rarissi-
mis fagis habitantur: solisq3 seruitijs a so-
litudine uindicantur. Scitote igitur mi-
lites, eos omnes, quibus Selymes arma ad
uersus nos sumpta commisit, uilissima esse
mancipia, atq3 Ergastulis, quam bello ge-
rendo multo aptiora. Quare quoni præli-
um inibitis, eos uictos geretis, qui domi-
nis ni seruos esse debent; et eos seruos, qui ali-
si sint hostilem terram armata manu per
summum nefas inuadere. Satis enim
constat Othomanum progenitoribus meis
seruitutem seruisse, sed nec tormenta
qua Turca adhibere fertur, minimum ti-
meritis: ea maiorem enimus fragorem
quam periculum faciunt. quorum res com-

lib. X

minus gerituræ nullius usus sunt. Ad hoc memineritis nos animi, et corporis roboræ ui, gentes cum suis manus conserturos, quig; ito itineris labore, tum ciborum inopia pro, pe absumpti sunt: armatos cum inermibus ac seminudis: peritos militiæ cum imbelli, bus ac imperitissimis: Turcæ enim nullis militaribus institutis student: mollitiei, nata disciplina habent, turba est incondi, ta, rudis, temeraria: neque se longe, neq; egres sus suos bellicis meditationibus exercent. Om, nis illorum uis non in signis conferendis, sed in præda consectanda consistit. Itaq; simulac in illos impetum feceritis, fœdam stragem, aciemq; conspicietis. Hæc cum, ta in tempore, et bona spei plenus eloquutus, tu, bas, et cornua canere, atq; tympana pulsa, ri, clamoremq; tolli, simulq; hostem in, uadere iubet. Turcarum copiæ tripartita erant diuisa, in dextro cornu Asiaticis, stiterant legionum Europæi tenuere: Sely, nes cum suis, quos regio more fere satelli, tum loco secum habebat, ita mediam aciē tutandam suscepit, ut magis in subsidijs, quam in acie esset. Sua autem custodiæ causa, more Othomanorum regum, circum

Ismaeles simila oratio: signum pugnæ proposito, hostem inuadere iubet.

Acies Turcica quo ordine instructa.

se habere consueuerat, praeter sex millia peditũ
quos praetorianos uocant, ad decem millia
equitum, grisane nũsq̃ à corpore regis, dũ
in castris est, discedere solent. Turca igitur con-
Prælium secto prælio, ac uehementer per mutuum moli-
um accenso, quoru uiri diuersi utrunq̃ sui exer-
citus cornu ualde premi: Europeos nigen-
tis etiam cæde prope stratos: Asiaticis enim
Sophini Turcas Sopheni nequiti cognatis quantum fieri po-
mgnũ cæde furias ser- terat, parcebant, iamq̃ Sophenos superiores,
uant. ac successu rerum exultantes in subsidia
Turcaica, ubi Selymes ipse curabat, irrum-
pere facere, iubet libratores ferreas pilas è
maioribus tormentis # admoto, plures suo-
rum, quam hostium foede trucidarunt.
Vita enim Turca cum hostibus permistiera-
ut sine utri usq̃ partis strage Sophemi ab
hostilis munitionibus repelli nequiuerint.
Peditum opera Asiatici non utuntur. Qui si, ut fama fertur, copiam peditum,
quorum opera Asiatici in bello prœlijs nõ
utuntur habuissent, aut postero die cer-
tamen instaurassent, ni munitiones hos-
tium, Turcis impetu hostili consternatis,
procul dubio occupissent: unumq̃ Selymẽ,
et ipsum eodem metu attonitum, parumq̃

in irruentem hostem torquere cumq̃ a munitionib.
arcere: qui ut imperatum erat, igni tormentis

mentis compotem ceperint. Porro Sophemis equi-
tibus sicuti ubi per turmas aduenere uix ulla
acies obstiterit, itabi ad pedestrem pugnam obe-
undam nullius prorsus usus sunt, immobili-
um fere armorum grauitate, ac cataphracto-
rum pondere. nam principes, et nobilissimus
quisq; tegmine e ferreis laminis confecto utun-
tur: pedibus stipendia facere apud ipsos in-
usitatum. Ferunt hoc in praelio ad quad-
raginta millia Turcarum cum decem et
septem ptectis fortissimis uiris cecidisse, ex
Armeniis uero circiter mille, et quingentos
desideratos esse: inter quos dux insignis fuit
Deuisius, dum hortatur suos castra hostiu
inuadere, sub ipsis Turcarum munitioni-
bus peremptus est, pilula plumbea eminore
tormento in frontem adacta, cuius casu
maior prope pars Sophenorum turbata à
castrorum oppugnatione auersa est. Cerne-
re erat in campis, ubi depugnatum est, spe-
ctaculum adeo foedum, ac horribile, ut So-
phemis, pariter et Turcis terror quidam,
pigriciaq; posthac inter se manus conserendi
diminuerit. Facebant tot millia homi-
num cesa, e quibus partim gladijs, sagittisq;

quadraginta millia Turcarum in prelio ceciderunt

Ex Armenijs mille et quingenti desiderati

munitionib.
armentis

ac lanceis uulnera acceperant: partim tormentis lacerati conspiciebantur. Suis ossa, illis humeri, et manus: alijs capita a corpore diuulsa erant: quibusdam pectus, et costas pila lapidea traiecta effusis, ac dissectis uisceribus totum corporis positum ac figuram confuderat, nec minus foeda equorum caterorumq; iumentorum strages cernebatur. Caterum quang Selymes dimidiam fere exercitus sui partem amiserit: fama tamen aduersae pugnae Sophenos uertit; eo quod quom praetoriano utercq; exercitus intra sua munimenta sese recepisset, Sopheni tormentorum inusitata atrocitate perterriti relictis castris suis praeda, et commeatum plenis è conspectu Turcarum nocte abierint. Tametsi alij fugam Sophenorum in charitatem ergà Ismaelem conferunt. quippe quom brachium illius (nempe in prima acie uersatus fuerat) parua pilula è tormento emissa traiectum foret, timuerunt posthac regem suum, quem diuinis prope honoribus colunt, tam terribilibus tormentorum ictibus obijcere. Turca eodem loci, in quo dimicatum erat, permanentes, et hostium spolia per

Sophem a pugna, praeda relicta castris suis, noctu discessit, tormentorum perculsi atrocitate.

ocium legerint, et suorum corporibus contra
Turcaicum morem; solent enim Turcæ sepelire
suorum cadavera, non cremare, ignominiæce-
re, eo consilio, ne quantum Turcarum copiæ di-
minutæ forent appareret; numerog interfe-
ctorum hostes mito sese pro victoribus, tanta
Turcarum clade conspecta, fecerent. Quidam
spoliandi studio. Simul et suos funeris causa
inquirendi, dum hostilia nolunt cadave-
ra, reperierunt magna spectantium admira-
ne fœminas gregog virorum armis ornatas: atq
ita in hostem ierisse, ut adversis vulneribus ac-
derentur esse confecta, et quod maiorem in-
cutiebat admirationem: nullam earum vi-
rilem potestatem hostium venisse satis consta-
bat; tanto sane apud Sophenos amore femine
viros suos prosequuntur, ut ne ad bellum eun-
tes relinquant: tantag his animi magni-
tudo inest, mortisg citius metus plerosq viros
exanimat, contemptio. Post hoc prælium Se-
lymnes, ut Armenijs ostenderet se victorem esse,
hostemg in fugam conjectum, petit Taurim
urbem ad Araxim sitam, sedem nunc regni
Armeniæ, nec multum ab eo loco, quo
signa commissa fuerat, distantem. Urbem

Cuiusdam Turcæ in loco quo dimicatum est, corpora suorum contra morem ipsorum cremantis.

inter cadavera reperta sub Sophenorum fœminæ virorum armis ornatæ.

Sophenorum fœminæ virorum suorum incredibilimo re prosequuntur.

Selymus ab Ismaelis Taurim urbem petit.

Tauris urbs Artaxata antiquis.

hanc, puto, Artaxata antiquis uocitatam, atq; Domitio Nerone Romanis imperante à Corbulone deletam. deinde post longa tempora a Machomethanis regibus ita instauratam, ut ni amplissimam ceneretur ciuitate. sane illam magnitudine, ac incolarum frequentia Hadrianopoli conferunt. Vbi quom tri duum morati essent, subijt eius animum suspitio, ne scilicet Ismahel simulata fuga ab esset, pugnaq; repetita turcas remissius Artaxatis agentes inuaderet, urbe inuiolata relicta, et quia uoluntarie sese dediderat, et quia apud Armenios clementia famam quærebat, eodem itinere, quo ad Araxem uenerat, in cappadociam regressus est, abductis secum multis fortissimis fabris, et id genus opificibus, quorum ars erat tegmina militum è laminis ferreis conficere. quibus Constantinopolim missis officinas attribuit: iussitq; arma fabricare, atq; eadem arte alios instituere. Inde in Gallo græciam Amysum hybernatum contendit: ijsdemq; in regionibus exercitum quoq; suum manui caste collocat. uere ineunte ad Euphratem cum copijs suis reuersurus; propterea

Tauris urbs voluntarie se dedidit Selymi.

Selymes in Cappadocia regreditur magna fabrorum ui abducta.

Amysum hybernatum contendit.

quod die, noctuq; animum fatigabat cogitan-
do, quonam modo aut Ismaelem, hostem
sibi acerrimum bello superaret: aut pace cum
ipso facta Achimathis fratris filium per pa-
cis conditiones in suam redigeret potestatem,
ne esset in familia Othomana, quem pue-
ritiam, ut est vulgus mobili ingenio, et se-
ditiosum, aliquando Selymi hostem esse oppo-
ret: et eodem exemplo, quo Selymes parentem
de regia detrusabat, ipsum fratris filius
de regno ejiceret. Is autem adolescens patre
a Selyme necato confugerat ad Ismaelem: Achimaths filius con-fugerat ad Ismaelē, mortem a Selymi patre.
a quo benigne exceptus liberaliter, magnoq;
cum honore habebatur, data ei filia in ma-
trimonium. Igitur Selymes quum primum
pabuli copia esse inciperet, ex hyberno movit:
magnoq; labore per Cappadociam: minorem
Armeniam tormenta aenea plaustris ve-
hens, ad Euphratem pervenit, quia is Me-
lanta fluvium ex Regno Cappadociae mon-
te profluentem accipit: Camachumq; op- Selymes primo vere cū copijs suis tormentis; hincq; aereis ad Euphra-tem pervenit.
pidum in maiore Armenia adito loco positū
praeterfluit, valde enim cupiebat illo oppi-
do potiri, ut ibi praesidio imposito, circumq; Camachū oppidū in maiori Ar-menia

ea loca stationibus militum collocatis prohibe-
ret Sopherum auxilia minoris Armenia re-
gulis portare: quorum regiones ipse aggre-
di, suoq3 imperio adiungere animo propose-
rat: ne inter suum, ac Ismahelis imperium
ullus esset qui hostilem exercitum suis copijs
augere posset. Itaq3 traiecto cum copijs, ac tor-
mentis Euphrate, breui ad spem eius even-
tus respondit. nam quum Cämachum loca-
tis tutum esse uideretur, nec iccirco præsidio mu-
nitum esset, primo fere Turcarum
impetu captum est. Turca enim discussa tor-
mentis muri parte, propugnatoribusq3, qui
fere oppidani, et ob id imbelles erant, inde mis-
silibus submotis, per præcipita haud facile
subeuntes, ni ruinas muri, qua oppidum
custodijs nudatum erat, euadunt: oppidoq3
potiuntur, puberibus magna ex parte inter-
fectis. Quo ualido præsidio, multisq3 tor-
mentis firmato, in minorem Asiam se re-
cipiunt. Ibi Selymes castris positis omnes
regionum principes ad se accersiri iubet.
quorum magna pars in fidem eius se per-
miserunt; alij Selymis fidei parum credentes.

Cämachū oppidum se: lymis, trauecto Euphrate, capit.

Selymes, Cämacho ualido præsidio firmato, in minorem Asiā se confert, ubi magna pars principū fidei eius se permisit.

ultra Euphratem refugere, atq; ad Ismaelē
se contulerunt, tati illum nobilibus uiris per
fugium esse, ut pote beneficijs, ac munificen
tia notissimum, Selymem uero nulla manue
tudine, humanitateue preditum omnia ser
ua, et subiecta sibi uelle. Erat id temporis ijs
dem in regionibus regulus quidam, Alaudola Alaudola
populares uocabant, qui sicut ceteros circa regulus Se-
regulos opibus, ita et animo superabat. qui qui lymū adire
dem uocatus, Selymem adire ueruit, confisus nolunt.
tum asperitate locorum, quæ incolebat; tum
copijs suis ad iustum prope exercitum acce
dentibus. Adhac non audebat Turcaica fi
dei salutem suam committere. propterea
quod dum Selymes iter ad Euphratem ha
beret, Turcicis commeatibus infestus exti
terat, seu prædæ cupidine, seu Ismaelis par
tes aperte fouens. neque enim dubitauerat,
Selymem eadem fortuna cum Ismaele pug
naturum, qua quondam Mechmethes ip
sius Selymis auus cum Cassano Armenio
rum rege pugnauerat. quippe quem ex illo
prelio æquo marte discessum esset, utergz
tamen pro victo abierat, altero alterius
fortuna ignaro. Vnde satis apparet, Sely

nem et consilio, et animi magnitudine aduersarios longe superasse. nempe qui clade dissimulata hostem secundae pugnae fructum sentire haudquaquam passus est. Tauri urbe, sedecregia statim a praelio occupata, ingens magna sapientum uis, ut demonstratum est? Constantinopolim abducta. Itaque regulus admissi conscientia aduersus Turcarum uim armis se tueri parabat. Selymes animaduertens Alaudolam unum ex omnibus minoris Armeniae regulis neque legatos, ad se mittere: neque ipsum per se uenire: neque sibi fuga consulere, ratus, ut erat, eum belli consilia animo uolutare. Sinonem Spadonem cum parte exercitus ad ipsum subigendum misit, ita, ut et ipse haud procul a signo cum reliquo exercitu abesset, auxilio futurus si res postulasset. Alaudola accepto hostium aduentu haud cunctatus est huic uiam ire. Caeterum uix conserto praelio Alaudolani seu dolo, seu metu terga uertunt, regulus inter tumultum elapsus cum paucis in montes Ciliciae pene inaccessos perfugit: quanquam a suorum perfidia, ac parricidio se loco tutari nequiuit. nam nobilitas, quae

Alaudola Armenius aduersus Turcas se parat.

Selymes, Sinonem Spadonem cum parte exercitus, ad Alaudolam subigendum mittit.

Alaudolam terga uertit.

sub Aladdola imperio degeret, ubi sensit, ze-
guli morte, aut deditione Selymi iram mi-
tigari, ac expleri posse, magis periculi, quam
fidei memores, scelesto inter se consilio mito
Aladdolam adeunt, monent, ut sibi, liberis-q;
suis, et regno prospiciat, clementiam potius
victoris, quam vim experiatur. At ubi vi-
dent regulum deditionem aversari, ac mal-
le mortem oppetere, quam manibus hosti-
um se ultro offerre, rati tolerabilius servi-
tium deditis fore, quam vi subactis, pacis-
cuntur cum Selyne, ut quos agros tenuis-
sent, eodem modo quos vi posterum tene-
rent, hominem circumstant, atq; vin-
ciunt, vinumq; ad hostem adducunt;
quem Selynes, ut erat amicis, ne dum hos-
tibus implacabilis, extemplo yugulari iussit:
regionig; cui ille præfuerat, præsidium im-
posuit. Mox æstate iam exacta Constan-
tinopolim reversus est. Ibi cum Hunga-
ris, Legato Bernaba Belliano rem cura-
te, victo ut inter Hungaros non minus
facundo quam circumspecto, quem sæpe an-
nos apud se honorifice retinuerat, magna
vim auri vi eius cautitiam exegerat,
pacem per trienium fecit, omnibus locis

Aladdolam regulum cum hortantur ad deditionem.

Regulus deditionem aversatur.

Aladdola suos perfidiæ, vinctus ad Selymum adducitur, yugulatur

Selymus Constantinopolim revertitur, cum Hungaris legato Barnaba Balai, pacem in triennium parat.

tiamis prater Rhodios pacis conditionibus ad-
scriptis. quarta Turca multum instituisset,
Hungaris dormientibus, ut cæteris Christia-
nis exclusis, cum solis Hungaris in septem-
um inducia fierent; quo nacuus pace Hun-
garica bellum aut adueſus Smadiebersius
ceptum commodius gerere posset, aut Rhodi-
os Turcis ualde infestos oppugnaret. Fidem tem-
poribus inter Sigismundum Polonorum re-
gem, et Iuonem, qui Asiaticis Sarmatis im-
perabat, Moschouios ætas nostra appellat,
atrox bellum exortum est. Moschouiorum
autem ui terra Asia ultra Tanaim amne
late patent opes, his eadem sacra, ac religio
qua et Græcis sunt: ritu magis, quibus dam
institutis, quam cultu in deum a cæteris
Christianis, qui Romanæ sedi parent, diffe-
runt. Itaq; quia, ut alio loco diximus, ni-
hil magis humanos disiungit animos, quam
sacrorum, ac religionis diuersitas, Moschouij
aquum censentes, ut sui tituli regiones, quæ
sub Polonorum imperio essent, ipsis potitis, ij
Polonis parerent, conati sunt Rhexanos, quos
Rubros uocant, a Polonorum imperio fraude
primum, ac clandestinis suasionibus auer-

Bellum inter Sigismundū Polonorū regē. et Iuonem Moscouiæ magnū ducē.

tere, sibiq; adiungere. Mox ubi illos ad defectionem ne quicq; solicitando occulta consilia parum proficere, comparato iusto exercitu quadam Lithuaniæ oppida # oppugnare aggressi sunt. Caterum inde a Polonicis præsidijs eximpentibus non sine cæde repulsi, iterum maiore manu coacta fines Lithuaniæ adorti sunt: Smolgneum oppidum, adiuti quorundam Græci ritus oppidanorum proditione occupauerunt, pluribus ex suis in ea oppugnatione amissis. Hac haud magna rei successu Moschouius elatus. cum ingentibus copijs (ferunt enim supra octuaginta millia equitum contraxisse) fines Polonici regni est ingressus. atq; ad Panticapem amnem progressus, regiones fluminj adiacentes castellis ibi positis late depopulatus est. Porro Panticapes, quem nunc Scythæ Berezinam nuncupant, et Boristhenes è diuersis fontibus orti, multum campi inter se relinquentes Amadocenas Scythiæ regiones percurrerunt: ubi ad Oboiam, nunc uicum infrequentem, olim urbem nobilem peruenere, confluunt. deinde ambo in unum abeuntes nomen, Ponticum mare eodem alueo subeunt. Sigismundus de hostium aduentu certior factus, confestim exercitum misit, qui hostem Panticapem

Moscus comparato exercitu, quadam Lituaniæ oppida oppugnare aggreditur

Smolenscum oppidum proditione occupant.

finis Polonici regni ad Panticapem depopulatus est.

Panticapes fl. Scythæ Berezinam uocant.

Sigismundus exercitu misit, qui Moschum Panticapem trajicere prohibuit.

ad Polonum spectantia in finibus utriusq; imperij posita

trajicere prohiberet: atq; cum illo ex occasione manum consereret. Igitur Poloni iu-
mentorum rigenti, cis Lanticapem disposita,
hostem ab ulteriore ripa procul submouent:
transmissoq; amne in perculsum Moschouiu
signa inferunt: atq; haud parua cede edita
hostem in fugam compellunt, totoq; campo, qui
inter Lanticapem, et Borysthenem interiacet,
ac, hostis exactus. Nec contenti fuga hosti-
um Poloni, sed consternatione eorum abuten-
dum rati, ultra Borysthenem hostes insecun-
tur: ac prius, quam a pauore sese colligerent,
iterato prælio eadem fortuna cum Mosche-
uio confligunt. Itaq; ex Moschouijs supra
triginta millia hominum cecidere, paucis-
simis admodum ex Polonica acie cæsis. Po-
ni direptis hostium castris cum magna quan-
titate, tum hominum captorum præda ad
regem suum tanta uictoria lætum reuersi
sunt: nempe ea in pugna præter duo millia
nobilium equitum, decem duces, et septem
ac triginta Senatorij ordinis homines uiui
capti sunt. Neque huius rei gestæ fama
Sarmatia finibus se tenuit. Sed Selymes
quoq; superbissimus Turcarum rex lega-
tos gratulatum, pacemq; petitum ad Si-

Polom trans: misso amne, hostem in fu: gam compel: lunt.

Poloni iterato prælio ultra Borysthenem, feliciter cum Moscis confli: gunt, ex quib. supra 30 millia hom cecidere.

Poloni cum opima præda ad regem suum reuersi sunt.

Selymus legatos gratulatum pacemq; petitu legatos ad Si: gismundu misit.

gismundum impit. quandoquidem Ladislaus amicitiam non minus sibi, quam Hungarorum necessariam censeret: propterea quod regem Hungarum, utpote ex fratre Sigismundi natum, non modo cum Polono foedere, sed etiam sanguine iunctum haud ignorabat: cum quo sane pacem habere, ut supra demonstratum est, magnopere cupiebat, quoad cum Ismaele Sophieno dissidium foret. atq; eo magis Selymus cum Polono amicitiam facere optabat; quia compertum habebat, Ladislaum Hungarorum regem, qui tunc puer admodum erat, omnia ex praescripto patrui, atq; eo auctore agere: nec Hungaros sine Sigismundo, aut illius iussu novi consilij quicq; capturos. Itaq; Selymus pace cum finitimis Christianis composita, totas uires suas ad orientem convertit, non modo Ismaeli, sed etiam Cansauo Caurio Syriae ac Aegypti regi infensus: eo quod ei per legatos denuntiarat, ut, quia filius Alaudola in Aegyptum ad se confugisset atque ad summum Mahomethana religionis pontificem, ad cuius officium de controversijs Mahometanorum constitue re pertineret, decederet ab Armenia minori

"pace Selymus cum finitimis Christianis composita uires suas ad orientem conuertit adiuuemus Cercassos

Quare Selymus Cansauo Cauirio Syriae ac Aegypti infensus.

et Cilicia; atq; eas regiones, præsidijs suis liberas
legitimo principi restitueret: alioqui se non pas-
surum amicum hominem, et fidem suam
implorantem patua per summam iniuriam
pulsum in exilio senescere. Qua denuntiatio,
ne Selymem existimantem, Aegyptium suis
potius rationibus seruientem, quam Alau-
dolæ fortunarum miserantem ea dixisse
Cottius enim uidebatur Cauricio Alaudolæ
finitimum, quam Turcam habere) adeo ira
exacerbasse ferunt, ut barbara quadam insolen-
tia dimissis ab se legatis sine responso, quibus-
dam è suis non dubitauerit dicere, se prope
diem daturum operam, ut Othomana pro-
genies Syria quiog, atq; Aegypto imperet, pul-
sis inde Circassis (ea natio Circetarum sobo-
les est, Ponti accola) nec permissurum, man-
cipia ære empta Machometanis hominib-
bus tam impotenter dominari. tametsi
quidam affirment, Turcam legatis Aegyp-
tijs suppressa ira, cuius alioqui non erat
potens, satis benigne, ioco, an serio, incerti,
respondisse. se plane officijs suis effecturum, ne
Cansauus Alaudolam magnopere desideret:
neue illum paniteat Selymem suis finibus con-

terminum habere. Qua profecto simulatione
ipsus est, a magnanimi uiri officio procul du-
bio recessit: magisq; callidi hominis fraudem
quam regiam simplicitatem secutus est: est
enim proprium regum, non dolo, aut insidijs
uti, sed iusto bello suscepto, uera illud uirtu-
te, et in communem gerere utilitatem. Res
admonet, quem admodum sacerdotali fau-
de, Syria, et Ægypti imperium a legitimis
principibus ad seruos translatum fuerit, paucis
attingere, eo magis, quo famane de uictis Cera-
sis apud Turcas uulgatam haud omnino ui-
nam esse demonstrarem, Selimem Ægyptios,
ac Syros non tam armis subegisse, quam sub
dito seruili dominatu in libertatem uindi-
casse. Mos erat apud Ægyptios, ex quo illa
gens in Machometanam sectam concesserit,
e cohorte eorum, qui literis eruditi, et impe-
mis legum consulti essent, Caliphem (ita sum-
mum Antistitem appellant) constituere.
Hic non modo sacra, et quæ ad religionem
pertinent, curabat: sed etiam de publicis, ac
priuatis controuersijs cognoscebat, maiestate
imperij, ac potentia secundus a rege ha-
bebatur. Reges igitur Ægypti, quos Ma-
chometani Soldanos uocant, pulsis e Syria

proprium regum quid sit.

quomodo Syriæ et Ægypti imperium, a legitimis principibus ad seruos translatum sit.

Caliphis antiquus Ægyptiorum summus.

Reges Ægypti Soldanus cōtur.

Christianis, quibus cum ad annum salutis hu-
mana circiter CCC. supra M. bellum acerri-
me gesserunt. Christianis natale Christi so-
lum sibi iure suo uendicantibus, uictoriam
socordia mutantes, luxui se, ac desidiæ, ubi
hostilis metus animo decessit, corrumpen-
dos dedere: nempe Ægyptus locorum amœ-
nitate, cæterisq; uoluptatum illecebris faci-
le homines in ocia emollierat. Caliphes,
ut sunt plerique sacerdotes ad fallendum et
dominationem captandam callidi, igna-
uam regum in consilio habens, totas im-
perij uires paulatim ad se trahendo, eo my-
nitudinis deuenit, ut regia auctoritas in-
dies despectior breui fere extmigueretur.
Adempta regibus ui imperij, equites quo-
rum opera res Ægyptia stabat, modo
in commeatus mittendo, atq; in uarios mi-
nitares usus abiegando; modo tanq; eme-
ritos in agros deducendo prope exauctora-
uit, nullo eorum nacationis, et ocij dulce-
dine astum Caliphij sentiente. Cæterum
quom circumspectus homo crederet, nul-
lum imperium sine militari manu posse
consistere, adiecit animum ad milites

Regis Aegypti pulsis chri: stianis, desi: dia ac luxui se dedidere.

Aegyptiaca amœnitas hominis mol: les reddit.

Caliphes igna uæ regum ad summam potentiā per: uenit.

Caliphes astuty equites Aegyp: tios eo consilio exauctorat, ut milites ex suis: suis instituat.

ex seruis instituendos, ratus id genus hominibus arma esse tuto committenda: nec dios milites, ubi hi assuevissent militiæ, rem Ægyptiam desideraturam. Igitur seruii è longinquis regionibus petiti huic consilio affectos vsi: cives, pariter et finitimi timebantur, ne tandem detecta, prius, quam coalescerent vires, everterentur: regno summa calliditate coepta non sine periculo vana evaderet. Itaq; Lonica gens, quæ inter Sloeotim, et Daphnin colit, vulgo Cercasos vocant, ad hanc militiam delecta. Inde greges seruorum abducebantur, partim libere à parentibus venundati; qui sane nihil sceleris eo facinore se suscipere putabant, existimantes prolem suam non in seruitutem addici, sed vt imperium mitti: partim à Thatagis Sloeotis accolis empti, quos illi Ponticas regiones incolentes, do captos, cum Syris mercatoribus tum veste tum pecunia permutabant. Puberes ad Caliphem perducti, hominibus armorum et equitandi peritis diuidebantur. quos ille in disciplinam acceptos, omnes equestris militiæ artes edocebant: cotidianisq;

Caliphes Cercasios pontica gentē ad militiā delegit.

fere meditationibus, ac pugnæ simulacris exercendo, eorum corpora, simul et animos ad bellum acuebant. Cæterum imperium fraudeq; quæsitum haud altius radices egit quam plerumq; non suis, sed alienis viribus nititur. nam servules animi postea, quam se iusto exercitu auctos, utiq; regni ope se pendere viderunt, reputantes perfidiæ primum regnum fore, mito inter se consilio adversus Caliphem coniurant. Cui enim sacerdos curandis sacris constitutus, quinquagesimo ætatem agit: quippe qui nisi è cubiculo prodit: nemini in sella aurea residens pulvillis purpureis nixus, ne subeam quidem solis patiens, quasi animal epulis destinatum se intra septa saginando regnum potius temperaret, quam militibus. Sine quorum armis, sudore, et sanguine regni imperium ampliari, neq; tutum reddique, dt? Itaq; misso ad Caliphem nuntio, iubent illum sacra duntaxat capessere, ut, cito eo proximo quicq; de cætero agere. Extincto Caliphi regno quod Servorum imperium ad ducentos fere annos duraret,

Servi iussu exercitu auctiores fraudulenti Caliphum coniurant.

Servi Caliphi efficiunt regnū, quod imperiū ad ducentos fere annos duravit.

Tandem a Turcis hunc in modum deletum est. Se-
lymes, ut supradictum est, Cercasus infensus ad-
uersus eos cum exercitu proficiscitur: pergq; eam
Cappadociæ partem, quæ eum Cilicia continens
est, iter faciens in Syriam, monte Amano su-
perato descendit: et prius, q̃ ei hostium quisquã
occurreret, ad Orontem fluuium in agro Ar-
tiochensi castra posuit. Cansauus Cauirius ubi
accepit, Turcas in Syriam irrupisse, coactis octo
millibus equitum hostibus magnis itine-
ribus contendit. Plures autem eo numero
equites conflci nequiuerunt: propterea quod
superioribus annis multi ex his pestilentia,
ac Ciuili bello, uariisq; aliis casibus interie-
rant: nec in locum eorum, qui absumpti fue-
rant, alij ueteri instituto suffecti erant, prin-
cipibus ob intestinas, ut fit, discordias priuatis
potius rebus, quam publicis studentibus. iam
rex Ægyptius in Phœniciam progressus Lyco-
ta fluuium transmiserat, quem Selymes, et
ipse Adonin amne traiecto haud procul abs-
Heliopoli communitis castris consedit. In conspectu
prope erant exercitus: neuter tamen regum
omnes copias in aciem producere sinebat, alter
alterius conatus metu mutuo expectantes.
nempe Turcis uenie bat in mentem, Baiazhe
Selymi patre regnante, quom de finibus certatu

Selymus imp. Turcarum a Selyme deletum.

Turcæ in Syriam descendunt monte Amano superato.

Cansauus Cauirius cum octo millibus equũ hostibus obuiã contendit.

Aegyptius rex propè castra Selymis constituit.

esset, sæpius se a Cercassis profligatos fuisse: nec
sus Cercassus uerebatur hostium multitudinẽ
uim magnam tormentorum, genus tel eius,
pariter et sessoribus terribile, ac perniciosum,
præsentiam Selymis, quo quidem, præterquam
quod ne uictus saltẽ cedere, ac cum uictoribus
instauraret certamen, spectante, atq; suos ad
hortante, Turca multo acrius essent pugna-
turi. Itaq; utrig; regum uisum, primisq; to-
tis uiribus in aciem descenderent, e stationibus
procurrendo leuibus certaminibus animos
suorum perichitari. Hæc certamina, licet
essent haud satis digna dictu, Cercassorum
animos in tum in modum auxere. nam di-
quoties comminus turmatim congressi, Tur-
carum ferociam, militaribus meditationi-
bus afueti, non sine pernicie hostium facile
eludebant. Quare Selymes animaduersa
ne suorum animi minuerentur, concione
aduocata, his fere uerbis Turcas ad prælium
totis uiribus ineundum adhortatus est. Tra-
dunt rerum scriptores, uiri Turcæ, mortem
significasse, reges immortalitate consecrare,
quorum illi beneficijs suis eo honore dignos se
præstitissent, quo et meritis regum gratia re-
ferretur, et insecuti principes eo præmio pro-
uocati ad beneficia exhibenda promptiores fo-

Vtrinq; imis Leuibus certa-mimbus Cer-cassorum ani-mi aucti.

Selymes con-cione aduocata, oratione Turcas ad mortem ineundã hortatur.

rent. Sed si quæritis, quibus meritis tanta gra-
tia redditā sit, nihil aliud plane inuenietis,
quam quia reges illi humanum genus his fere
beneficijs conciliarint, atq; excoluerint. impor-
tunos imprimis tyrannos extinxere: aspe-
ra bella composuere: agros militibus finis assig-
narunt, oppida condiderunt. At nos, inter
Turcæ ex benefactis cœlestes non cupimus ho-
res: sit procul a nra modestia tam impia cupi-
do, non eximimus nos hominibus, nec obliti
sumus humana infirmitatis. satis scio quid
quid agimus, diuino id esse subiectum ar-
bitrio, eodem cultu deum omnium rerum
auctorem una uobiscum colimus, eum solum
diuinis honoribus uenerandum censemus.
imo si quid prospere hac in expeditione, ut spe-
ramus contigerit, quandoquidem iustissi-
mum bellum suscepimus, id totum Deo
acceptum referemus. nec ullum seorsum à
uobis præmium mihi dari postulo: et gloria,
licet ea propria sit regum, & utilitas victoriæ,
inter nos tuenda est communis. Cæterum
si illi unq; homines egregijs facinoribus per-
petuam famam merito consecuti sunt, ego
una uobiscum (quippe sine uestra uirtute
nihil præclari gerere potest) eo decore dignus
ab omnibus existimabor: modo mi præclio,

quod mistat fortí, ac parato animo pugnauerítis. propterea quod liberatores vos Machometani nominis omnia secula laudibus ferent, si grauissimum Persarum iugum Egypto, et Syria dempserimus, nulla enim vnquam gens, sæuius, violentius, intemperantius, magisq; impotenter in suos dominationem exercuit, quam hæc immanis natio in Machometanos homines, Syriam, et Egyptum incolentes exercet. Harum porro, tuna bellua haud satis habent populos sibi subiectos bonis spoliare, sed eos insuper leuissima ex causa verberant, vulnerant, occidunt, matres familias, ac virgines constuprant: omnia scelera in ciues suos, ac si belli iure liceret cotidie edunt. Quare quoniam præhium mihi, vos, meminerítis vos aduersus infestissimos latrones gladios strinxisse: et certam animis spem victoria concipite. daturus est enim deus nobis huius belli exitum, quem par est nos expectare, qui ijsdem sacris, ac religione coniunctos, ab iniusta eripimus seruitute, ac tanto studio in libertatem vindicamus, qui nostra secta hominibus salutem, lucem, vitam restituimus, qua enim vita vsura potest esse sub nefario degentibus latrocinio.

Lib X

Nec moueat animos uestros milites Cerialo, rum in obeundis pugnæ simulacris agilitas: fuisse certamina ab equis magis, quam equi, tibus sunt, et ea multo similiora sunt facta, tionibus quam dimicationi. Excidet hosti de memoria sua in equitando habilitas, quam Turcaica robur iuuentutis oculis studio pug, na ardentibus inseuerit conspexerit, quum emissis missilibus res gerit comminus gladijs stantibus equis uulnera inferri, et accipi, cru, orq; effusus late manare coeperit, insita animis uirtuti ficta cedet meditatio. Itaq; quum primum uideritis hostes tormentis nostris in fugam coniectos, quorum ne fa, gorem quidem, nedum lapidum tanto im, petu, excussorum ictus sustinere poterunt, subdite equis calcaria, et mistate fugien, tium: atq; pauore attonitos, ac dispersos uelut pecora trucidate: neque enim uos magis ad dimicationem, qua ferme nulla fu, tura est, quam ad cædem, et stragem eden, dam uoco. Hæc adeo elato animo disseruit, ut omnes Selymem ague ac proculdubio uictorem alacres insequerentur. Itaq; prius, quam signum pugnæ daret, admonuit tur, marum præfectos, ut suos quisq; turmales

docerēt, ne minus in hostem procurrerent: sed quom ad teli conjectum cum hoste conuenissent, tubaq; signum datum esset ex templo diducta media acie in dextram, lenamq; applicantes se apperirent uiam, qua tormenta emitti possent, ne, ut Sophia, o bello contigerat, tela in hostes ciuibus permistos excussa plures Turcarum, quam hostium interficerent. Iam Cercassorum acies ad equestre certamen instructa paulatim ad Turcas, et ipsos ad pugnam paratos, sed quiescentes adequitabat: eoq; prope perueniebat, unde admissis equis impetum in hostem facere posset, quom accensis a Turca tormentis pila lapidea cum terribili fragore, qua data uia erat, emissa equos Aegyptios conterritos in fugam non sine urgenti strage uertunt. Qua conspecta re Turca, uti praeceptum erat, concitatis equis Cercassos dissipatos insequuntur, cedunt, capiunt, spoliant, equos hostiles abripiunt: plures tamen hostium interimunt, quam capiunt, Propterea quod Cercassi nunquam omnes perculsi erant, quin quidam eorum interdum continerent se ab effusa fuga, atq; in hostem uersi, non modo repugna

Cercassorum acies ad equestre certamen ad Turcas cū adequitasset, ex a Turcis tormentis explosis in fugā cum magna strage uersa est.

rent inconsultius iniectis: sed etiam pauci plurib⁹ resistere rent. Qui ubi eo fuga acti sunt, quo tormen
torum tela adigi non poterant, haud contem
nendo agmine collectis a pauore animis consti
tuunt quasi impugnaturi rediturj. Sed quia Can
sauos in fuga mortem oppetierat, uoluntariam, an fortuitam, incertum, utrung
emin tradituz; omisso pugnæ consilio Cayam se conferunt, amissis circiter duobus millibus equitum. Satis autem constat, Cauitium Cansauum siue sibi ipse mortem conscinerit, siue dolore nimio, et erat exacte iam ætatis, subito examinatus sit, infracto animo rerum mutationem et sæuientem nequiuisse pati fortunã. Selymes satis gnarus fugæ hostium non modo Syriam sibi esse concessam, sed etiam Ægyptum apertam; eo magis, quia Cabirius Heliopolitanæ regionis præfectus transfugio suo magnam Cercassorum partem ad Turcaicum imperium inclinaturos uidebatur: quippe qui statim post hoc prælium se, urbemq; Heliopolim in ditionem Turcaicam permiserat, constituit uti uictoria: quam præsertim Damascus quoq; in uoluntariam concessisset ditionem. Itaq; Damasci aliquot dies reficiendo exercitu moratus: et est urbs ædificiorum

Cansaurus in fuga moritur.

Cercassi omisso pugnæ consilio Cayam se conferunt.

Cabirius Heliopolitanæ regionis præfectus ad Selymum transfugit.

Damascus Turcis sese dedidit.

magnificentia, coeli temperie, ac salubritate, simul
soli ubertate, fontium, fluuiorumq; amoenitate,
fructuum copia, nulli in tota Syria secunda;
Gazam contendit, premisso cum parte copiarum
Sinone Macedone: qui prius, quam ipse eo acce-
deret, urbem aut ui, aut uoluntaria deditione
in suam redigeret potestatem: quo ibi presidio
impositio Cæsium petiturus hostem post tergo
non relinqueret. Substituant Gazæ, octingen-
ti circiter equites Cercasi cum impigro, et acri
duce Casalio Famberdino; cæteri, qui proxime
cladi superfuerant Cæsium profecti erant,
ibi comitia nouo regi creando habituri.
Famberdinus, ubi Sinon urbi appropinquare conspectus
est, Famberdinus patefactis portis, quanto
maximo potuit impetu in hostem erupit;
tantumq; terroris, ac tumultus in acie fuit,
caicam negligenter ob pauloante fugatum
hostem ad urbem succedentem intulit, ut si
uictus Cercasorum numero militum fuisset
aduicta, magnam cladem ea prælio Sinonæ
capturus fuisset. Igitur Famberdinus edito
haud incruento certamine, hostium mul-
titudine magis obruitus, quam uictus, mis-
situdinem, quæ inter Idumæam, et Ægyptū
Famberdinus pauris ex suis interiacet, paucis ex suis desideratis, relicta
desideratis ri':
cæsa hostibus.
urbi', multitudi'
hostiū magis obru:
tus quam uictus,
in solitudiniū ri'su:
git

Sidymus. Ga-
zam cursus
Sinonem
Macedonē
præmittit,
ut urbem
quæcunq;
cuhoī in
potestati
redigeret.

Famberdinus,
qui cum octin-
genis Equi-
tibus Cerca-
sijs Gazæ
subsiderat,
ex fuga hos-
tiū eorum
pit, ac certa
min non instru-
ctum cæsit.

cum reli-
quis equi-
tibus re':
fugit.
Turca
Gazæ

hostibus urbe Gaza occupata retulit ad amicos ten-
tando animos eorum magis, quam consilium ex-
quirendo, an nullo laxamento hostibus dato Egyp-
tus, sedes Cercasorum imperij petenda esset.
an modus secundis rebus imponendus; nec soli,
tudo Egypto adiuncta ob aquarum maxime
pernuriam exercitui transitu per difficilis in-
tranda? Videbatur amicis omissa Egypto
finem imperij Turcaici Gazam statuere, pluri-
bus non nisi magna mansu tam late patentes
et direptas etiam uasta solitudine terras conti-
nere posse: tamen sententiam edere nemo aude-
bat, incerta regis uoluntate. Itaq; Jonas Dalma-
ta ex purpuratis regijs solito adulantium mo-
re, inquit, militem esse iussa exequi; regum
imperare, ducere, quo uellet, secuturos. Rex
existimans nisi Egyptus quoq; iugum acci-
peret, et Cercasi funditus interirent, spem
in officio non manpuram, magnam uim ca-
melorum, ac utrium ad aquam portandam
comparari iubet: est enim id animal et labo-
li minimi, et sitis mirum in modum patiens.
quippe quod sitim quatriduo potest tolerare:
missis nuntijs, qui terrestri itinere per dis-
posita iumenta celeriter constantinopolim
peruenirent, et Pyrrho Caramano, quem
Constantinopolitanæ præfecerat ciuitati, suis

‡ cum reli-
quis (qui-
bus re-
fugit
Turca
Gaza

Selymus animos suorum tentat, an Aegyptus petenda sit nulla hostib. quiete consecuta, an uero secundis rebus modo imperato Turcici imperij Gazam finem statuere.

Selymus ad proficiscendum in Aegyptum se comparat

camelorum ac utrium magna uim parari iubet.

Constantinopolim ad Pyrrhum Caramanum nuntios celeres mittit, ut quadraginta longas naues militibus et remigib. instructas ad Propontidem ostium mittant.

imperarent uerbis, ut ocyus quadraginta lon-
gas naues partim trahentes, partim dyerotas
deducerent: atq; remigibus, ac militibus instruc-
tas ad Peluſiacum hostium mitterent. ut inde Xi-
phoniae ostium subirent, ubi Turcaica castra collo-
ta esse cognouissent. Atq; ita, si fieri posset eodem
tempore à terra, simul et à mare terror Cercasis
inferretur. non enim Selymem, confligendum
esse cum hoste pertinacissimo, et qui sola morte
uinci destinarat animis. Igitur comparatis
omnibus, qua ad iter per solitudinem faciun-
dum necessaria uidebantur, quendam Mech-
metem Cheſeum cum duobus millibus equi-
tum praemisit iter exploratum, ne quid occultum
aut repentinum ab hoste ingrueret. Hunc sub-
secuti missit cum iusto prope exercitu modicis iti-
neribus Sinonem Macedonem, ipse cumpe-
ditatu, et equitibus regijs postremus iterum
gressus est. Biduo Mechmethes per solitudinem
iterat nullo hoste obuio: tertio die ei Jamber-
dinus cum equitibus suis occurrit, iter Tur-
cis pro uiribus infestum redditurus. Non
fefellit Turcas hostium aduentus: itaq; in-
ter se inuicem cohortati Jamberdinum inua-
dunt. Nec Cercasi certamen detrectarunt,
haut satis memores suae paucitatis, atq; adeo
pugnam magno animo capessunt, ut sibi

Selymus Mech-
metem Chesa-
um cum duob.
mille equitū
iter exploratū
praemittit.

Mechmethem
Sinon Macedo
subsequitur.

Jamberdinus
in solitudine
in Mechmethē
incidit.

minime parcentes hostibus haud mediocrem uictoriam reliquerint. Tamberdinus et ipse paulo post ea quam uidit fortunam hostium esse, in interiorem solitudinem cum paucis refugit, atq; ubi procul a conspectu Turcarum fuga euectus est, dedit operam, ut sciret, quisnam in locum demortui Caysadi Soldanus esset designatus. Simulatq; cognouit, imperium ad quendam Thomam delatum, adeo ira exarsit, siue odio in nouum regem, siue dolore repulsæ (nam et ipse regnum obsessum fecerat, et se dignissimum eo fastigio merito uidebat) ut mutata repente uoluntate hostis acerrimus eius imperij efficeretur, pro quo toties cum uitæ periculo decertarat. Itaq; tuto accepto impetrato ad Selymum transfugit. Qua gratia dem proditione declaratum est, inuidiæ morbo, et mentis prauæ cæcitate fieri, ut plerique malint non sine patriæ dedecore, atq; etiã excidio ablatum a suo ciue imperium ad externum, cui sane minus inuidetur, deferre.

Turca aduincto sibi, et hosti adempto tam forti, ac strenuo uiro, magna solicitudine uidebatur liberatus, tantam in ese uim in uno homine censebat. Itaq; magna spe uictoriæ animo concepta, ubi solitudinem cum copijs emensus est, ad Horionem amnem castra locat, statiuis equitum undiq; obiectis, ne aliqua hostis ex improuiso accederet; Turcasq; in aliena et

Tamberdinus certamine cum hostib. cõmisso, sauciatus cum paucis in interiorem solitudinem refugit.

Thomas cui da de Turcassijs delatũ imperium.

Tamberdinus dolore repulsæ quã consequi imperium passus est, ad Selymũ transfugit.

Selymus magna spe uictoriæ; solitudinem emensus, ad Horionem amnem castra locat.

ignota terra turbaret. nondum enim Cercasorę
res, licet accisæ essent, contemnendæ uidebantur.
Inde transmisso Histone castra in agro Babi
lonico ponit Histone castra in agro Babylonico positis
copolitano stand procul a cercasorum regia posuit.
quando quidem classis quos e Constantinopoli
profecta, Pelusiaco hostio appulsa, Nilum in
uecta nuntiabatur. Hanc autem urbem qui
dam exules e Mesopotamia profugi, partim Ba
bylonij, partim Carrenses latere Arabię, ex ad
uerso Memphitica urbis olim diruta, paulo
supra deltam in sinistra Nili ripa horum uer
sus nauigando condidere: permissu Aegyptio
rum regum ibi sedes posidere; amplexi ingens
terræ spatium muris: urbem q binominem
appellarunt. nempe altera eius pars, in qua ex
sita est, Babylopolis à Babylonijs, altera a Car Babylopolis
rensibus Caerium nuncupata est. Ea qui Caërium
dem urbs seu cœli salubritate, seu soli uberta
te, seu in mutandis mercibus selectu adeo opibus
ac multitudinis incremento coaluit, ut incola
rum frequentia, diuitijsq cum maximis regni Caërium incolarum frequentia, et opib. celeberrimũ
certet: et quanq supra decies centena millia
hominum urbem incolant: pauci tamen ad
modum, et hi omnes serui, ut dictum est mi
litiam exercent: cæteri aut opifices, aut mer
catores sunt, nullam prorsus reipub: partem
curantes. Thomas insignitus regio nomine,
inito militum numero, quom Cairum aduer

tisset paucitatem suorum campo haud esse committendā, statuit dolo, et moenibus uim hostium arcere. Itaq; qua hostem muris, successuq; arbitratus est crebras fossas perduxit: pulueree uensibili quas dein replet, ut quom eo turma peruenissent, mixto igni, homines, pariter et equi comburerentur: in alijs sudes, stipitesq; acutos defigit: atq; hac leuibus cratibus terraq; occultanda fraude contegit. Iam coeperat admouere exercitum ad urbem Selymes copiā pugna hostibus propositis facturus: aut Cercasis certamen detrectantibus, ui in urbem nulla fossa, propugnaculisq; munitam irrup turus, hostilis fraudis ignarus, quom quidā Gatice nationis transfuga Turcam adit, fraudem indicat, monet, ut fossas terra opertas, et cauum uallum caueat: docetq; qua parte urbem tuto inuaderet: quandoquidem ciuitates sue proditore, et hoste dominuento rare exultantur. Turca fraude Cercasoeum cognita circumducti à transfuga ad aliam portam, qua nulla insidiæ structæ erant, moenia aggrediuntur. Quos ut successisse muris Cercasi uiderunt, instructa intra portam acie cum magno tumultu eruumpunt: tantamq; stragem hostium faciunt, ultima desperatio, ne animos ueritante, ut non modo Turcas submouerint à moenibus, sed etiam in castra

Thomas rex aduersus uim hostium se munit fraudib. ad decipiendū hostem idoneis.

Selymus admoto exercitu ad urbem, transfuga indicio cognouit fraudē Circassiæ.

Circassi ex urbe eruumpunt, ac Turcas, magna hostiū strage fusa, a moenib. usq; in castra repulsi sunt.

trepidos redegerint. Selymes conuocatis ducibus suis, acerba eos increpat oratione: qui terror, inquit, mi inconsultus est? hostem toties uictum, atq; tra moenia urbis compulsum formidatis? quæ sola totius regni Cercaborum reliqua est, quam nondum cepimus? integris uiribus Cercasi uos non sustinuerunt: nunc fractos, ac pene deletos fugitis, multus eruumpentium aspice, re non audentes. Quare nemo uestrum spe, ret se unq; Europam uisurum, aut in patriã reuersurum nisi hostium sede expugnata. Itaq; crastina die quom prælium inibitis, memine, ritis non modo ferociam hostium contundere, sed etiam urbe capta finem belli, ac laboris im, ponere. — His dictis ad corpora curanda duces dimittit, de exitu rerum ualde anxius. ui, debat enim copias suas. et si uictrices, tamen multis prælijs haud parum attritas. urbem, quam oppugnabat, uastam, dissectamq; mi, genti spacio, tametsi expugnatu haud dissi, cilem: tamen non nisi ualido fuendam præ, sidio. Cæterum fortuna, cui confidebat, uten, dum ratus, cœpta exequi magno animo perstitit. Itaq; postero die luce prima edi, cit, ut omnes cibo corpora firmarent, ne si lon, gior pugna foret, uiribus deficerent, deinde Sinonem Macedonem iubet signa in hostem

Selymus duces suos acerba increpat oratione.

De exitu rerum ualde angitur Selymus.

niferre. Nec Cercasi moram pugnæ fecerunt.
pugnatum utrinq; aliquanto, quam pridie
dcius est, Turcis indignantibus quod totpre-
sijs victi cum victoribus certamen instaura-
rent: nec deditionem facere animum indu-
cerent. Cercasis, præterq; quod mutatione for-
tunæ in furorem erant uersi, cupientibus testa-
tum etiam apud posteros relinquere, sibi in impe-
rio defendendo non uirtutem, sed fortunam
defuisse. Iam diei haud multum supererat.
nec tamen Cercasi quicq; de pertinacia re-
mittebant, quom Sinon Macedo acersus
ira; atq; sui protegendi corporis immemor,
in primam aciem prouolat: quem Cercasus
quidam iam portam occupantem hasta in
pectus adacta transfigit. tanti ducis casu
Turcæ perculsi retulere pedem: nec sinerent
tamen hostes eius corpore potiri, rapere conan-
tes, turmales Sinonis obiectis lanceis arcuere.
vtaq; sublatum è terra: delapsus enim ex equo
fuerat: non dum examinem cum infixo tela,
quom conspectu regis mortem obiret, et
vita ei cordi fuerat, ad Selymem detulere. si-
mulatq; telum è corpore euulsum est, anima
Sinon expirauit. Amissi desiderium rege,
mitu, et lachrymis testatus est: honorem fu-
neri seruauit; et patrio Turcarum more inferias

postero die iterum acrius quam pridie pugnatum est

Cercasii in pugna pertinaces.

Sinonem Macedonem iam portam occupantem Quidam Cercasius hasta trans-figit.

Sinon non dū examinis in conspectū regis delatus est

Sinon euulsso ex corpore telo mo-ritur.

dedit: corpusq; insigni tumulo contegi iussit. Natus est Sinon in Macedonia Christianis parentibus, nec sponte, sed coactus ad Machometanam sectam huc in modum defecit. Mos est Turcarum per regiones sua ditionis quolibet fere quinquennio: interdum etiam triennio delectum puerorum ad regem abducendorum agere, ex his enim custodes regij corporis fiunt: ex eadem etiam coorte duces exercituum, ac praefecti provinciarum euadunt. nec fas est uxoribus iunctos, sed deliberes tantum abducere. Ftaq; Sinon, quo regios conquisitores euitaret, parentum suasu uix dum pubes uxorem ducit. Sed Turcaica regnandi hoc consilio ualidior fuit. nam quidam Satrapes Turca flore illius aetatis accensus; et erat insigni forma puer: obiecta parentibus fraude, quasi regio imposuissent conquisitori; quod puerum, ne abduceretur, matrimonio deuinxissent, Sinonem ui è manibus parentum abstractum in domum suam recepit: iuncta de caetero cubare. Ille diuortij impatiens, eo magis, quia cum uxore religio quoq; Christiana erat relinquenda, clam ad uxorem uenitare, et cum ea coire. Quod quum resciisset Satrapes ira inflammatus confestim exectis uirilibus Sinonem emasculauit. At Sinon tam atroci iniuria affectus ad regem Bajazethum confugit. licet enim Turcaico more secum de

Quo modo Sinon ad Mahometanam sectam defecit.

Mos Turcarum in deligendis pueris agendis.

Sinonis uirilia excisa.

seruitia domini conqueri: qua apud iudicem
probata, cogitur dominus seruum uendere: et
precio accepto eum emptori in seruitutem trade-
re. Sinon igitur a Dacie benigne exceptus ar-
tibus q studiorum liberalium excultus breui
ad prefecturam prouincie prouectus est. Mor-
tuo Dacie non modo ei eadem dignatio re-
tenta; sed etiam aucta. Postrid eius diei,
quo Sinon ceciderat, Selymes ratus extremū
prelium magis Sinonis morte, quam uirtu-
te hostium adspem non respondisse, repetit
oppugnationem, pugne cura Jona Dalmate
demandata, qui rei militaris haud imperitus,
existimans non minus in rem esse suos conser-
uare, quam hostem affligere, cum robore mi-
litum cautius ad muros succedit. nam prius,
quam manum cum Cercassis consereret, magna
ui tormentorum (Scopetos uulgo uocant)
in hostem emissa urbem adoritur. Nec segni-
nius Cercassi nihil territi formentis obtia
Turcis eunt, ueſana quadam audacia in
uulnera, ac ferrum ruentes. Vtq commisso
proportis certamine, atrox cades utrinq ede-
batur. Stabant omnes Cercassi haud pauci-
ora inferentes, quam accipientes uulnera.
tandem Turcarum multitudine circum-
fusi, telisq pene obruti, ac confixi, debitis

Selymus repetit oppugnationem Duci Jona Dalmata.

Jonas Dalmata urbem adoritur.

Cercassorum in pugnando fortitudo.

Cercasi multitudine Turcarum oppressi, portis urbis reclusis in domos et tecta refugiunt plumbo liquefacto hostibus incessere.

portis in domos, et tecta refugientes lapidibus te
lisq; alijs, et imprimis plumbo igni colliquato hostes
mecesere. Adeo autem Turcæ plumbo liquefacto
afflicti sunt, ut Selymes statim ab hoc prælio
edictum ~~edictum~~ Constantinopolim miserit,
ne liceret ciuiq; è regionibus Turcarici imperij
plumbum exportare, credens, inde plumbum
duntaxat in Ægyptum aduehi: quom satis
constet, Britanniam quoq; huiusce metalli co
piam suppeditare: capta urbe protinus ad ar
cem occupandam copiæ missæ. quam quidem
custodes, quo victoris gratiam mirent, sine
vllo certamine dedidecunt. Alibites cercasi,
qui in urbe comprehendi potuerunt, omnes
cæsi. Cæterorum ciuium, violatus est nemo.
nihil cuiq; ereptum; nulli vim illata, et quia
urbem non captam, sed liberatam Selymes ui
deri volebat; et quia, ut fortis est æmatum
hostem persequi; ita magnanimi mi
tus parcere. Velim Christiani hanc illa,
chometani hominis mansuetudinem
in expugnandis urbibus imitarentur;
quorum plerique, quom urbes ui capiunt,
non modo cædibus, ac direptionibus non
temperant; sed etiam ubi egesserint omnes
deiectorum fortunas, in pudicitiam fœ,

Cairi Vrbs una cum arce capitur.

Jonus dal: ma in us: Da
su Selymis
pirrhiam re, g
rigiam con:
gluirit

minatum, ne religione quidem sacris parcentes im-
pij homines impetum faciunt, putantes tum maxi-
me se victoria egregie usos, quom eam in humana
caedine, ac colidelitate foedarint. Qui cursus, si
forte in Machometanum hostem inciderint, fœ-
minis molliores et animo, et corpore sese ostendunt.
Thomas Soldanus quom iam nulla religua spes Thomes Soldanus trans Nilum ad saitica regionum paucis comitibus perfugit
esset belli instaurandi, uiriumq; nouandarum
cum conscientia egregia regni defensi trans Ni-
lum ad Saithicam regionem cum paucis comi-
tibus perfugit, ibi tantisper moraturus, dum et
fortuna, quæ plerunq; regressum habet, excur-
ret, et uis Turcaica aliqua ex parte senesceret.
putabat enim, ut sunt plerig; hominum suæ pe-
nimium indulgentes, Turcas haud diutius
Egypti imperium retenturos. quippe qui lon-
go terrarum spatio, non modo ab Europa, atq;
Asia, sed etiam ab ipsa Syria esset diremptæ. Se-
nes interfectis, aut fugatis Cercasis, qui ca-
rum tam pertinaciter armis tutati fuerant,
castra extra urbem communiuit: deinde Ionam
Dalmatam uisit penuriam regni conquire-
re, quæ quidem multo maiore spe, et fama in-
uenta est: gemmarum præterea, ac pretiosæ
supellectilis magna uis reperta. Cæterum Tur-
ca existimans neq; Egyptum neq; Syriam

Ionus Dal: magna ui: su Sidymis penuriam regni conquirit

negat Ionius in urbe esse.

Thoma nicolumi ung quietura; Jamberdinum
adiuncto sibi Cabrio Cutezg autem Thoma Sol-
Jamberdino cum Cabrio, iussu Selymis Thomam Soldanum persequitur. dano erat inimicus) tradito eis iusto exercitu ex
turcaicis copijs delecto Thomam persequi iubet.
Qui ubi ad Abdiam, Saithicæ regioni imperitan-
tem peruenere, eum primo pro maiestate ipsius,
ac uerecundia gerunt enim illum longa cog-
natione stirpi Machomethis turcaicæ sectæ am-
exum) molli oratione hortati sunt, ut
Thomam sibi, magnam apud Selymem eo offi-
cio mitterus gratiam, traderet. mox ut ui-
derunt illum a proditione abhorrentem, in-
recto belli metu coëgerunt tuta potius, quam
honesta segui. Fidg hospitali fide, ac religio-
ne uiolata, nullag suæ dignitatis habita
Abdias summus Mahometanorum sacerdos hospitali fide violata, Thomam soldanum inclytum hostibus tradit. ratione, Thomam uinctum hostibus Abdias
summus Machometanorum sacerdos tradidit,
imitatus Alexandrum sextum Pontificem Ro-
gui nigenti ui nummum aureorum à Baje-
the Selymis patre accepta, ut supra demonstra-
est, Gemium Mechmethis filium uenena
sustulit. pari tamen in scelere Machometanus
Christiano minus turpis extitit. alter enim me-
tu: alter auaritia ab honesto recessit. quan-
sunt, qui affirment. Thomam fide interpo-
ta ad Selymem perductum, fidem datam

Selymem seruaturum fuisse, nisi rumor inter Cæ-
renses temere uulgatus fuisset de reddendo Thomæ
imperio: Turcam q3 Ægypto relicta abiturum.
Hæc quo hac fama abolerētur, Thomam cruci af-
fixit Selymes propalam iussit: necatum q3 populo
per aliquot dies conspiciendum præbuit, deinde se-
peliri permisit, officio sepulturæ testari cupiens,
se non odio, sed ob publicam quietem Thomam inter-
fectum. tametsi nihil magis animo agitaret, quā
nomen ipsum Cercassorum extinguere. Vbi de
quo audisset ad octingentos Cercassos Alexan-
dria obuersari, eo cum parte copiarum terrestriti
nere arte expectatum accurrit, omneis q3 compre-
hensos occidit. Regressus Cæsium, qui ex Ægyp-
tijs opibus eminebant, ne ullam occasionem nouis
rebus præberet, excitos sedibus suis Constantinopo-
lim traducendos curauit, dato negocio Iona
Dalmatæ, qui eos nauibus imponeret, et quia fo-
nam spem ostenderat Selymes Cæsensis Satra-
pæ, Caesenses ipsos, præsertim diuitijs claros fo-
nas sibi conciliandæ dicens, loco dictum tenuis-
ses ciues ablegauit retentis liis domi, qui eum
domi, ut fama est, largiter coluerant: simul
quorum amicitiam aucupabatur, magis suis
quam regis rationibus inseruiens. nempe si opu-
lentioribus socijs præesset, maius emolumentum
sibi inde prouenturum sperabat. Quæ res ubi
indicio eorum, qui asportabantur, ad Selymē

Thomas iussu Selymis cruci affigitur

Selymes octingentos Cercassos Alexandriæ comprehensos occidit.

delata est, accitum in castra Jonam, indicta causa te-
lis prætorianorum ira furens obiecit, exprobrata ei
Jonas damnata, telis prætorianorum obiectu interficitur. præter inobedientiam, atq; auaritiam paterna ne-
ce. quandoquidem graui odio magnorum scelerum
ministri, quasi facinus semper exprobrantes as-
piciuntur. nempe Selymis iussu, ut supra demon-
stratum est, Jonas uenenum Bajeti dederat:
Has scelestus homo poenas luit quidem ob recens fa-
ctum tum ob parricidium admissum in Baje-
them regum Othomanorum sanctissimum: adde
hoc ipso Jona optime meritum. quippe qui illum
a puero in regia sua eduxerat: liberalibusq; disci-
plinis instituendum numero præfectorum, ac ducum
suorum adscripserat. Inde nemo minore hominū
misericordia, quamq; et maiditus, et egregiam
super operam in oppugnatione Cærensi Selymi
nauauerat, interemptus est: uix enim ullis me-
ritis, proditionis, ingratitudinis, ac parricidij
immane scelus compensari potest. Igitur Cabirio,
Cabirius a Selymi Cæ- rensibus præ- ponitur. quem supra demonstrauimus ad Turcas trans-
fugisse, Cærensibus præposito: eiq; equitum, ac
peditum satis ualido præsidio ex Turcaicis copijs
adiuncto, quo urbem, simul ipsum præfectum
in potestate haberet: classeq; in Europam dimissa,
Selymes in Syriam profi- scitur, munitu- rus quæda loca præsidijs. in Syriam profectus est, Damberdino secum duc-
to, cui sane Damascenam destinauerat præfectu-
ram. Peragratis Syriæ regionibus quæ loca præ-
sidijs munienda uisa sunt, ea, præsertim ma-

uitima militibus firmauit, ne quid aperti, atq; oppor-
tuni naualibus Christianorum mercatoribus foret.
Christiani enim Lucata illam oram infestante facie-
bant. Ab oris maritimis Damascum se recepit, di-
utiusq; nullo in loco, quam Damasci commora-
tus est, allectus tum eius coeli salubritate: tum im-
de egredi ualetudine prohibitus. nam dum iter
per Syriam facit in grauissimam inciderat febrim.
quam ubi haud parum remissiorem sensit: morbum
posse iam se sustinere, commissa Tamberdino Damas-
ci, et totius fere Syriae tutela, modicis itineribus
modo Rheda, modo lectica, interdum equo uectus
Ciliciam petit: multisq; diebus in Asia consumptis,
tandem Constantinopolim corpore ualde affecto,
utpote itinere, et longa ualetudine conflictato
peruenit. Inde Hadrianopolim concessit, ratus
Hadrianopolitanum coelum corpori suo aduer-
confirmandas admodum conuenire, quom pre-
sertim et uenandi uoluptate teneretur, et illa
regio siluosis collibus distincta huic studio idonea
esset. quanq; sunt, qui tradant, Selymem, Con-
stantinopolitanam habitationem consulto uita-
re solitum: nulla enim ibi ut ferunt nox illi quie-
ta erat, paternis furijs eum exagitantibus. Sane
in illa urbe patrem regno abire coegerat. Cete-
rum Selymes tametsi corpore diuturna egritudi-
ne haud satis firmo esset: uidereturq; abiecta
publicorum negociorum cura, ualetudini don-
taxat indulgere: quippe qui contra morem ue-

Selymus Damascum se recepit.

Damasci totiusq; syriae cura Tamberdino commissa. Ci-licia petit.

Constantinopolim corpori longa ualetudine confl. cum peruenit. inde Hadrianopolim concessit.

Selymus quum Constantinopolitanam habitationem consulto uitare solitus sit.

tustum Othomanorum regum nullam rem, neque publicam neque priuatam ad se admitteret: atq; sine ullo fere comitatu sapius asino Aegyptio, quã equo insidens in publicum prodiret: uehereturq; eo uiumento etiam extra urbem: attamen ingens homo belli cogitationem haudquaq; omittebat. nam quom Rhodiorum iniurias ferre nequiret: nempe omnes Turcaici imperij maritimas oras, ac litora, totumq; id mare quod inter Asiam, et Macedoniam late patet, ita nauibus suis infestabat, ut nulla fere Turcaica nauis frumento onusta Constantinopolim tuto peruenire, aut inde in alias regiones cum mercibus enauigare posset, statuit eis bellum inferre, ratus quom suorum res, ac fortunas sibi cura esse debere: tum non paruam dignitati, et gloriæ sua labem inustum iri, si tam infesta, ac uicina gentis excidio latrociniis mare liberaret. Sub idem tempus Ragusa, urbs Dalmatiæ est, de cuius origine, ac institutis supra meminimus, exigenti, ac diutino terræmotu maximus extitit terror: qui quidem urbem ipsam, atq; adiacentes ei regiones adeo uehementer concussit, ut multos mortalium prolapsa examinarint ædificia. et quia diutius terra moueat magno incolarum metu, ac solicitudine, plerisq; arbitrantibus, terræmotum semper fere aliquem futurum præmuntiare euentum, auertendæ cœlestis iræ causa non modo crebræ per ferias supplicationes

Selymus Rhodij's Rebus bellum inferre.

Ragusa terræmotu.

Ragusanor. auertendæ cœlestis iræ causa supplicationis.

habitæ sunt: sed etiam templum Christo ad patrem abeunti à Senatu Rhacusano votum; eo quod eo ipso die, quo Christus quondam nube circumfu- sus in cœlum sublatus est, tremor ille terræ exor- tus fuerat. Hæc templi publico sumptu extru- endi triumuiris è Senatorio ordine creatis nego- cium demandatum, Damieli Restio, Demiano Minutio, Petro Seorgio: qui quidem è sua, simul et ciuitatis dignitate, absoluendum curarunt. Interim dum templum exigitur terra mouet ide, fit: Selymus hæc mors, qui non modo Rhacusanam ciuitatem, sed etiam cæteros Christianos, pari- ter Machomethanos maxime conterruerat, opportune nuntiata est: credideq; Rhacusam, ut sunt plerique mortalium ad spem suam ampli- endam prompti, illum terræmotum Selymi in- teritum denuntiasse: non autem ullam urbi Rhacusæ significasse calamitatem. Porro de mor- te Selymi paulo post suo loco dicemus. Fam com- parauerat Selymes ad ducentas partim longas partim onerarias naues: hortatoresq; tormen- torum è toto regno euocauerat: et fossorum non mediocrem manum ex eo genere hominum, quibus uenas argenti (sunt enim in multis Tur- carici imperij locis argentariæ fodinæ) perscru- tari assolet, cum ferramentis suis ad cuniculos subterra agendos contraxerat: quasdam præterea naues ruldi xilo, et succida lana onerari iusserat, quo saccis ea materia refertis et suos ab hostilibus

Rhacusani templum Christo votum erigunt.

Selymi mors nun- hata est Rhacusæ.

Apparatus Selymi contra Rhodios.

tormentis tegeret, et fossas Rhodiæ urbis momento compleret. denig classicos, commeatum tormenta in naues imposuerat, quom fœda pestilentia nauales socios adorta coegit Selymem belli consilia omittere; Itag subductis nauibus quas euocauerat copias domum dimisit. Ipse uero haud multo post in grauiorem recidens morbum, medicorum quom metu, tum imperitia extinctus est. nam quom Selymis corpus, ut plerung euenire solet, longa ægritudine in malum incidisset habitum, atg illi in ea spina uertebra, cui pulmo adnectitur, primo pustula quædam subliuida orta esset: mox liuor in nigrum colorem mutaretur: carog in dies magis non sine fœdo odore exulceraretur, quidam medicorum, dum id ulcus curatiorem haud recipere putant, submoto omni medicamento, morbum naturæ curandum permittebant: alij locum quidem remedio esse censentes, per metum tamen hæsitantes, manus ulceri admouere non audebant: itag carnem per se uehementer exulceratam canter interim inuasit: qui ad uiscera tendens, pulmone celeriter exesso; et erat illi assiduo Obij usu, totus fere affectus, intra XL. dies eum absumpsit. Hic uitæ exitus fuit Selymis. qui quidem septimo et. XL. ætatis anno; imperij uero octauo mortem obiit. nulli maiorum suorum ui animi, et gloria rerum gestarum secundus

fœda pestilentia naualis socios adorta Selymū a belli consilijs retraxit.

Selymus multis cum imaginibus exstitit: quinquennio, anno ætatis suæ 47, imperij uero octauo.

Selymus nulli maiorum suorum gloria rerum gestarum secundus.

extitit: Mechmetem auum Magnum cognomento, qui multum terrarum Turcaico imperio adiunxit audacia pugnandi longe superauit, victo rijs prope æquatus. Nec Amuratho proauj gloriæ cedit. Ille pluribus collatis signis cum hoste dimicauit. Hic pluribus prouincijs subactis tem Turcaicam auxit. Cæterum nec morienti Seljmi cura in posteros defuit. nam ne mors eius tumultum in regno excitaret, aliquot ante, quam interiret dies, sentiens se iam deficere, filium Salomonem ex Caria, quam sane prouinciam cum adiacentibus regionibus illius cultui attributam habuerat, accire iussit. Qui non dum parentis morte palam facta Constantinopolim quom accessisset, præsentia sua Turcas in officio continuit. non tamen adfus est ædes regias. Cita eum mater admonuerat ingredi, prius, quam per speciem inferias dandi corpus paternum extinctum uidisset. Verebatur enim circumspecta fœmina Salomonis mater (utpote cui satis perspecta erat admiranda Seljmi simulatio) ne fama mortis falso emissa erga se filij mentem deprehenderet. Plerq; quidam arbitrantur, Seljmem ne filium quidem patria dilexisse charitate. quam sane opinionem minime obscuram reor, quia nec Seljmes odio propter crudelitatem in suos caruit: et nemo unq; mortalium extitit

Seljmus paullo ante mortem suam Salomonem filium ex Caria accersiri iussit.

Selymus dominandi cupido.

consortis imperij eo impatientior. Eam autem dominandi libidinem habuit, ut maximam, et solam fere gloriam in maximo imperio sitam esse putaret: et ob id studiosior erat magna fama, quam bona. nam dum regni fines proferre, prolatos stabilire cupit, neque fidem frangere, neque humana uti crudelitate dubitauit. Sed nec pus licium odium expauit: maluit quo metui a suis, quam diligi. Praeter saeuitiam, ac immensam dominandi cupiditatem, ne alieno quidem abstinuit. Propterea quod auaritia stimulis ageretur, quosdam ex ditibus purpuratis, ut eorum bona inuaderet, interfecit, obijciens eis rapacitatem, quasi ingentes opes inique congessisset. Interdum alijs laudare licet hominem. Praeter morem Othomanorum regum neminem ad se adeunte procumbere, aut genibus positis seuenerari passus est. Cibi, et uini parcus fuit, somni etiam minimi, laboris, frigoris, caloris, inedia patientissimus. ueste, habitu, uxe a priuato discrepans. literarum, quibus Turcae utuntur, satis erudi-tus. quom opus esset uerba in concione facere, non deerat ei dicendi facultas. nihil libentius audiebat, quam Anagnostem gesta illustrium uirorum, praesertim Magni Alexandri legentem. interdum uersus etiam sua lingua haud quidem amatorios componebat: sed quibus-

Saeuitia

Auaritia

Temperantia

Eruditio

Eloquentia.

Poëmis

tatetur
fectus in
sior fuis
tate ty
scenas, a
turq; m
quam n
integro
fundar
sime ar
suorum
teis fil
neste p
ex insu
ne con
dum t
deliber
eegue
segue
seetim
quiet
eius s
cum d
cessar
tare.
perpe
quan

Libido

taretur, se cupidine gloriæ uehementer flagrare.
Fertur in libidinem masculorum paulo propen-
sior fuisse. alij nulla cum, nisi ex permisso uolup-
tate usum affirmant. negabat enim regem de-
scenas, aut incestas decere libidines. arbitraba-
turq; nihil magis aduersari rebus magnas gerenti,
quam immodicas uoluptates. iudices parum
integros, et prouinciarum præfectos, qui repe-
tundarum accusati, et conuicti essent, seueris-
sime animaduertit. impatientissime etiam
suorum dedecora tulit, nam sororem, et fra-
tris filiam, quom compertisset eas parum ho-
neste pudicitiam habuisse, necari iussit. Ita
ex insita ambitione tristior fuit: utpote qui
ne conuiuari quidem cum amicis, nisi admo-
dum raro soleret. Quom de bello suscipiendo
deliberaret, amicorum quidem sententiam
sequiebat: sed mi capiendo consilio suam potius
sequebatur. Suspicabatur enim duces, qui pre-
sertim sub sene Bajazete diutius uixerant,
quietis, quam belli studiosiores esse, mi de nax
eius sæpius audita, se neminem habere, quo
cum de magnis rebus consilia agitaret. itaq; ne,
cesario cogebatur, quamrem essent, per se exqui-
rere. et erat eius solertiæ: itaq; et se, et hostem exacte
perpendebat, ut nullius unq; cœpti eum pœnituerit.
quanq; hoc quoq; eius felicitati tribuerim, quod

quod prius, quam alteram experiretur fortunam
uita excesserit. Pluribus fortasse, quam lex historiæ
permittit, naturam, et cultum Sequanis persecuti
sumus, consulto id fecimus. nosci enim non minus
decuit tanti regis interiorem uitam, quam quæ
militia gessit. quom præsertim multo laudabilis sit
uita et moribus, quam rerum gestarum gloria
commendari: alterum enim uelut sui quisque
animi bonum sibi uendicare potest: alterum sine
aliena opera, labore, et sanguine parari nequit.

LODOVICI TVB. DAL. ABB. COMENTARIOR. DE TEMPORIBVS SVIS LIBER VNDECIMVS.

SAlomon, Selymi filius, regno inito ratus nihil honestius, neque populariibus acceptius esse, quam regnum a pietate, et iustitia auspicari, omnium primum in patris memoriam templum cum magnificis ædibus erigere instituit: Elimaratu et Cuzca uocant: hoc est hospitalem domum: in qua exulenta rogatoribus, peregregijs aduenientibus perpetuo ministrantur. Loco autem bonam Aegyptiorum uectigalium partem attribuit, unde tam templi sacerdotes, quàm hi, in quos benignitas conferenda esset, necessaria capere possent. Porro apud Machometanos non modo reges, sed etiam omnes magna fortunæ ui templa hospitalibus ædibus adiunctis ædificant, easq; domunculis exornant, et commodis pro facultatibus instruunt. Auctor templi sepulchrum sibi in eodem templo constituit: ac fato functus eo infertur. In ædibus uero templo appositis diuersoria, simul et cibaria egenis perpetuo, ut dictum est, peregregijs aduenientibus pertridduum benigne exhibentur. Haec uoluit decreuit, edixit, ut si cui essent bona a parentis sue proxi-

Salomon a pietate et iustitia regnum auspicatur.

In memoriam patris templum cum hospitali erigit, quod decreuit.

ratoribus mique erepta, etiam si sint fisco illata causa cognita restituerentur: atq; ita omnibus fere, quibus per iniuriam quicq; ablatum erat magna omnium admiratione redditum. nefas enim Turca putant, in fiscum uel iniuste illata, inde unq; perinde ac deo dicata esse; aut in alium usum, quam in rem principis, seu publicam uertere: tantum plane Turcis inest, ut alio loco diximus, siue publica utilitatis studium, siue erga reges gentis uitio adulatio: sunt enim fe, re omnes, qui praesertim in aula Turcarum regis degunt, aut serui, aut libertinae conditionis: quorum proprium est, assentari, atque in gratiam dominorum omnia et loqui, et facere. Dum haec Salomon agit, literae è Syria ad eum afferuntur, Famberdinum Damasci praefectum defecisse: et contracta haud parua eius regionis hominum manu Heliopolim Syriae oppugnare. Igitur eo confestim exercitus cum duce Perchato Dalmata, qui Famberdini conatus compeimeret missus. Itaq; in agro Damasceno pugna commissa, qui defecerant profligati: Famberdinus ipse, ut ex Salomonis literis ad quosdam amicos scriptis cognitum est, interfectus: Damascus à Turcis recepta: Alaudolaq; in eiusdem fidei, cuius praeclarum facinus in hoc ipso praelio adnectus Famberdinum excitit, commissa. Hic est autem Alaudola ille, qui

Vnicuiq; ablata bona per iniuriam, cui; cognita restitui iubet.

Turcae inest adulatio.

Famberdinus Damasci praefectus defecit.

Perchatus Dalmata, missus cū exercitu Famberdini conatus reprimendi causa, rebellat profligat. Famberdinus interfectus.

coniuratione facta cum quibusdam minoris
Armenie nobilibus seniorem Alaudolam, licet
consanguineum, regnumq; eius Selym ob simul-
latem inter ipsos de regno exortam prodiderat,
et quanq; Turcæ prædicabant Farberdinum
in hac pugna cecidisse; non desunt tamen,
qui affirment, illum ex prælio uiuum elapsum,
atq; ad Ismaelem Armenium regem perfugisse.
Per idem tempus trecenti circiter equites Tur-
cæ, qui Verbosaniam, oppidum mediterraneæ Dal-
matiæ molebant, factis militaribus admodum
insignes. Beschas Turcæ uocant, nihil stipendij
præter uictum contenti, a rege accipiunt, Fabi-
anum oppidi Hungaris furtim adimendi dan
destinatum capere consilium, rati Salomoni re-
uo regi, si cœpti fortuna subscripsisset, rem
acceptissimam, sibique maximo præmio fore, nec
desperabant, fauoli locum inuenturos, et quia
custodias Hungarorum morte Selymi remis-
siores esse putabant, et quia Salomon miserat
oratorem ad Ladouicum Kasimirum regem
Hungarorum pacem petitum: et ob id hostilia
a Turcis haud uidebantur Hungaris timen-
da. Itaq; quom tecti montibus, ac siluis in pro-
ximam urbi uallem paucis ante solis occasum ho-
ris peruenissent, eo loci se se continuerunt, a quar-
ta statim uigilia scalis admotis urbem aggres-
suri. Erat Fabiciani præsidij præfectus Petrus

Trecenti Turcarum equitum consilium de interci-piendo per fraudem Fabianum.

Turcarum scalis admotis Fabianum aggr: sunt in proxima nocte qua abducunt.

Petrus kegleuits Turcis & Persis

Kegleuus Dalmata, acerrimus iuuenis, nec Turcicis opportunus insidijs: quippe qui cum Turcis bellare a tenera fere ætate, didicerat. Hic quem Turcæ Fabricianos speculatores, quos Kegleuus per loca urbi uicina exploratum ideo dem mittebat, ne quid improuisa fraudis a Turcis strueretur, haud quaq; fefellisset, nidicatum q; præfecto esset, tubi Turcæ in insidijs latere nt, conuocatis militibus suis (præerat aute ducentis circiter equitibus) iubet eos leui cibo uires corporis reficere: deinde equos sternere, paratosq; in expeditionem esse. Primis igitur tenebris centum equites silenti agmine ex oppido emittit: docetq; ut circuita ualle, in qua Turca abditi erant, occulti a tergo illis confiderent: et ubi signum consurgendi dedisset hostes sub, lato quanto maximo clamore possent, inuadent. Ipse paulo ante lucem iubet puellas, et cæteras itinores mulieres choreas extra urbem ducere: atq; in conspectum Turcarum ad lacter pergere, affirmans sibi tempore auxilio affuturum. Turca nondum scalis effectis ab his, quibus id negocij demandatum erat, omnis nempe conatus sine scalis uanus omnino futurus uidebatur, conspecto puellarum choro, et iam lucem appetebat, consilium oppidi inuadendi omittunt: atq; ad rapinam uigilium se conuertunt. Quare animadue

Petrus kegleuius ubi animaduertit hostes in insidijs latere, cum equibus ex oppido sub nocte mittit, ut occulti a tergo Turcis erumpant, et cum signo dato impetum in illos faciant.

Turcæ cum speculo ante oppidum puellarum choro, qui & Persis iuuenum dicendus est: rex grata ex urbe egressus erat, ad rapinam uirginum se conuertunt.

ja Reglenius cum reliquis equitibus ex oppido pro-
uolat: mulieribusq; receptis, ac post equites ita
locatis, ut per se toto urbem repetere possent, in
Turcas impetum facit, dato signo illis, qui trans
montem conditi erant, ut a tergo hostes adori-
rentur. Itaque Turca aduersum omnes, uix
nuntio cladis relicto, casi, aut capti. Eodem fere
tempore Samandriani Turca a quibusdam fal-
sis Christianis certiores facti, magnam uim
pecoris haud procul Istri ripis vagari: eiusq;
dimicationem excipi, atq; abduci posse. Turca
igitur delecti omnes traiecto Danubio, dum
praedam persequuntur, in praesidium Taurunen
inciduntur: quod sane adipsum defendendum
pecus a praefecto Taurum ultra Istrum inscien-
tibus Turcis missum erat: nempe praedatores
amnem transmittentes a Taurunensibus con-
specti fuerant. Itaq; rigenti cede ad naues
compulsi documentum dederunt, scelatrones
magis esse, quam bellatores, nec tam uirtute,
quam fraude, et furto miti. Mos est Turcarum
regum, simul ac regnum inire, contractis mi-
litum imperij uiribus, nouam aliquam ex-
peditionem suscipere, quo et suis uirtutem, atq;
animi magnitudinem probarent: et hostibus accolis,
ne quis ab his motus oriretur, metum iniicerent.
Itaq; Salomon Othomanus Turcarum rex,
quem pater Seljnes quom animaduertisset in

Petrus Reglinius in Turcas impetu facto, eos omnes propemodū cædidit.

Samandriani Turcæ prædatum ultra Danubiū profecti a præsidio Taurunensi in itinere profligantur.

luxum, ac libidines admodum pronum, nec mo-
re gentis suæ armorum, et egeitandi studio tene-
ri, ignauissimum Othomanorum fore iudica-
rat, ne a maioribus suis degenerasse uideretur,
initio regni armis sibi gloriam comparare sta-
tuit, eatus id inceptum non minus regno
suo utile, quam sibi ipsi amplum, ac gloriosum
fore. Igitur quom in Asiam exercitum tra-
jicere, Colchis, quos Georgistanos ætas nostra ap-
pellat, arma illaturus cogitaret, quippe Colchi,
quom sint tam Turcaicis, quam Sophenorum
finibus in Asia appositi, multo maiore studio
in Sophenos Turcarum hostes, quam in Tur-
cas inclinant, cædentes Othomanos superbe
nimium, simul et auare uictis imperitare,
cum Hungaris fœdus eisdem conditionibus
renouandum missa, ut supra dictum est, lega-
tione duxit, quibus pater Selymes pacem cum
illis fecerat. Ne Hungari interim Solymanis
absentiam in consilio habentes, aut aliquid Tur-
caici agri armis occuparent: aut in excursioni-
bus fines uexarent. Sed quom Hungari,
quibus procuratione regni propter ætatem regis
erant, legato contra eius gentium retento nul-
lum diquandiu responsum, utpote consilij ca-
piendi incerti, dedissent: neque enim pacem
cum Turca comporterè in animum indu-
cebant: quippe turpe arbitrabantur Christia-
nis esse cum Machometano fœdere iungi: neque

Solymany initio regni armis sibi gloriã comparare statuit.

In Asiam aduersus Colchos exercitum traijcere cogitat.

Solymanq; per legatum ab Vngaris, ijs cohercitis: quibus pater Selymes pacem cum illis fecerat: ne Vngari interim Solymanis absentiam in consilio habentes, aut aliquid Turcaici agri armis occuparent: aut in excursionibus fines uexarent.

Legatus Turcicus contra ius gentium retinetur.

rursus utrinq; Asiarum consey bellum cum eo ge-
rere audebaret, rege præsertim suo admodum pue-
ro, nec ullam fere inter suos auctoritatem obti-
nente, turca ira inflammatus, atq; insolentia
Hungarorum offensus, arma Asiæ destinata
in eos conuertere subito quodam impetu raptus
statuit, ratus, ut euenit, se omnia apud Hun-
garos imparata, armis suis, si accelerasset iter,
peruia, atq; exposita inuenturum. nam ab
excessu regis Mathiæ Huniadis Coruini ad
illam diem, qua Solomon fines Pannoniæ in-
uasit, per triginta fere annos res Hungarica
adeo defes, et imbellis fuit, ex ocij diuturnita-
te, ac belli desuetudine, ut in sola uitia, diui-
tias, et luxuriam creuerit. Ad hoc satis com-
pertum habebat, principes regni inter se dissi-
dere: nec regi, præterquam quod summa æra-
rij inopia laboraret, ob ætatem quicq; auc-
toritatis inter suos esse. et auxerat regis contem-
tum casus, et cædes duorum Hungariæ no-
bilium uirorum indigne a quodam Boemo
in uxia subito exorta inter emptorum. quor
cædem quom rex ulcisci deberet, ne Boemos,
gentem bellica uirtute illustrem, sibiq; dedi-
tissimam abs se alienaret, in ultam esse magna
Hungarorum consternatione passus est. ta-
men si humanissima, et tempori conuenient
oratione cædes auctorem sibi condonari a prin-
cipibus, qui illi per duellionem iudicatuer

Solymanno Hungarię iniuria irritatus, arma Asiæ destinata in Vngaros conuertit.

ob triginta annos Vngari imbelles diuturnitate pacis.

Dissidium principum Vngarię

Causa regij apud Hungaros contemptus.

erant, contenderit. Atq; iccirco sunt, qui credant, Hungaros a Turca Hungarica discordia haud figuro legatione in speciem pacis petenda mis, sa fraude actos, quo imparatos, ac de bello mi, hil suspicantes adoriretur. Igitur conuocatis amicis, quibuscum de maioribus rebus consultabat adeos de bello Hungaris inferendo refert. et quo populares ad bellum ineundum vehementius accenderet, mentitur, nulla regij decoris habita ratione, in uulgus spar, gi imperat, Hungaros sublato gentium iure legato suo aures, et nares praecidisse, nec uanitas tanto regi apud Turcas infamia fuit: sed pro, fuis; ita mores Machometanorum sese habent, prudentia assignata est. Caeterum quoniam ani, maduertebat animos quorundam amicorum, ac purpuratorum a bello Hungaris inferendo haud parum abhorrere: nec facile ad eam ex, peditionem Hungarici nominis metu impelli Lyzchi Mustapha suasu, qui et apud ipsum pru, dentia sua in magno erat honore; et Christia, nos inexplicabile odio persequebatur, huiusce, modi oratione ad bellum suscipiendum eos hor, tatus est. Si mihi uiri Turcae de imperio tan, tum proferendo decertandum esset, armisq; glo, ria gerenda, satis honestam causam belli aduersus Hungaros ineundi mihi esse existi, marem: quippe semper magnorum uirorum in numero habiti sunt, qui augendo armis

Solymanni cum suis amicis de bello Vngaris inferendo consilium.

Vanitas Solymany.

Solymanni oratio, qua suos ad bellum suscipiendum hortatus est.

Lib. XI.

imperio gloriam suam excoluerunt. Nunc uero quom sim insigni iniuria lacessitus, non modo iustam belli causam, sed etiam necessariam mihi obuenisse arbitror. nam quom legatio uerecundiam ubiq; sancta sit, eam Hungari temeritate, ac superbia spreto Othomanorum fastigio duplicitèr uiolarunt, et quod legationi non rite respondere, et quod legatum ipsum in carcerem coniecerint. Magno igitur animo Hungarorum iniurijs obuiam eundum est: dandaq; opera, ut qui priores lacesere ausi sunt, eos mihi uia sua præmeat. nam si facinoris huius oblitus fuerimus, uidebimur superbissima genti more ultionem omisisse. Atq; sicut gloriosius, ita et multo tutius est facere, quam habere metum: alioqui cæteri quoque Christiani, etiam primis aceola formidine nostra abusi incipient nos oppugnare: et bellum, quod ad hanc diem semper inferre consueuimus, in terram nostra accipiemus. Christianisq; qui nobis metu parent, occasionem dabimus, uti æque ac Hispanarum terrenium remiges, nacti libertatis opportunitatem abruptis uinculis arma in nos conuertant. Quare omissa Asia, tota hac belli mole in Hungaros ita uerum pendum censeo, ut famam quoq; nostri aduentus antecedamus: nesciosq;, ac incautos offendamus. Nec ulla magnopere Hungaris uerecundia obstricti sumus, eo quod bellum illis haud denuntiatum intulimus: utpote quod ipsi priores, sa-

Hungari legatum duplicitèr uiolarunt.

cum inter omneis gentes legati nomen uiolando,
nobis pacem ultro petentibus indixere. Itaq; quom
omnium iniuriarum causa ab insolentia, et ani-
mi elatione proficiscatur, pro certo habete deum
nihil magis, quam superbiam auersari, quod qui-
dem et casus principis Daemonis in primis declara-
uit: et Christi sententia testatur: quem nos di-
uino quidem spiritu conceptum, atq; e uirgine
natum, sed hominem tantum sapientissimum, de-
oq; aueptissimum fuisse, et demum iudicem
mortalium omnium futurum existimamus:
Christiani uero ita deo genitum, ut nunquam
incoeperit, putant: qui ait, qui se ipsum de-
prexerit, is a deo extolletur: qui uero per arro-
gantiam nimium sibi attribuerit, is ima de-
turbabitur, Maximum autem rei incipiendæ
momentum est, ut quod acturus sis, deo propitio
agas, Porro, quæ iuste incoeperis, ea secundum
uis, fasq; eueniura sunt. nunq; enim deus
iusta defuit uindicta. Quom igitur deo aui-
tore bellum incipiamus, qui dubitare deuen-
tu possimus? quom præsertim armis, equis, pe-
cunia, militum numero, ac robore omnes seu
Christianos reges superemus. Nec claritudo
nominis Hungarici ulli uestrum quicq;
terroris incutiat, una cum rege Mathia Hung-
niade, uirtus quoq; Hungarorum extincta
est: eodemq; sepulchro condita. nam ex quo
rex ille, ut de maioribus natu accepi, bellico,

Turcarū opinio de Christo.

Virtus Vngarorum, una cum rege Mathia extincta.

sessimus, exercitatusq; iam ab uiuenta finitimis circa omnium accolarum bellis natura concesit, Hungari ocio tantum, et luxui indulsere, omni fere cura militiæ, administrationisq; regni abiecta. Quo fit, ut ne iustus quidem exercitus noster, sed manus prædatoria fines Hungarici regni nostro imperio adiectos non modo impune contineret incursat: sed etiam ita iam deuastarit. ut pene cultoribus desertos reddiderit. Magna pars nobilitatis inferioris Dalmatiæ, quam Choruatiam appellant, fessa populationibus ædes suas, et castella colonis abactis uacua reliquit: permisitq; imperium nostrum sine ullo certamine usq; ad Valdanum amnem proferri. Transstrana uero Fariguum Hungaroq; regiones Dacis conterminæ crebris Turcarum incursionibus adeo euastatæ sunt, ut omnes agros Cibisco, et Marisso amnibus adiacentes uix casæ aliquot ac pastorum tuguria absolutidine uindicent. Nostrum uero contra regnum ab othomano captum, quia Turcas neq; uictus, neq; fortuna ad hanc diem defitiit, dum semper eodem industriæ tenore, nouas prouincias ad imperium adiungimus, in dies magis ac magis ingenti accessione augetur. quas cunq; enim terras armati adimus, eas con-

festim ditioni nostræ facimus: Qui sunt a Mysia
imperium nostri progenitores: iam totam mino
rem Asiam cum bona maioris Armeniæ parte
tenemus. nuper Syria et Aegyptus subactæ sunt.
Thraciam, Illyricum, Macedoniam, Græciam
possidemus. Si Hungari quoq; certamen tentaue
rint, eandem sibi, quam cæteræ gentes, quæ
cum Turcis pugnare ausæ sunt, polliceantur
fortunam, Sed nec magnifaciendos censeo regis
Hungari cognatos, et affines principes. nunq;
hi nulla fideli societate, atq; amicitia coire
poterunt. modo eos ambitio, modo inuidia, mo
do odium disiungit. Ad hæc nemo ni alteri
us gratiam pecuniam suam, sine qua nullam ex
peditionem persequi possumus, absumere, et mi
seriæ labores subire facile in animum in
ducit. nam quæ homines cara habent, his ut
ita dixerim, incubant, et in erogandæ pe
cuniæ, suæ quisq; rei potius quam amici ra
tionem ducit. Quom igitur neque Hun
garorum per se uires inceptis nostris moram
iniicere possint: neque illis auxilij exter
spes ulla sit, nullo repugnante uictoriam,
quam nemo Romanorum regum adhuc
diem consecutus est, domum de Hungaris
reportaturi sumus, modo cunctatio nostra
eorum ecordiam, ac negligentia non stimu
lauerit: torpore emq; quo iam trigesimum
annum marcescunt, excusserit. Postquam.

dicendi finem fecit, omnes censuere, magis, quia id cordi Solymanno esse animaduertebant, quam quia faciundum putarent, omissa interim Sclauonia exercitum ad fines Hungaricos mouendos admouendum, Tauruumq3, ac Sabatium oppida, in finibus Turcaici sita, oppugnandã affirmantes, sibi ex perfugis Moesis satis cognitum esse, his oppidis omnia deesse, quibus uim hostilem arcerent. ea nempe erat id temporis Hungarorum, qui regis ætatem regebant quam publice, tum priuatim auaritia, ut præterq3 quod a regio Quæstore præsidijs locorum omnia maligne præberentur, ipsi etiam præfecti haud parcam stipendij militum partem, nullo regiæ censuræ ob regis ætatem respectu, interuertent. et sunt sane pleriq3 Hungarorum ingenia, ut non nisi metu in officio contineantur, atq3 eo petulantia quosdam eorum prouectos fuisse satis constat, ut non dubitarent propalam prædicare, è republica esse regem inopia premi: nec debere eum armis et legionibus succinctum esse. si tyrannidem exercere nolit: nobilitatem uero diuitijs abundare, ut scilicet commodius militiæ onera, quom opus fuerit, subire et operam regijs præbere possit. Qua quidem re improbi homines regnum ciuibus florentissimum omnibus pene accolis contemnendum reddidere: quando quidem rex ægestate laborans, præterq3 quod sceleste, et dicto minime

Solymano fine dubio di farlo, exercitum omnes ad fines Vngariæ mouendos censuerunt: mouendum.

Vngaricæ ingenia metu in officio continentur.

Vngaros opinione, regem inopia premi debere: nobilitatem uero diuitijs abundare

audientes principes ad officium cogere negueat,
neque pacis, neque belli munia è regia dignitate
satis obire potest: sed dempta sibi regis auctoritate
omnia precario aeque ac priuatus agere cogitur.
Atq; hinc in regem ex egestate contemp-
tus: ex priuatorum uero opulentia, superbia,
animorum elatio, factiones ac discordiæ, rerum
pub: pestes maximæ, oriuntur. Itaq; contra
ac plerique Hungarorum opinantur, res se
habet. nam regem opulentia, maxime decet:
priuatos uero paupertas: qua sane magistra mi-
litaris præsertim disciplina semper stetit. Iam
Salomon de bello cum Hungaris mouendo cer-
tus erat, quom quidam ex amicis qui mi concilio
erant, conuersus in illum, non esse, inquit,
festinandum, temereue quicq; decernendum:
nec Hungarorum regem ob ætatem contemnen-
dum: quippe illi esse patruum Sigismundum
Polonorum regem, uirum bello, et multiuio,
cuius insignem; qui an fratris filium abse de-
stitutum esse passurus sit, acuratius consideran
dum. Itaq; prius, quam Hungaris arma
inferantur, Polonum ab auxilio illis ferendo,
ad sua potissimum tuenda auertendum:
detinendumq;, ne Hungaris possit succurrere
censeo. Quom omnes et nobilis rege in suam
adduxisset sententiam, magna ui auri ad Tha-
tarum Polonoq; accolam missa, eum ad fines
regni Polonici depastandos perpulit: Sigis-
mundumq;

Auctoris iudicium contra Vngarorum opinionem.

Solymannus magnam ui auri Tartaris misit, ut regni Polonici fines depasceret, hacq; ratione Polonoq; regem ab auxilio Vngaris ferendo deterret.

Sigismundum lib. XI propero bello dom occupatum
Hungaris coniungi prohibuit: tametsi Polonus
Thatarcos commisso prælio, nigenti cæde, a fini-
bus suis submouerit. Nec satis visum Turcis ad
diffeigendos Hungaros Polonum Thatarcis
armis in Polonia continere; sed etiam terrore
Hungarici nominis compulsi, Mechmetem Ba-
ÿdem Michallium ex regijs purpuratis du-
cem impigrum cum quadraginta millibus equi-
tum, quos Turcæ a prædandi studio Achan-
gias vocant, ultra Danubium miserunt, qui
fines ibi Hungaricos populando non sinerent
Transilvanos Pannonijs adiungi: nec ullam
his opem vide affererei. qui tamen traiecto Da-
nubio non ausus Transilvaniam ingredi
Hungariam: sæpius enim ibi profligatus fue-
rat; non modo nulla re memorabili gesta, sed
ne viso quidem hoste in Moesiam, unde vene-
rat, regressus est. Cæterum Turca ne ea parte,
qua fatus Danubium illabens Taurunimu-
ros præterfluit, nauibus quicq; ab Hunga-
ris in urbem importari posset, aliquot dece-
tas e Ponto per Istrum aduerso flumine ea-
dem nauigatione, qua quondam Argonau-
tæ, ut quidam scriptores tradidere, Aeetam
Colchorum regem fugientes eas regiones pe-
tierant, eo deduci imperauit. Quibus quam
magnam vim Lyrtenum, quas in proximis
regionibus fabricandas curauerat, adieisset

Tartari a Polonis cæsi.

Mechmetes Italijs cū 40 millib. equitum ultra Danubiū po: natum in Vngariā mittit, nulla re memorabili gesta in Mœsia: sua reuersus.

Solymannus aliquot naues i Ponto per Istrū aduerso flumine ex Taurunum urbē deduci iubet.

ripas Danubÿ diligenter custodiri, urbemq; ea
quoq; parte obsideri iussit. Interim lustrato ex
ercitu in agro Hadrianopolitano, magnis iti-
neribus per Thraciam Nessum in Dardanos: hinc
in Mœsiam contendit, inde ad Sauum amnem,
qua is Danubium influit, Moesosq; a Paronÿs
dirimit, ingentibus cum copijs Tauruunum, ac
Sabaptium oppida, ut dictum est oppugnaturus,
pene cursum, atque incredibile celeritate pecu-
nit, praemisso ultra Sauum Balyde Pachio eius
partis Dalmatiæ, quam Bosnam uocant, præ-
fecto; qui scilicet et exacto exploraret, an ulla
Hungarorum copiæ in Syrmium conuenis-
sent: simul et daret operam, ne quid inde sui-
sidÿ; commeatusue Tauruunum submitti pos-
set, mandatisq; adiecit, ne Syrmiensem regio-
nem ulla belli clade afficeret, sed rusticos cole-
agros, pecora pascere, et cæteris agrestibus operibus
incumbere amoto hostilimetu permitteret, ex-
istimans ea lenitate, ac clementia et sibi apud
Hungaros benevolentiam conciliatum iri
et agrestes in nobilitatem de integro concitari
posse. non enim eum fugiebat, inter agricul-
tes et nobiles magnas intercedere simultu-
tes, ex eo iam tempore, quo plebs in nobilitatem
Georgio Scythia duce, ut supra demonstratu
est, coniurarat. Hanc Turcæ calliditatem,
ac subdolam clementiam foemina eius regio-

Solymanus cum copijs maximis Tauruunum et Sabatū oppugnatu-rus in Vn-guriā per-uenit.

Balys Pachius ultra Sauum, in agrum Syrmien. præmitte-tur.

mis princeps Faxiorum soror haud minore astu
eluſit. nam quom audiſset Salomonem iuſsiſ-
ſe ſuis neguid hostile Pannonicis colonis infer-
rent, ſuspectam habens nouam, ac inusitatam
Turcæ lenitatem: plusq; in eo, ne posſit decipi,
quam in fide Turcaica reponens, missa ad Tur-
cam eum domi legatione, se, suaq; omnia illi
dedi simulauit, et quo simulatio occultior esset,
fugeq;, quam meditabatur, quamq; iam pre-
parauerat, suspitionem a se auerteret, hoc
sibi cauere a Turca legatis iuſsit, ut scilicet illi,
us permisu eos agros, uicosq;, ac oppida teneat
qua ipsa ante Turcarum ad illam regionem
aduentum possedisset: contentusq; esset Tur-
ca eodem uectigali, quod Hungaro cum regi
sui agri pendere consueuerant. Salomon Hanc
foeminæ deditionem adeo læto animo accepit,
ut dolum abesse credens, extemplo quicquid
illa postulauerat, regio Diplomate comproba-
uit. legatosq; ueste pretiosa, ac pecunia dona-
tos una cum suis legatis confestim ad illam
remisit, quo eiusdem præsentis dextra promissa,
ac fidem sancirent. Interea dum legati
ad Turcam proficiscuntur, indeq; redeunt,
Faxia onerati circiter uiginti carreis sup-
pellectile, ac pecunia, cateruisq;, qua haud ope-
rosa, grauiaue portatu erant, ea omnia

Faxia ma-
iora quo-
modo Turcæ
astu eluserit.

Balys
Sarbius
ultra Sa-
uum, in
agrum
Sirmien-
sem præmit-
tur.

ni intimum regnum deuehi iubet; ipsa exceptis
Turcæ oratoribus, atq; extemplo trucidatis, eode,
Faxia lega: tos Turcicos uiuidari iubet
quo res suas promiserat, cum liberis suis sese contu,
lit. atq; ita aut sua fraude Turcæ dolis obuiam
iuit: aut clementiam illius in crudelitatem
uertit. nam Turca hac, ut ferunt, iniuria ui,
tatus: et sunt Turcæ ob ingenitam simula,
tionem ad scelera ipsorum excusanda haud
ommino infacundi: nulli Christianorum, quos
Vindicta Turcarum ob fraudi: Faxiæ fe: mina
in potestate post hac, uel fide interposita, habuit,
pepercit. At Hungari ubi accepere Turcarum
regem cum ingenti exercitu fines Pannoniæ
iniasse, atq; ad Tauruni castra posuisse, quia
pacis modo incuriose id temporis agebant, tre,
pidare cœperunt, sanoregq; ac consternatione
impediti, nihil quod salubre esset, expediebant.
Tandem terror instans coegit eos ad consultan,
dum, quonam modo obuiam præsentibus peri,
culis iretur, itaq; peractis Christiano ritu di,
uinis rebus, regem armatum de more Hun,
garico equum ascendere, delectumq; militum
Vngari, ubi accipiat Solymannum ad Taurunum Castra posuisse Romam ad Pontif. Leoni orato: rem mittunt.
habere decernunt, misso prius Romam ad
Pontificem Leonem X. oratore, qui et pericu,
lum regni Hungarici indicaret, et pecunia
ad conducendum militem ab eo peteret.
quam plerig; è senatu Hungarico cæte,
ris prudentiores hanc legationem ualde

improbarunt: utpote qua ex dignitate Hungarici nominis haud quaq; esset. nam Hungaris inspecta re peculiis consilium magis, et charitas in communem patriam, regiaq; auctoritas, qua rex, qua in rem esset, inspecta, rei, quam aut pecunia, aut miles deerat. quippe regnum Hungaria ut reis, equis, armis, auro, atq; argento nulli Christiani orbis regno secundum, satis per se ad sui defensionem futurum tunc fuisset, priuatisq; opibus publica res egregie administrari potuisset, si regij imperij uerecundiam nobilitas habuisset: et pro se quisq; regi, ac patriæ tempus commodare in animum induxisset, recepturi mox quom pecunia in erario esset, quam communem salutem contulissent. Ferunt autem legatum Hungarum uerba in hunc modum apud pontificem fecisse. omnibus qui Christiano nomine censentur pater beatissime opem tuam implorantibus te adesse, et auxilium conferre decet. tu enim omnes Christianos æque ac parens liberos fouere; hisq; consulere debes: nec modo extera, ea, et fortunæ bona pro his erogare: sed etiam ut Christus ait, uitæ propriæ, si res poposcisset, non parcere. quandoquidem princeps es Christiana reipub: et pastor ouium; pro quibus ipse Christus cruci affixus sanguinem suum fudit

Legati Vng: gari ad pontif. oratio

tuq3 ecclesiæ res decoquit, quam immanis hos„
tis sibi adiungit. nulla tamen unq3 gens, ab„
sit uerbo iniuria, Hungaris dignior auxi„
lio sedis Apostolicæ extitit. quippe qui, ne foede„
re cum Christiani nominis hoste uiungeren„
tur, bellum grauissimum in terram suam
acceperè. et quia res improuisa accidit, fama
enim satis constans erat, Turcam in Asiam
cum copijs profecturum, Hungarorum ani„
mi ita consternati sunt, ut in maximum pe„
riculum hostili fraude sese coniectos putent.
quandoquidem nulla ferme re, qua uim hos„
tilem arcerent, se instructos esse animaduer„
tunt. Quare L. B. aequum censet Hun„
gari, uti se pecunia, qua exercitum hosti
obijciendum parent, iuues: ne quid interim
dum consilia eorum re subita torpent, reg„
num Christiana reipub: deditissimum, qui„
deq3 ad confundendam hostium ferociam ob
propinquitatem opportunum detrimenta
piat. Quo facto non modo Hungaros ad se
tutandum excitabis: sed etiam hosti in„
gentem inijcies metum: cogesq3 illum non
de christianis oppugnandis, sed de se ipso defen„
dendo cogitare. nempe tibi ille intellexerit,
rem Hungaricam tibi curæ esse, statim ani„
mo concidet, non enim illum fugit pontifi„
cem Ro: principem esse Christianæ reipub:
eamq3 sedi Apostolicæ esse apud Christianos auc„to

ritatem, ut iure imperij Christianos reges in communem hostem posit concitare. Porro nulli dubium est, Turcam nihil magis timere, quam Christianorum principum coitionem. Ille enim probe nouit, se non tam industria sua, quam Christianorum discordia imperium auxisse. Quod si senserit Turca, Hungaros a pontifice Ro: neglectos, a cæteris Christianis destitutos, multo maiorem audaciam, alacritatem, ac studium ad regnum Hungaricum oppugnandum assumet: euocatisq; Asiaticis grecoq; copijs totis imperij uiribus ad bellum Hungaricum incumbet. Inde Hungaris non separantibus quidem consilia sua à cæteris Christianis: sed aduersis rebus, et atroci negocio coactis, necessario è duobus alterutrum subeundum erit. aut enim aliquid de finibus suis hosti obuiam non eundo deperdent: aut foedus conditionibus ab hoste latis imbunt. Quod si; quam pestem Christus auertat, usu uenerit, non modo ad Hungariam subigendam hostibus propediem aditus patebit: sed etiam ad Italiam imperio Turcaico adiungendam gradus factus erit. nam Turca ita instituti sunt L. B. ut qui illis osculum obtulerit, eius nasum dentibus impetant. Nunc etiam Turca quicquid terrarum est inter Sauum amnem, et Hadriaticum mare, nullo repugnante, si ad id animum adiecerit, armis quatriduo occupa-

bit. quis enim illi cunctantibus inopia stipendij Hungaris obstabit? Quibus regionibus subactis, confestim arma Italiæ inferret, finitima quæ ditionis suæ faciendo, rerumq; serie tractus iungendo. nempe quom Arsia fluuius Illyricum ab agro Aquileiensi, et Veneto diuimat, continens imperium usq; ad Italiam inferiorem Dalmatia in potestatem redacta habebit. quot autem dierum iter ut omittam brevissimum è Macedonia, in Italiam traiectum, inde Roma sit, in qua urbe templum Deo suo erigere Salomonis pater vouerat, per te ipsum, aut adhibito aliquo regionum, ac locorum prudente, considerato, et quæ dico ex ore Senatus Hungarici, regisq; Lodouici missa existimato. qui quidem neq; numero, neq; robore, ac virtute militum a Turca superari posset, si prius mum ei auctoritas apud suos esset: quasi ne pueri necessario carent: quia ea, ut probe nosti, ex multis rebus magnifice, atq; egregie gestis, et singulari prudentia, cuius puerilis ætas haud quaq; capax est, comparatur: deinde stipendij copia suppeteret. nam Boemi, gens Martia, et regi Lodouico suo deditissima, ne pedem quidem domo efferre, nisi accepto stipendio possint. quibus sane conductis, Hungari quoq;, et Hungarica ditionis Dalmatæ, egregia equitum ala

ex templo in officio futuri sunt. Soli autem fere
nobiles apud Hungaros, Boemos, ac Dalmatas,
quibus Lodouicus Casimirus imperat, militiã
exercent. At contra Turcæ ex mancipijs, et pas-
toribus magna ex parte Illyricæ, ac Moesicæ
nationis milites fiunt. Vnde ut omittam Chris-
tiana reipub: regionum periculosam religio-
in maxime diminutionem, nec Romano pon-
tifici ullo pacto fercndam, ab his uinci, et in
seruitutem redigi conniuente summo ponti
fice, et sacro Romana ecclesiæ senatu non ma-
gis gloriosum Turcis, quam Christiana nobi-
litati turpe esse existimandum est. Postea
Hungarus perorauit, pontifex paucis ita Pontificis
respondit: Auxilio uos Hungari dignos cen- responsum.
semus: sed quia nulla in ærario pecunia est,
qua uobis hoc tempore opitulari possemus, nã
et nos exercitum alere cogimur: in cuius
stipendium non modo uim magnam eccle-
siastica pecuniæ, sed etiam in usu uo accepta
exhaustimus, uosmetipsi uobis nunc consulite.
Quom autem status Italiæ tranquillior
fuerit: Hispani, ac Galli, quod propediẽ
futurum est, inter se foedus inierint, cura
nobis res Hungarica erit. Porro idem
pontifex Romanus pontifex iusti exercitus auxi-
lia ære suo conducta, et Caroli augusti copijs
iungenda in circumpadanam Italiam

miserat, eo consilio, ut Galli, qui tunc Mediolanum tenebant, ex Italia ejicerentur, filiusq; Lodouici Mauri Sfortiæ in auitum regnum restitueretur. nam et Augustus eundem belli titulum prætendens æquum censebat pulso inde Gallo, Sfortiam Mediolanum reducere.

reprehendit auctor Rom. Pont.

Plane iam solemne est Romanis pontificibus bellum gerere: non autem, ut olim factitatum est, controuersias iure, ac iudicio disceptare. Cæterum quom legibus pontificijs prohibitum sit priuatis sacerdotibus militare, cur summis pontificibus uel iniusto bello certare liceat, ut aduersus Ferrarienſium ducem persummum etiam scelus factitatum est, non uideo, nisi forte pontificum fortuna in excelso sita extra hominum censuram est. atqui nulla opes malefacta ab infamia uindicare possunt. Quod autem pontificibus rem militarem attingere nefas sit, diuus Gregorius doctrina, simul et uitæ sanctimonia in paucis clarus testatur: qui ad Sabinianum Fadestinum Antistitem, Italia bello Longobardorum ardente scribens, ita ingult, nisi deum timerem, atq; a cæde hominum abhorrerem, non paterer Italiam à Longobardis uexari. Haud oblitus modestiæ, atque officij mei, pontificiaue maiestatis, cuius sane aucto-

ritate apud me

toritate apud me misit antiquius est; sed dolore amissi Taurini hæc de Ro: pontifice Liberius for-
san, quam par esset dixi. Ego enim ita opinor, rem
Christianam huius urbis amissione multo gra-
uiorem fecisse iacturam, quam qua olim facta
est, Constantinopoli euersa; propterea quod harum
altera urbs ante, quam ab hoste caperetur, à Ro-
mana iam societate per summum scelus ultro
defecerat: altera regi socio, et in Ro: Ecclesiā opti-
me animato, non sine Italiæ periculo, Hunga-
rorum maxime negligentia, et hostili fraude
adempta est. Ludouicus interim misso cum
parua manu: iustus enim exercitus inopia
stipendij, et terrore omnia complente subito con-
trahi nequiuit, ad Drauum amnem Stepha-
no Batore iuniore Naderespano (hic, ut
supra demonstrauimus, summus est post regem
apud Hungaros magistratus) qui regiones Sye-
mienſi agro adiectas tuebatur. ipse cum paucis
equitibus, qui præsto erant, Danubium, quo is
Budam, Pesthum, interfecat, trauecit: edixit
ut omnes nobiles pro facultatibus
armis, et equis, ac clientibus instructi Baciā
adse conuenirent. sane ad X. millia nobili-
um uirorum, quibus equis merere moseſt, in reg-
no Hungariæ id temporis censebantur. inde-
ta acies si rectorem idoneum habuisset, et amor
publicæ rei, curaq; concordiæ omnibus eadem
fuisset. Est autem Bacensis ciuitas ultra Da-
nubium in Sarigum, Daciaq; confinibus fere

Ludouicus Rex præmit. ut Stephanū Batorij iuniorem, pu-
latinū, ad Drauū amnē cum equitibus agri Syrmiensis caueret.

Ludouicus Baciā cū exercitu profectus, promulgato edicto, ut omnes nobilis Baciā ad se cōmearēt.

Baciensis ciuitas.

sita, Sothinensem agrum Syrmiensi regioni af-
finem spectans, adeo uberis soli, ut omni copia re-
rum uelnigentem exercitum alere possit. Ca-
terum, utfit, ubi imperanti deest auctoritas,
ad edictum pauci admodum conuenere. qui-
dam enim diutino ocio desides militiam de-
trectabant; alijs pecunia ad equos, et arma pa-
randa deerat. nonnulli, et ij haud tenuis fortu-
nae uiri auaritia depranati, ut sumptibus in
expeditionem faciendis parcerent, paucis in spe-
ciem militibus ad regem missis, ne dicto non
audientes uiderentur, et ob id proditionis no-
tati aliquando poenas luerent, domi latita-
runt. Itaq; rex a suis pene desertus, ne omni-
no Taurinum in defensum relinqueretur,
obsessisq; animus perinde ac a rege destitutis con-
ciderat, repertis quibusdam Turcaica lingua
peritis, eos Turcaica item ueste indutos iubet,
si forte custodias hostium fallere possent, cum
naui onusta puluere accensibili per Danubi-
um noctu in urbem irrumperet. Quod con-
silium per se quidem obsessis salutare futu-
rum fuisset, si regi silentio potuisset, uerum
ad hostes delatum urbem procul dubio prodi-
dit. Turca enim re per quendam transfu-
gam Moesum enuntiata, interiorem custo-
diam adhibentes nauim ceperunt: obtun-
catisq; nectoribus puluere eo potiti sunt: per-
tinaciusq; inde obsidione perstiterunt,

Regia auctoritate uocati ui-
gintia, ad edictum pauci conueniunt.

Lodouicus nauim puluere onustam Taurinum mittit.

Nauis a Turcis in-
tercipitur.

coniuentes deese obsessis, quibus muros tuerentur.
Et sane nihil magis Hungaris spem Taurini de-
fendendi abstulit, Turcis oppugnandi auauit,
quam huiusmodi pulueris inopia: utpote sine
quo maiora tormenta nulli usui obsessis fuere.
Caterum Salomon contemplatus Taurum oppi-
dum, moeniaq; haud quaq; prompta op-
pugnanti cernens, adhibito amicorum consi-
lio aliquandiu deliberauit, in intimum ne
Hungarorum regnum cum copijs penetraret,
hostesq; ab exercitu imparatos persequeretur,
ratus omnes Hungariæ urbes in ditionem suam
facile cessuras, si Hungaros commisso prælio
profligasset: an uero omisso tam audaci, et
periculoso consilio, Taurinum, licet locinatu-
ra, et operibus, ut dictum est, munitissimū,
obsidione premeret: nec Hungaros, quos ti-
meri a suis uidebat, per inuia plerag;, et diffi-
cilia transitu loca cedentes insequeretur. Tan-
dem tutiora suadentibus accedens, ne hosti
missa, et ignota Turcis terra pugnandi, et rei
bene gerendæ occasio daretur, cæteris rebus Consilium Turcarum oppugnandi Tauriny et Sabarij.
prætermissis oppugnationem Sabacij, et Tau-
rini aggredi, amicis præsertim idem sentien-
tibus regi placuit, haud quidem desperanti
celerem Moesorum, qui urbes eas incolebant,
deditionem, quorum quia illos diutinam obsidio-
nem, utpote cum familijs, et pecoribus inclu-
sos, negaq; passuros arbitrabatur: tum quia ce-
debat Moesos, eo quod ritu religionis cum Hun-

garis, qui in præsidio erant, discreparent, malle
in Turcaicam concedere ditionem, quam his sub-
esse, qui Pontifici Ro: æque ac principi Christia-
næ eccleſiæ parent: nempe alteri alteros, fue-
mentis insania, siue nescio qua dei in Christia-
num nomen vera numero impiorum ac scele-
ratorum habent: Schismaticosq; et sacrisa-
cendos putant: quanq; utraq; eccleſia, modo
absit verborum pernicioſa contentio, idem de
deo sentiat, ceremonijs tantum, non autem re-
ligione altera ab altera dissezens. quis enim ne-
get, Græcam eccleſiam æque ac Romanam ui-
ros deo acceptiſsimos, et inter diuos a sanctis
patribus relatos fuiſse? quorum quidem na-
tales dies Romani nequaq; celebrarent, si Græci
religione a Romanis dissentirent. Stesso igitur
duce Achimathe, qui Europæis copijs præerat,
Achimates ad oppugnandum Sabacium missus. it Sabacium aggredereture, non defuit for-
tuna in coepto: tametsi haud parvum mili-
tum numerum in urbis oppugnatione amise-
rit. nam Hungari, qui in præsidio oppidi erant,
ubi uiderunt Turcas ad mœnia subiisse, admo-
to igni uarijs tormentis multos Turcarum, et
præcipuum quenq; interfecere. et quom pau-
ci admodum, sed delecti omnes in præsidio essent,
sexaginta enim duntaxat erant: pulueris fa-
cilitas, quo tormenta ad pilas emittendas in-
structi solent, in primis deesset, turpemq; fugæ
pudor dissuaderet: nempe facile sano Lyncei,

bus traiecto miscio hoste, nec ulla obsistente fuga
sibi consulere poterant: maluerunt decus mor-
tis complecti, fortiumq; uirorum more cadere
quam per infamiam uitæ dulcedine præsidio
decedere, urbe fidei suæ commissa prodita. Fra-
quom Turcæ magna munitionum parte
tormentis deiecta, de integro oppidum aggres-
si essent, Hungari ni ruinis murorum hosti
occurrentes adeo acriter desperata salute
prælium inierunt, ut ad unum omnes
adversis vulneribus conciderent, septingen-
tis fere Turcarum capis. quam suorum
stragem capto Sabacio, Hungarorum-
que Solymanny capud Sabacium, non sine suorum strage.
uidentium uultus in hostem uersos quem
Salomon conspexisset, dicitur et suorum nec-
est enim uir satis manueti ingenij, ingemu-
isse: et hostium congressum adeo exhorruisse,
ut omnium sit opinio, si tria millia Hunga-
rorum armatum ulteriore ripa Saui sese tan-
tum modo ostendissent, haud quaquam eo exer-
citum traiecturum fuisse. Urbem hanc XL.
circiter millibus passuum a Tauruno distan-
tem Mechmetes Salomonis proauus in Mœ- Sabacium Mechmedes
sio Turcaici imperij agro, Syrmiensibus ze- Turcarum Imp. extru-
giniis commodius ui curandis ad ripam xerat.
Saui construxerat. Septennio post Mathias
Huniades Coruinus, credens cervicibus
Hungarorum impositam, magno suorum
multum detrimento de Turcis ui ceperat.

tandem sexto et. xl. anno Turca receperunt.
Turca Sabaccio in potestatem redacto, satisq; explorato, nullum Hungarorum exercitū in proximis esse regionibus, Sauum pontem confestim iunxit, copias in Syrmiensem agrū transportaturus, atq; e regione Tauruni cas-tris positis collocaturus, quo pluribus e parti-bus oppugnationem intentando et maiore oppidanis metum incuteret, et Hungaros à ferendo ea parte obsessis auxilio deterreret. Tarcum eo ipse ut tempestatis delecto, atq; amnis rapiditate, ni Danubium ablato, ali-um pontem facere paulum supra Tauru-num oppidum instituit. quanq; ea res apud quosdam Turcarum in religionem uersa est, qui metu, utsit, interprete censebant, nec pontem reficiendum, nec regem, exerci-tumue in Syrmium transuehendum, quip-pe in multorum animis nondum obliter-ata memoria erat bellorum, quae Hungari tum duce Ioano Hunyniade; tum Mathia rege eius filio cum Turcis gesserant. Sed quum Solomon per explorators, ut demonstratum est, satis comperisset, Hungaros haudquaq; eum exercitum contraxisse, qui suis copijs op-pugnari posset. pontem spreta nuper religione extemplo reficiendum imperauit, tanta sane cupi-ditas eum Taurunū potiundi tenebat: quo

Solymanus Sauum pontē iunxit, per quem copias suas in Syrmiū transportaturus.

pons ut tum: restans deijcitur

Solymannus pontē refici curauit.

scilicet circa et agros Pannonicos tutius mieu-
sarent, et fines suos ab Hungaris facilius tue-
rentur. Trag lyntres, quarum iuim magnam
et ex proximis sua ditionis regionibus adducto
iusserat; et ad uicinalem usum abincolis pa-
tarum ibi inuenerat, per latitudinem flu-
uij, qua trecentos passus non excedebat, inter,
uallo duodecim pedum inter se iunctas dij-
posuit: trabibusq de naui in nauim tra-
iectis, eas clauis ferreis pollicis crassitudine
confixas reuinxit: atq ubi aduersus uim flu-
minis satis firmauit, asseribus ualidis tabo-
reis iniectis superinstrauit: quorum capitibus
utrag ex parte alijs trabibus compressis, ea fir-
mitudine opus effecit, ut non modo equites com-
meantes, sed et curreus tormentis aneis onus-
tos pons sustineret: quem praterea firmis ca-
tenis ad utranq fluminis ripam ita fabre
alligauit, ut si forte amnis imbribus intumes-
cens ripas excessisset, pontem neguaq rescinde-
ret: sed una cum subiectis nauibus citra noxa
attolleret. Opere effecto maiorem partem exer-
citus traduxit: atq agmine celeriter acto ad
Sumonium, qua ea urbs haud procul a Sauo
in ripa Danubij sita Taurunum oppidum
prospectat, castris positis consedit, dato negocio
ducibus, quos eis Sauum reliquerat, uti
Taurunum pluribus ex partibus tormen-

Sumonium opp.

Taurunum oppugnatur

tis peterent. Interea Balydi, quem diximus
in Syrmium præmissum, progresso circiter xl.
millia passuum in ulteriorem Pannoniæ regio-
nem Stephanus Bathor Kadetesparus occur-
rit, vastantemq; Syrmiensem agrum ado-
tus, cui prælio fudit, maiore turcarum pa-
rte quam cæde. quippe Turcæ credentes haud
parcas esse Hungarorum cum maxime dig-
nitatis viro copias, vix tentato certamine
fugæ se mandarunt. Itaq; Balys compe-
ta hostium paucitate, auctis copijs, iterum
ad deuastandum hosticum agrum profec-
tus, quum hostem non inuenisset, ad vicos,
et oppida, quæ turcarum metu cultores in
intimum regnum refugientes deseruerant,
delenda: et ita Salomon, ut fœminæ, de qua
supra diximus, fraudem ulciscereture, facien-
dum mandarat, animum dixit. Igitur
copenicum, Demetrias, Baricium, Pergua-
sium, Carlouium, Slancamenium, Petrova-
radinum, egestis prius rebus, quas incolæ,
quo expeditiores aufugerent, reliquerant,
igni iniecto ultionis prætextu, ut via potius
quam crudelitas auaritiæ coniuncta esse
uideretur, succensa, solog; æquata, eò maio-
re Salomonis dedecore, quia Turcæ, ubi rex
cum exercitu adest, prædari, aut quenq;
præter armatum hostem ac repugnante

Stephanus Bathori Palatinus, Balydem Syrmium usq; ad Sauum fluuium prælio fudit.

Balys auctis copijs demum in hostium agrum, quæ vicos, oppida et vicos delenturus profectus est.

uiolare nefas putant. et ne Turca inde abeun-
te Hungari ea oppida facile restituerent, ma-
teria, qua ab igne illasa superfuerat, partim
in Saxum, partim in Danubium, qua hi
annes altissimi fluunt, excommodo exci-
dentium demersa. Quo quidem facto Tur-
catestatus est animi imbecillitatem: quippe
qui maluit ea loca hosti uasta relinquere, q3
non sine continua dimicatione tueri, ratus,
uterat, Hungaros non pascuos Syrmium la-
tissimis fluminibus ab agro Turcico seclusum
perpetuis hostium stationibus premi. Praclusa
rant portas Sumoniensibus hosti aduenienti fi-
dutia maxime equitum, quos eo è proximis lo-
cis eadem fortuna contraxerat. Itaq; Turca
quos me cede, et militum detrimento urbe
potiretur, misit, qui Summoniensibus ad uolun-
tariam traderetur deditionem: admonerets
ne pertinacia sua perditum irent patriam,
liberos, coniuges, trucidandosq; sese praberent.
unde ipsorum magis, quam Salomonis inter-
esse, capta, an tradita eorum urbs foret. qui-
bus enim uiribus ipsi a rege suo destituti re-
pugnaturi sint tantis hostium copijs? Sigitur
oppidum, et se se tradidissent, liberos eos in li-
bera patria ætatem acturos. Sin. malint in
demigrare, nicolumes cum rebus suis abituros.
Hac ubi iure iurando à Turca confirmata
Summonienses audiuere, confestim animos

Turcæ Sumo-
niensis per-
suadent ad
uoluntariæ
deditionem
hortantur.

labare ceperunt: moxq; defendenda urbis, utpote
expugnatu facilis, consilio abiecto sese dediderunt.
Et Turca causatus eam deditionem haud uolun-
tariam fuisse: sed potius necessitate factam, spre-
ta uitus uiuendi religione, omnes puberes in-
fecit, cateros uero uenundatos seruos esse emen-
dum iussit. Tam Turcarum perfidiam pro
documento habendam uelim, ne ung de cetero
Machometanae fidei credant sese christiani:
sed malint pugnando cadere, quam traditis
per molitiem animi periuro, ac crudelissimo
hosti armis, pecudum more aut trucidari, aut
uenire, perpetuoq; ac miserime addici serui-
tuti. Sed non adeo omnes, qui Sumonij ob-
sessi fuerant, uigor animi destituerat, quin
ex his quidam uirum sese dignum Turca-
rico nomine ostenderet. cuius quidem non
indignum uidetur, et locus admonet, me-
morabile facinus attingere. Hic quom ui-
disset, ingentes hostium copias oppido cir-
cumfusas, nec ullo modo his resisti posse: atq;
iam metu omnibus consternatis de deditione
urbis cum Turca agi; nihilq; reliqui circum-
sesso a tanta hostium multitudine praeter
honestam mortem esse, auersatus eam dedi-
tionem, quam sane aut mors carnificis ar-
bitrio subeunda, aut ipsa morte miserior
seruitus maneret: non enim Turcam pro-

Sumonium sus Turcis si se dedi derunt cum fisi pronissij iuri iurando a Turcis confirmatis

Turcarum perfidia.

missa præstaturum, ut euenit arbitrabatur: sta-
tuit mortem oppetere, neri cuiusq; Machome-
tani potestatem uiuus ueniret. Itaq; sumptis
armis, equoq; conscenso porta erupit: atq; in con-
fertos hostes præsenti animo se immisit, capi-
guibus dam hostium qui sese ei obtulerant,
pugnans magna omnium admiratione ce-
cidit. Cuius animi altitudinem, modo Bos-
tianum hominem deceat, malle ad mortem
et certam perniciem ruere, quam in seruitu-
tem incidere, si cæteri Hungari imitarii in
animum induxissent, Sauum amnem tur-
ce haudquaq; traiecturi fuissent. Cæterum
quoniam tauri unum ab omnibus partibus
præterq; ab ea, quam Sauus præterfluit, et loci
natura, et operibus à rege Mathia Coruino
egregie munitum erat, omnes Turcarum
in deijciendo muro conatus adeo uanie-
debant, ut regem desperatio urbis expugnan-
da inceseret: iamq; de soluenda obsidione, ac
discessu coeperat cogitare, quom duo trans-
fugæ Aloesi ex eo genere homines, quos nostri
Schismaticos uocant, ad eum accessere, edocue-
runtq;, ne quicq; tempus urbe oppugnanda
cæsi, nisi mœnia Sauo apposita derecta fuerint.
qua quidem ubi primum tormentis percuti
coperint, confestim collapsura affirmarunt:
quandoquidem ea muri structura, utpote
amne tuta, nihil firmitudinis haberet.

Duo transfugæ Aloysii Solymanno de soluenda obsidione cogitanti, persuadent.

Verbis transfugarum fides habita, nec uana
affecere uisi. itaq; extemplo tormenta ad in-
sulam qua Sauo in Danubium elabenti
obiecta est, transuecta, atq; ad eam partem
urbis, quam transfuga concutiendam mi-
cauerat, conuersa. Igitur murus crebris ict-
bus petitus breui urbem inde nudauit, nemi-
ne contra ex oppido tormentis capideas pilas
ad insulam, Turcarum conatibus impedien-
dis, emittente: eo quod nullum tale tormen-
tum oppidani habebant, quo obuiam hosti,
cui tormenti iretur. nempe Joannes Sepusi-
ensium princeps, Transyluanus praefectus, om-
nia fere maiora aenea tormenta ad Chaua-
cam oppugnandam, ut supra demonstratum est,
Tauruno exportarat: atq; a Turcis inde repul-
sus, dum inconsulte fugit, hostibus reliquerat:
nec loco amisso eum alia Hungarorum
principum negligentia restituta erant. At
oppidani, qui omnes Moesi erant, non modo pro
nudata moenibus patria corpora sua non oppo-
nere, sed ne ligneas munitiones, incertum per-
fidia, an metu, et consternatione animorum
stupentes commiscri. Itaq; priusquam Tur-
cae admouerent copias, quia muros demoliti
erant, Moesi igni urbi iniecto sese in arcem rece-
perunt: patriamq; aut nimis celeri desperatio-
ne; aut proditione hostibus, ne expectato

Moesi igni urbi iniecto, in arcem se recipiunt.

quidem eorum aggressu, concessere, nihilo magis arci, quam oppido fuerant, feliciores fuere. Duces Turcarum, ubi conspexerunt suos in oppidum transgressos, eos potitos esse, et ipsi cum magna exercitus parte, urbem porta in orientem versa ingressi sunt, non sine militum suorum detrimento. nam Hungari Turcas ea parte irrumpentes plumbeis pilulis ex aeneis tormentis emissis, quae ad eam portam ex arce facile adigi poterant, petentes multos hostium interfecere. Itaq; Turcae tribus aeneis muralibus tormentis eo adductis, totidem locis arcem quatere coeperunt, quo praesidium necessario distineret. utq; a tribus partibus eodem tempore arx munitionibus protectis oppugnari coepta esset, Hungari suorum paucitate tot simul locis haudquaq; posse non nudata aliqua statione occurrere: atq; ita distracti sine mutuo inter se auxilio ad omnia tuenda, obeundaq; non sufficientes, hostium multitudine obruerentur, nec satis putarent Turcae arcem tribus ex partibus oppugnare: verum a quadam turri quoq;, quam vulgo Campanariam appellant, arcis propugnatores infestis telis vim urgere coeperunt, ut a propugnaculis fere submoverent. namq; oppidani ex urbe in arcem confugissent,

sacerdotes quoq; cæsij, qui diuæ virginis ibi templum, cœnobiumq; templo appositum in colluerant, eodem sese contulerunt, illa turri, quæ omnibus ferè sacris ædibus a Christianis adjici solet, integra atq; intacta, repentina, ac præproperæ fuga relicta. cuius sane turris summitatem quoniam arcis altitudini propè æqualem additis ligneis munitionibus turrita fecissent, ac minoribus tormentis instruxissent, ne consistere quidem in muris, ut dictum est, præsidiarios sinebant milites. multis enim inde ferreis pilulis è tormentis excussis, aut interficiebant, aut grauiter mulctabant. itemque contra Lungarei nullum ne in urbe; ut dictum est, ne dum in arce tormentum habebant, quo turrim illam demoliri possent, hostemue inde submouere; præter aliquot pilularias, Sclopetos vulgo vocant; a quibus micidentibus telis tecta obiectis ligneis munitionibus facile tegebantur. Præfuerat urbi Blactius quidam Moeso Lungarus: qui, quia præfecti Tauruinenses abierant adiuncto sibi Iano Bothio arcis præfecto regimen omnium rerum sibi vendicarat. quippe præfectorum alter quippe alter ab alia sponte, metu obsidionis extra oppidum perspecie quarendam rerum, quæ in urbem impor-

Blactius Moeso, præfectus Tauruinensis.

randa erant, parandarum, subsederat in proxi-
ma regionis latebris, ex tuto euentum rei ex-
pectaturus: aut repentino, et insperato Turca-
rum aduentu ab urbe intercluſus erat: alter
paulo ante coeptam obſidionem mortem obie-
rat: itaq; Blactius administratione omnium
rerum sibi, ut dictum est, assumpta, per quin-
quaginta fere dies tot asperrimi belli malis
circumuentus arcem egregie tutatus est, quo
quidem igenti tantummodo milites secum
in praesidio essent: nempe uigies hostem acerri- uigesies
me dimicantem a muris repulit, non sine Turcas a
magna Turcarum pernicie. nam ubi Turcae muris tan-
muros, qua sui derecti erant, sublato ingenti rumultu b.
clamore, addito etiam ad maiorem terro- repulit.
rem incutiendum tympanorum, actuba-
rum strepitu aggressi essent, Hungari in-
sulsa re territi, sine ullo tumultu hosti-
bus occurrentes, praelium ineunt. Alij igne
scandulis, quibus arcis aedificia tecta erant,
iniectum restinguebant. nam Turcae nihil
omittentes, quod obsessos aut affligeret, aut
a praelio auerteret, pilas igneas oui gallinae
rei forma, et magnitudine, accensibilima,
teda refertas, atq; spiculis sagittarum ad-
iunctas in arcem iaciebant; quae motu ipso
accensa, ubi in tectis adhaesissent, scandula
celeriter ignem comprehendebant, atq;

mendium uagabatur. alij pilulazijs eos in-
cessebant: alij truncos nigentium arborum
ferreis confixos clauis peruoluebant ex arce:
qui ubi in hostem muros subeuntem incidissent.
magnam stragem necessario edebant. quibus
quidem in prelijs labius per biduum die no-
ctuq; continenter, diuersis etiam locis pugna-
tum est, quom hostes copijs in multas partes
diuisis, uicissim prelio succederent, ducibus
eorum pro saucijs, et fessis, abundante multi-
tudine, integros, ac recentes in pugnam sub-
mittentibus. et quom omnes Turcarum co-
natus eo magis frustra essent, quia Salomon
equites, et honestioris fortunæ uiros ab oppug-
natione arcebat, eo consilio, ut, si cum rege
Hungaro collatis signis esset decertandum;
excedebat enim Hungarum suis auxilio uen-
turum; quod roboris erat in eius exercitu
nulla ex parte imminutum hosti oppone-
ret: multiq; Turcarum in oppugnatione
uarijs hostium telis percussi caderent, appa-
reretq; Hungarorum pertinaciam haud
quaq; subactum iri, Gallus quidam, qui
ad extremum perditus homo abiecta reli-
gione Christiana ad Machometanos defe-
cerat eorum animos infregit; atq; ad urbem
tradendam compulit. Hic sane in exer-

Cur Solymanus equites honestioris fortunæ ab oppugnatione arcebat.

Lib. xi

citu Turcaico modico ære equo merebat, nempe Turca Illyricos, Thracos, ac Macedonas obrobustiuium, corporumq; speciem sibi libenter adiungunt, militiamq; exercere cogunt: cæteras uero nationes militiæ haudquaq; idoneas censentes contemptui habent. Itaq; Gallus spectatorum illectus, duces copiarum adit, suadetq; ut uiribus artem expugnandarum urbium adjicerent, asserens, rem militarem non minus consilio, quam ui corporis procedere. Itaq; cuniculum subterra agendum, et puluere factitio arcem dejiciendam edocet. Duces collaudato Gallo, promissisq;, si exitus consilium ~~rem~~ probasset, onerato, ium magnam fossarum, et præsto erant, contahent: nam haud procul inde argentaria sunt: atq; intra paucos dies cuniculum egere, aut nullo Hungarorum nigruentis periculi sensu: aut quia ferramentorum inopia Turcis aliis terram molientibus obuiam ire nequiuerunt, fossamq; apertam è regione hostilis operis ducere, quo ignis accensi pulueris in liberum cœlum effusa euanesceret extra ullam murorum concussionem. Quo ubi pulueris accensibilis conjectus, atq; incensus est, pars haud sane magna muri subquo cuniculus actus erat, concussa olim in

Gallus perditus Turcas docet cuniculo adlo arcem dejiciendã docet.

genti fragore, ac strepitu procidit. Moesos qui
antea nunq̃ cum hoste, exceptis quibusdam
proditoribus, sermonem contulerant, nedũ
illam factionem auribus admiserant, cap
eo muri adeo nigens terror incessit, ut de-
denda arce inscijs primo Hungaris colloqũ
cum hoste per literas fagitta alligatas, atq̃ ad
stationes Turcarum abiectas vltro obtulerint.
quanq̃ ruina illa aditum in arcem haud
quaq̃ patefecerat: sed potius difficiliorem
hosti oppugnationem reddiderat, ruinis
praecipiti loco pedum vestigia haud recipi-
entibus. collis enim ex planitie editus, in
quo arx sita est, 2. excitet pedes in altitu-
dinem ab infimis radicibus undiq̃ abscis-
sus exigitur, difficili propter praecipitem ac-
cliuitatem aditu. Itaq̃ Moesi incursan-
do agro hostili, et latrocinijs tantum as-
sueti, non autem vllis iustae militiae acti-
bus eruditi; ob idque obsidionis impatien-
tes: ratiq̃ insuper metu interprete se se una
cum liberis, ac conjugibus in hostium po-
testate mox futuros: omniaq̃ in digna
atq̃ acerba passuros, de deditione etiam cum
Blactio et Fano agere coeperunt, modo
precibus, modo minis homines fatigando
suadendoq̃, ut quia et omnium rerum

mopia idm urgeret, et de regia ope spes in cita
esset, mallent uictoris gratiam, arcem tra-
dendo uiue, quam ab hoste una cum omni-
bus foede trucidari. tandem, quia Hunga-
ri etiam inuiti ad arcem tradendam cogi
poterant, numero enim eos Moesi longe su-
perabant; ne deditionis mora Solymo miram
in se accenderent, uti Moesi consueuerant dedi-
tionem faciunt pactis, ut se, praesidium, tur-
ca cum omnibus rebus suis abire patere-
tur, Moesis eadem conditione Taurum
habitare liceret, qua ante bellum habitarant.
Caeterum arce tradita fides deditis Turcai
ca religione seruata est. nam Turcani,
tilo magis Moesos credens fideles sibi futu-
ros, quam Hungaris fuerant, una cum
familijs urbe excedere, Constantinopolim
dem grate magno omnium moerore eius,
sit. qui quidem sedes patrias praeter spem
relinquentes ipsos, nulli tamen miserabi-
les, uehementer accusarunt, commissi
sceleris sera atque inutili poenitentia: quan-
do quidem pernicioſum consilium negue re-
uocari, neq; in integrum restitui posset.
Tradunt qui huic spectaculo interfuere,
quom Moesi ablatis secum etiam sanctorum
hominum reliquijs urbe excederent, quos,

Moesi deditionem faciunt Taurumensis arcis, inuitis Vngaris

dam Curcarum per ludibrium dixisse, Christi-
nos fato quog functos Machometanis sa-
cris iam initiatum iri. Sane erat id temporis
Taurum foemina cuiusdam corpus lignea
arca conditum, Mosi, Illyricig diuam
Peticam appellant, quod quidem corpus Mo-
nachi Graci tutus Cnam etipsi Taurum cor-
nobium à Mosis olim regibus constitutum
seorsum à Cæsis sacerdotibus tenuerant Cur-
carum permissu in curcum impositum Con-
stantinopolim auexerunt. quang sunt, qui
affirment, diuam Peticam iussu Salomonis
inde exportatam, quo illius quog foeminæ
religiosis Constantinopolim translatis regni
sui sedem religione augeret. quippe Macho-
metani Christianos, qui anteg Machome-
tus Arabs exitiabilem sectam instituerat,
uita sanctitate clari fuerunt, ualde uene-
rantur: et amicos dei appellant, existimantes
Christi leges humanum genus tenuisse quo
ad Machometus non tam eas abrogaret, q
suas conderet. nam ubig Christum honori-
fice appellat, et uerum dei legatum ad ho-
mines missum fatetur, sibi ipsi per impru-
dentiam repugnans: quando quidem eu
maxime probat, cuius instituta quasi
abhominie inuenta, gloriæ cupiditate

Diua Petica à Mosis Constantinopolim aucta est.

depraua|tus latenter antiquare conatur: nem|pe, quem probabat, sibi constare uoluit segui debuerat. Ita Moesi inconsulto metu segq; pa|tiamq; perditum iuere. Hungari uero ab equite inhabeütes immisse interfecti. quanq; sunt, qui aserant, omnes praeter Blactium, Ja|numq; Bothuium, qui capita rerum impe|sidio fuerant, cum fide in Pannoniam re|missos. Ferunt autem Turcae regis sui tum degenerem metum, tum perfidiam disi|mulantes Blactium, Fanumq; cum colle|ga suo ab inuito prope Salomone obuer|borum licentiam, quae uino imputari de|buerat, necatos. Nam quom a quibusdam regijs purpuratis ad coenam essent inui|tati, uinoq; largiore usi essent, atq; inter ce|nandum de Hungarorum, ac Turcarum uirtute sermo esset ortus, Turcaq; ex compo|sito sermonem ad contemptum Hungaro|rum traherent, Blactius fortuna, in qua erat, parum memor, arcanaq; et facenda per ui|num male dissimulans, ausus est dicere, si sibi uiginti millia Hungarorum data fuis|sent, non modo se Turcarum exercitum in fugam coniectorum fuisse; sed etiam ipsum Salomonem uiuum capturum. nihil enim roboris in exercitu Turcaico fuisse affirma|uit,

Hungari a Turcis interfecti.

Blactius & Janus, ob uerborum licentiam a Turcis necati.

sed tantum eum tentoriorum, ac camelorum et hominum vicondita multitudine conspicuū extitisse. Quæ verba ubi ab ipsis perpetratis, qui sermoni interfuerant, ad Salomonem delata sunt, suadendo, ne talem vicinum hostibus adiungi pateretur, pene coegerunt regem fidem frangere: atq; auctores fuere per scelus eius occidendi, cui iureiurando incolumitate promiserat. Hunc in modum urbs celeberrima in Salomonis potestatem pervenit, Hungarorum principum imprudentia, atq; mollitia quadam superbia: neque enim timeam, regem omnium, quos novimus, potentissimum pacem potentem vita insolenter aspernari, ac contemnere debuerant, ut nullo ei responso reddito, legatum risuper subla-
to gentium iure tenerent, quom præsertim essent ab exercitu minime parati; nullaq; fere ad bellum gerendum re instructi necessaria. regni procuratorum simul negligentia, simul avaritia, ne regem ipsum Salomonium crimen traham, quem obsidem haud equidem accusandum censeo (neque in arce, et totius regni tutela conservanda magnopere vigilandum fuit: nec ullis sumptibus parci oportuit.) præsidij inconstantia: est enim fama satis constans, Hungaros, qui impe-
dio fuerunt, non adeo cibaria defuisse fame

ue eos laborasse, quin obsidionem per menses
adhuc tollerare possent; quo exacto Turcam in
capto abiturum fuisse ferunt Moesorum fra
ditione, hostili fraude: quippe Hungaris bellū
de more omnium gentium Turca haudquaq;
indixerat, quo ante expectatum eos adoriri
tur. quarq; plerig; Hungarorum suam cul
pam, ut fit, in alios transferentes, crimen
amissi Tauruni in Venetos falso, ut ego sen
tio, conjiciunt; quos suspicantur Solymo
ni persuasisse, ut Tauruum oppugnaret, ne
Hungari, et Boemi bello in seipsos adverso Ca
rolo Augusto, eidemq; Hispaniarum regi
adiungi possent, dum is adversus Gallos
in circumpadana Italia per duces suos bel
lum gerit, admonendo Turcam et affinitatis
inter Hungarorum regem, et Caesarem con
tracta, et docendo nihil am Augusti potentiā
ne haud quaq; esse Turcaica, putantes eo con
silio sua reipub: egregie consultum iri. Quam
quidem atro civitatem apud Hungaros ser
monibus iactatam magis attigi, ne videar
omisisse, quam quod crederem à Venetis ad
missam. Quis enim adduci potest, ut credat
quenq; Christianum adeo insane mentis
esse, perditumue, morisq; Turcaici imperitum,
ut aut malit Turcarum, q; Christianum
supra modum crescere imperium: aut nes

Vngari crimen amissi Tauruni in Venet: los conjiciunt.

ciat, a Turcis uictoria sua, et regni amplitudine, non socios amicosue, sed seruos queri. nempe gens Othomana fera, et ueris humani expers, omnino q̃ insociabilis etiam liberos suos seruorũ prope loco habet, nedum cum alienigenis, uel quos præsertim impatiens ulla societate coeat. Ita ꝯstitit Tauruunum amissum est. quod quidem oppidum olim à Thracibus conditum, mox à Getis, de qua gente alio loco diximus, deletum, Stephanus Niemannius Moesorum rex quos ætas nostra à Rheni maximo in Sarmatia Asiatica flumine Rhasianos Budgaris affines uocat: Unde enim utraq; gens septingentesimo fere a Christi natali die anno in Moesias aduenit. Iabsunc centum et quadraginta annos aduersus Hungaros propugnaculum instauratum, et pro antiquo Tauruno Belgradum, tametsi Hungari eandem urbem Nandoralbam uocant, appellarat: deinde moriens quo posteris suis Hungaros conciliaret, Pannonio regno adiungi iusserat. Caterum Salomon urbe qua parte muros eius quassauerat, refecta uiris q̃ armis, commeatu, ceteris q̃ rebus ad eius custodiam necessarijs abunde munita, ingenti lætitia Hadriapolim reuersus est, exercitu ita hyberna tum dimisso, ut uere mediante ad primum edictum cuncti

Tauruunum olim a Thracibus conditum post ab Getis deletum.

Stephanus Niemannius propugnaculum instauratum aduersus Hungaros, quod pro antiquo Tauruno Belgradum appellarat.

Solymanus cepto Tauruno. Hadriano polim reuersus est.

dictum cunctis quo iussi fuerint, convenirent, omnibus rebus ad expeditionem meundã instructi. Nec immerito Turca tanto gaudio exultabat, atque sese efferebat; propterea quod ei soli Othomanorum contigit urbe potiri, quam Amurathus abauus ẽius clarissimus, qui alias quadragies cum hoste signis collatis manum conseruit, negotijq; aggressus est. a qua Mechumetes proauus, cui ex rebus gestis Magno cognomen fuit, quom eam cum ingentibus copijs oppugnatum venisset, non sine clade, atq; ignominia, fani Quuniadis ductu repulsus est; utpote relictis, neque iam impedirent, tanta magnitudinis aereis tormentis, quibus urbem demoliri conatus erat, quam auus Bajazhes, et pater Selimes, mars alter, ne tentare quidem bello ausi sunt. At Hungaros de ope Tauruthensibus ferenda consultantes nuntius dedita urbis terrore ingenti ac moestitia compleuit, eoq; maiore affecit dolore; quia praeter reipub: detrimentum, cum summo nominis sui dedecore, famaq; ac gloria iactura uidebant se ab adolescente Turcarum rege, belloq;, et omnium rerum, ut ipsi arbitrabantur, imperito fraude circumuentos, eoq; rem eo q

recidisse, ut hostibus aut contemptui posthac
esset: aut non nisi continuo bello fines suos
tutari posset, nulla spe in Salomonis seg-
nitia reposita. Quisane, tametsi nunq̃
ante hac armatum hostem conspexerat,
neppe in umbra cum grege puellarum
ad illam diem egerat, tamen inito regno,
quo ignauiæ notam aboleret, confestim et
iustę regis specimen dedit, et gloriæ cupidita-
te nudi maiorum suorum secundus uide-
ri uoluit. Vnde sunt, qui credant, Salo-
monem, dum pater uixit, consulto igna-
uiam simulasse, ne uiribus eius illi formi-
dolosa, et ob id apud ferum hominem tam
diceret. quandoquidem compertum fere
haberet, sebirem dominandi cupidinem
cunctis humanis affectibus ante
posuisse. Porro Othomani reges, ut fere
Machometani omnes cupidi sunt quidē
uoluptatum: sed eos, utpote gloriæ cupidio-
res, nunq̃ ulla uoluptas à rebus gerendis
remoratur. Sed nec his, quo minus mili-
tiam more suo exerceant, corporis mol-
ties obest: quando quidem, quod apud ce-
teras gentes turpissimum est, dum sui
collatis signis cum hoste depugnant, re-
ges e castris minacem non prodeunt: sed
in stratis sedentes euentum expectant.

Solymannus patre uiuente consulto ignauiam finxit.

ura bellica rei ducibus delegata. Quin etiã,
quo tempore ardor certaminis maxime
excitatur, equo regio in compedes conjecto,
regem castra excedere non sinunt, censen-
tes neq; illum esse periculis objciendum:
quandoquidem imperatore adempto uel
uictor exercitus turbari, et in fugam con-
uerti facile soleat; neq; uersus ei fugæ fa-
cultatem, suis laborantibus, præbendã:
ut omnium periculo cum rege exæquato
milites in resistendo essent alacriores; ac
maiore studio admiterentur eum con-
seruare, cuius salutem in eundem casum
deductam cernerent. Cæterum fortuna
moris sui haud oblita, amarum suavi-
bus, atq; è sententia fluentibus interim
cuit: quippe quæ de gaudio tauruen-
sis uictoriæ domestica calamitate mul-
tum dempsit Salomoni, nanq; ei Hadria-
nopolim uersus iter habenti tristis nun-
tius occurrit, afferens, filium eius natu
maximum, qui iam nonum annum
agebat, morbo extinctum esse. Hinc
cessit perturbatio regiæ domus, ortoin-
ter matrem, et uxorem Salomonis haud
cui iurgio. nam quom mater regis nu-
rum asperioribus castigasset uerbis quasi
ipsius mauria regulus decessisset, illa simul

Salymanni filius natu maior morbo extinguitur.

dolore amissi filij, simul reprehensionis in patientia prope amens, dum socrum ab se amouere nititur, pugione haud sane letali uulnere percussit. est autem mos apud Turcas tam uxoribus quam filiabus regum, pugionem zone alligatum gladij quadam dignitatis insignia gestare. Mors reguli non modo Solomoni, quo et per se orbitas patris animo grauis sit, sed etiam toti regiæ, omnibusq; Turcarum principibus maximo luctui, ac dolori fuit. nam et regis orbitatem miserabantur, utpote quem omnes ob singularem humanitatem uero persequebantur amore: et cura publicæ rei eos solicitos reddebat, arbitrantes regem ad belli pericula subeunda propter orbitatem segniorem necessario futurum, ne, si quid ei accideret, imperium Othomanorum nullo e stirpe regia superstite interiret. Porro censebant, nunq; esse arma Solomoni deponenda, si regnum è dignitate sua tueri uellet; satis gnari et Sophenos hostilem animum aduersus Turcas gerere, et Hungaros bello nuper lacessitos haudquaq; quieturos. Turcæ igitur in suas arteis uersi, ne Hungari cederent, Solomonis animum orbitate frac-

tum belli Lib. xi consilia omisisse, eos populatio-
nibus terrendos statuunt. Itaq; rex ex
amicorum sententia treis duces, qui pro-
uincijs Danubio adiectis praerant, cum
suis quenq; copijs, addita insuper manu
praedatoria ex illis equitibus, quos alio loco
diximus Aclangias appellari, ultra Da-
nubium in agrum Fagiganum Hungaro-
rum praedatum misit. Qui quom adfi-
nes Transsiluanae praefecturae satis occulte
peruenissent, haud tamen fefellere Joan-
nem Sepusiensem eius regionis praefectu.
Itaq; Turcae ne conspectum quidem hostium
sustinentes, primo congressu fusi magna ex-
rum parte amissa in Moesiam refugerunt.
Caeterum in inferiorem Dalmatiam, quem
ea regio sine praefecto, sine imperio esset ab
Hungaris destituta, a Verbosnensibus Turcis
eis per eosdem dies incursiones factae, mul-
ti mortales nullo obsistente capti. Eodem
tempore Leo decimus R. pontifex repenti-
na morte, ex nervorum resolutione, seu,
ut alij tradunt, veneno interijt, magna
Romanorum laetitia, tum quia Flore-
tinum nomen Romanis invisum erat,
quod gens illa nullae magnae rei gerendae
idonea, utpote opificio tantum, et mer-

Turcae qui ad fines Transsiluaniae populatum excurrerat a Joanne Sepusiensi fugantur.

Leo x. Rom. Pont. moritur.

tura nieumbens, omnia insuper sacerdo-
tia sibi, cæteris pene nationibus præteritis
uendicauerat, pontifice suis ciuibus im-
prudentissime suffragante, tum, quia
pontifex ipse uenatui, Musicæ, et gula
deditus pontificatum flagitiosi homi-
nis consilio, atq; arbitrio Juliani fra-
tris patruelis ex concubina orti, et ad-
dinalatus dignitate contra leges pon-
tificias insigniti administrauerat. Loco
Juliano dignus odio non immerito in-
sus est: quia, præterq; quod nulli præclare
arti intentus erat, congerenda per omne
nefas pecunia, reiq; amplianda eo ardore
incensus erat, ut neq; religionis, neq; ho-
nesti, neq; dericæ famæ cultum magno-
pere respiceret. quanq; ferunt illustri-
centio astu alieni abstinentiam in patruis
præstruxisse: nec tenui mercede ab honesto
recessisse, ut et cupiditati suæ non sine opere-
precio satisfaceret: et iudicia de se hominum
haud negligere interdum uideretur. Quo
circa non modo ipse, sed etiam pontifex
quasi a Juliano depranatus male au-
diebat. est enim auaritia, præsertim in
sacerdote ualde detestanda, atq; ad omnium ad
obloquia exposita. Inde quom pontifex

Leo Pont. uenatui; musicæ et gulæ deditus.

Juliani Card. auaritia.

Lib. X

inuidiam euitare cupiens, accitum ad se
Iulianum monuisset, ne cuiq; de se iustam
conquerendi causam praberet, improbus homo,
et ab meunte ætate pessime institutus, in
numeram pecuniam pontificatus præmia
esse putaret, in hunc modum pontificie
spondisse fertur: non esse ei infamiam mag
nopere timendam, qui vita alios superet
gessus esset, ut omnia mortalia infra se
posita cernat. Digna sane notho, et tra
dita filio sententia: qui non ingenij
solum, sed etiam nationis uitio, parum ad
modum curans, quid de se homines sentiat,
de religione cultum sectari in animum
induxerat, nedisceret abeorum instituto,
qui inmia pontificum indulgentia om
nia uenalia Roma semper habuere. Quo
scilicet tempore a Boemis maxime, ut
est ea gens liberioris linguæ, et ecclesiasti
co luxui aduersa, carponari magis pon
tifices, quam e sacerdotali integritate pon
tificatum gerere dicebant? et Christi
altaria nummulariorum mensæ appel
labantur. Proinde nihil magis pontifi
ci curandum est, in quem sane omnium
Christianorum oculi conuecti sunt, ut
infamiam fugiat: et ita diuinum Christi
æmulum principem ecclesiæ agat, ut uita sanctita

te omnibus documento sit, nam ut alio loco
diximus, cæteri ordines sacerdotum ad per-
fectionem morum assequendam instituti
sunt: pontifices uero consumati esse debent.
Leo autem. X. inueniendo libenter tem-
pus terebat, primum, ut eo studio nobilem
se genere ostenderet, quom esset argentarij
sed alioqui eximij uiri Laurentij Medicis
filius, licet in hoc me inculpatus sit, quia
dum unus minium eminere in libera ci-
uitate concupiscit, æquo iure uiuere cum
suis ciuibus in animum inducere non po-
terat. quang Laurentius rempub: ita
prudenter, ac leniter moderabatur, ut
tyrannidem, ea non mediocri humani-
tate condita, uideretur sane redimere:
nec magis ciuibus suis excellere, quam
eis principatu suo prodesse: deinde ut
huius modi labore edendi appetentiam
excitaret. qui quidem, licet plurimi ebet
cibi, castus tamen, quod raro usu uenit,
est habitus. nempe epulæ, et lautior mensa
ueneri immodicarum cupiditatum pa-
renti cognata sunt. quang illius libidi
num continentiam quidam non uirtuti,
sed morbo asignant. satis enim constat,
hunc pontificem ulnus quoddam in osse

ms corporis partibus ortum multos annos
male habuisse. Cui pontifici Hadria-
nus quidam præsul Dertusanus Cæsar-
augustensis Hispaniæ civitas) et Ro: eccle-
cardinalis absens suffectus est, tanta Ita-
rum Cardinalium concertatione, ut uix
manibus ni commissi clausi temperarent,
dum sibi quisq; pontificatum ambit. Ita q;
magna pars eorum maluit suffragio suo
externo adesse, quam suæ gentis competito-
rem ni fastigio sibi negato conspicere: tanta
plane uis inuidiæ est, qua natura uitio ani-
mus humanus multo uehementius ri ci-
uem, quam in externum accenditur. quod
in hoc pontifice designando quidam Car-
dinalium Carolo augusto gratificari uo-
luerunt. quippe satis creditur. Ro: impera-
torem intentiore cura operam dedisse, ut Ha-
drianus Ro: pontifex crearetur: erat enim
ei carissimus amicorum. Porro hic uir in
Morimis humili genere, utpote patre opifice,
natus est, qui quom et moribus optimis esset
præditus, et satis literis satis docte eruditus,
admotus est puericiæ Caroli regendæ, simul q;
ei erudiendæ, atq; ut educator, ac præ-
ceptor in Hispaniam ductus. Carolo mox
imperatore Ro: designato, atq; in Germaniam

Hadrianus Leonis successor in Pontificatu.

profecto regendis Hispanis praepositus prouin-
ciam commissam integerrime adminis-
trauit, quam olim haud secus, quam pa-
tera Caesare diligebatur. Sed de his alias.

Balydis Zaghy expeditiones.

Balys Facinus, cuius, ut supra demonstra-
uimus, Salomon in Syrmiensi expedi-
ne forti opera usus fuerat, et obid ei ampli-
tem in Moesia attribuerat prouinciam,
ubi accepit Turcas in Transistranis Hun-
garorum regionibus haud leui clade af-
fectos, ne Hungari eo successu insolescerent,
contractis ceteris militibus equitum ad de-
uastandum Syrmium trans Sauum am-
nem proficiscitur. Sed quum ibi ducem
itinerei locorum peritum ab Hungaris ex-
ceptum amisisset, metu insidiarum tan-
tum non confestim redijt, aliquot ex suis
partim captis, partim caesis. nam Syrmien-
ses timore hostium abstentes, nouissimum
agmen adorti terribilem tumultum immi-
serunt. Paucis post diebus Balys ratus sua
è Syrmio fuga securitatem Transistranis
Hungaris iniectam esse, maioribus copijs
comparatis, per Danubium gelu conce-
tum sine vllis nauibus in regionem Da-
cia Tauruno obiectam transmisit: atq;

inde superato Thibrico amne, et ipso glacie astricto, fines Bacensis regionis inuasit: ibig aliquot uicis depopulatis raptim se Taurunum rece-
pit. Magnam uim pecorum abactam: ho-
minum ad mille, et trecentos captos esse fe-
runt. Haud tamen sine detrimento tue-
a domum reuersus est: quippe, praeter mille
ferme equos ui frigoris absumptos, et aliquot
ex suis desiderauit, et ipse a quibusdam Ther-
garis uiam impedientibus pilula e parmo tor-
mento excussa uulneratus est.

BIBLIOTEKA KÓRNICKA